

СКІЛЬКИ СТОР
КОШТУЄ НАРОДНИЙ **20**
ПРОТЕСТ

НОВИЙ СТОР
ЕКОНОМІЧНИЙ **24**
ПОРЯДОК

КОЛИ ПОЧНУТЬ СТОР
ЗРОСТАТИ ЦІНИ **30**
НА ЖИТЛО

Тиждень

український www.ut.net.ua

ІДЕНТИФІКАЦІЯ
ВІКТОРА
СУВОРОВА
СТОР. 40

№ 14 (75), 10-16 КВІТНЯ 2009 р.

ОЛІГАРХИ

ГОТУЮТЬ

НАСТУПНИКА

Стор. 14

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

Тиждень

український www.ut.net.ua

**Передплатіть журнал
«УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ»
не менше ніж на 6 місяців
та візьміть участь у розіграші
шести нетбуків від компанії**

acer® www.acer.ua

Aspire One

Нетбук – мініатюрний та легенький комп'ютер, котрий завжди буде з тобою і дозволить залишатися на зв'язку зі світом Інтернету.

Миттєве увімкнення: **лише 15 секунд!**
Мініатюрні розміри: **дисплей 8,9 дюйми.**
Невелика вага: **лише 995 грамів.**

Зручна клавіатура з повним набором клавіш.
Підключення до бездротових мереж Wi-Fi.

Модель нетбука – Acer Aspire One

Грошовий еквівалент призу не виплачується і не компенсується.
Під поняттям «отримання призу» мається на увазі можливість придбати приз за 1 грн.

УМОВИ АКЦІЇ:

Передплатіть журнал «Український тиждень» не менше ніж на 6 місяців та надішліть до 30 червня 2009 року копію передплатного абонементу на журнал «Український тиждень» для підтвердження участі в акції за адресою: м. Київ, 03067, а/с №2, редакція журналу «Український тиждень».

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ ВИ МОЖЕТЕ:

1. У редакції:

- заповніть квитанцію у відділенні будь-якого банку (Отримувач: ТОВ «Український тиждень», р/р 26007026823721 у Печерському відділенні КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК», МФО 322012. Код ЄДРПОУ 35392656. Передплата на журнал «Український тиждень»);
- розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон;
- оплатіть її у найближчому відділенні банку;
- надішліть копію сплаченого бланка замовлення (квитанцію про оплату):
 - * факсом: (044) 351-13-00 (01);
 - * поштою: ТОВ «Український тиждень», м. Київ, 03067, а/с №2.

Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень»:

- 8 місяців – 112 грн;
- 6 місяців – 84 грн;
- 3 місяці – 42 грн;
- 1 місяць – 14 грн.

2. У будь-якому відділенні зв'язку «Укрпошта». Передплатний індекс – 99319.

3. У передплатних агенціях:

АТЗТ «САММІТ» (м. Київ) (044) 254-50-50 багатоканальний

ДП «САММІТ-Крим» (м. Сімферополь) (0652) 51-63-55, 51-63-56
Філія ДП «САММІТ-Крим» (м. Ялта) (0654) 32-41-35
«САММІТ-Харків» (0572) 14-22-60, 14-22-61
«САММІТ-Кременчук» (0536(6) 3-21-88, 79-61-89
ДП «САММІТ-Дніпропетровськ» (056) 370-44-23, 370-45-12
ТОВ «ПресЦентр» (м. Київ) (044) 536-11-75, 536-11-80
(м. Запоріжжя) (0612) 62-45-39
ТОВ «Фірма «Періодика» (м. Київ) (044) 278-00-24
ТОВ «ВПА» (м. Київ) (044) (502-02-22)
ТОВ «Агенція передплати «Меркурій» (м. Київ) (044) 248-88-08, 249-98-88
(м. Кременчук) (0536) 70-03-84
ТОВ «Фірма «Меркурій» (м. Дніпропетровськ) (056) 721-93-93, 721-93-94
(м. Новомосковськ) (05693) 6-00-93
(м. Павлоград) (05632) 6-00-93
ТОВ «Донбасс-Інформ» (м. Донецьк) (062) 345-15-92, 345-15-94
ТОВ «Медіа-Прінт» (м. Черкаси) (0472) 45-31-13, 45-25-10
ПП «Медіа-Новости» (м. Полтава) (0532) 50-90-75
ЗАТ «Передплатна агенція KSS» (м. Київ) (044) 585-80-80
Агентство передплати та доставки «Бліц-Преса» (м. Київ) (044) 205-51-16, 205-51-50
ТОВ «НВП «Ідея» (м. Донецьк) (062) 304-20-22

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044) 351-13-00 (01). Менеджер з передплати Семяновська Каріна K.sem@ut.net.ua

NB! До участі в акції приймаються копії передплатних абонементів* з чітким відтиском касового апарата або квитанції про оплату, де розбірливо, бажано друкованими літерами, має бути зазначено телефон, адресу, ПІБ. Результати розіграшу будуть надруковані в журналі «Український тиждень», № 28 від 10.07.2009 року, а також розміщені на сайті <http://www.ut.net.ua>. *Для отримання призу, будь ласка, зберігайте оригінал передплатного абонементу.

Цей малюнок не про землетрус в Італії, а про економічні проблеми в Україні. Коли в будинку пожежа, передусім намагаються

кожній господарській одиниці. Про це колонка на стор. 4. Малюнок Віктора Кудіна.

врятувати живих людей, а вже потім – речі. Коли бізнес на межі зникнення, а робочі місця

тануть, немов від квітневого потепління, держава має не допомогати окремим «наближеним до тіла» банкам, а полегшити існування

Тиждень

Засновник ЕСЕМ Медіа ГМЕХ
Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Шеф-редактор Юрій МАКАРОВ
Головний редактор Сергій ЛИТВИНЕНКО
Заступник головного редактора
 НАТАЛІЯ ВАСЮТИН
Редактори Анатолій Астаф'єв, Вікторія Герасимчук,
 Дмитро Губенко, В'ячеслав Дарпінянц, Ігор Кручик,
 Андрій Лаврик, Катерина Ліпа, Вікторія Поліненко
Журналісти Анна Бабінець, Жонно Бєзп'ятчук,
 Богдан Буткевич, Василь Васютин, Сергій Гузь,
 Інна Загородня, Роман Кабачій, Вероніка Кіфчак,
 Олександра Киричук, Валентина Кузик,
 Наталія Петринська, Олена Чекан
Літературні редактори Олександр Григор'єв,
 Лариса Міщенко
Контент-редактор сайту Таня Овчар

Генеральний директор Микола Шейко
Виконавчий директор Роман Чигрин
Фінансовий директор Андрій Решетник
Відповідальний секретар Віталій Столига
Дизайнери Юрій Довбах, Ганна Єрмакова,
 Тимофій Молодчиков
Художники Андрій Єрмоленко, Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чеменьов, Валентина Бутенко
Фотографи Анатолій Белов, Андрій Ломакін
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Коректори Марина Петрова, Світлана Титаренко
Директор зі збуту Олександр Грищенко
Директор з реклами Світлана Єгорова,
 (097) 962-55-42, e-mail: yes69@ut.net.ua
Відділ ПРОМО та PR Наталія Сал'ян
Відділ маркетингу Ганна Кашейда

Свідцтво про державну реєстрацію
 КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
 Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК»,
 Київ, вул. Магнітогорська, 1
 № зам. 093914
Наклад 30 700
Адреса для листування
 03067, Київ, а/с №2
E-mail: office@ut.net.ua
Телефон (044) 351 1300
 Виходить щоп'ятниці
 Розповсюджується
 в роздрібній торгівлі
 та за передплатою
Ціна договірна
 Передплатний індекс 99319

Дрібниці

ЮРІЙ МАКАРОВ
шеф-редактор

«Найгірші часи для підприємництва від 2004 року», – так визначив мій товариш економічний клімат у країні. Я вже трохи його знаю. Під словом «підприємництво» він має на увазі саме дрібні фірми. Великий капітал, на його думку, – це суцільний «УРСР», тільки раніше ЦК призначав директора заводу чи міністра, а тепер, навпаки, олігархи призначають президентів. Можна посперечатись, але про утиски малого бізнесу чуєш ледь не щодня: кількість незапланованих перевірок сягнула давно забутої межі, почастишали спроби підвищити податки або винайти нові, тільки це все – невидимі сльози.

Кожен журналіст має специфічну референтну групу – особистих знайомих, представників «реального життя». В мене так само є друзі, на яких я перевіряю інформацію або просто власні сумніви й рефлексії off the record, без диктофона. Це не політики, не олігархи й не представники шоу-бізнесу, звичайні дорослі хлопці, які «відбулися» кожен у своїй галузі. Один із них зробив типову кар'єру: мав невеличку комп'ютерну фірму, а нині IT-директор не останнього банку. Ходить на роботу в краватці – вперше в житті. Криза на ньому не позначилася. Дуже задоволений, аж сяє. Каже: роботи менше, грошей більше, а, головне, жодного головного болю. Тільки страшенно нудно. Але все одно часи, коли він тримав свій бізнес, згадує, немов страшний сон. Відносно щасливий проміжок часу – одразу після Майдану: тоді з'явилося відчуття, що надалі всі діятимуть за правилами. Підпри-

емці добровільно виводили операції з тіні, сплачували податки. Невдовзі все почалося знову: перевірки, здирництво. Він стверджує, що світ малого бізнесу – це світ кривих дзеркал: мушиш платити всім і за все задовго до того, як щось заробиш. Можеш спробувати не платити, але... недовго. Так влаштована система.

Навряд чи варто ідеалізувати вітчизняного підприємця. Він часто-густо обмежений, крутий, далекий від сучасних технологій менеджменту. Святим взагалі місце в монастирі. Або в школі, в лікарні. Але замінити його нема ким. У розвинених країнах 60% ВВП виробляє малий і середній бізнес. Саме він – осередок інноваційних технологій, барометр, запорука гнучкості економіки, основа середнього класу, а отже, стабільності суспільства etc. Будь-якого середнього американця чи європейця приваблює життєва перспектива відкрити власну справу. Бути собі господарем. Ні від кого не залежати. Нецікаво?

Ми чуємо промови очільників якогось комітету з регуляторної політики, якоїсь ради підприємництва, навіть самого прем'єр-міністра про сприяння малому бізнесу та мораторій на підвищення податкового тиску під час кризи... Звучить переконливо для того, хто сам не їсть цей гіркий хліб. Той, хто їсть, не вірить уже нікому. І за першої-ліпшої нагоди підшукає собі тепліше місце або у великій – чужій – фірмі, або в держапараті. Це якщо є вибір. Звісно, таксистів, будівельників чи торговців на ринку це не стосується. Вони просто захищуються в тіні.

Лише не кажіть, що наш народ неініціативний, пасивний, зіпсований соціалізмом. Тупа брехня. Згадаймо, як наприкінці вісімдесятих вирушили в похід за власною долею й добробутом легіони човників із картатими торбами. Вже тоді в країні був свій ресурс *економічно* активного населення, яке мало нахили перетворитися на *соціально* активних громадян. З погляду майбутнього держави мати такий народ, особливо після того, що з ним робили, – це, не знаю... подарунок Божий! Коли генерал Піночет тільки задумав витягнути чилійців із патріархальної апатії з соціалістичним акцентом, він відкрив по всій країні мережу пунктів, де кожен охочий міг отримати лоточок із простеньким крамом: якась там галантерея, сигарети-запальнички. Звісно, ніхто не розраховував, що комерсанти-початківці геть усі розів'ються в потужних бізнесменів. Вони просто здобули шанс відчутти смак самостійності та відповідальності. У нас так само був непоганий досвід, наприклад, із запровадженням єдиного податку – того року кількість приватних підприємців зросла удвічі. Я не переконаний, що тепер вони не шкодують про змарновані роки.

І ось іще така показова «соціологія»: в кількох знайомих діти закінчують школи й збираються вступати до вишів. Я поцікавився, чи хтось із них пов'яже своє майбутнє з відкриттям власної справи. Виявилось: жоден. Чудовий урок вони отримали від своїх батьків, а ті – від життя. Від життя у своїй країні.

ФОТО: АНДРІЙ ПОМАКІН

34 РОЗ'ІХАТИСЯ З КРИЗОЮ
Заради економії українці активніше змінюють місце проживання

ФОТО НАДАЄ РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛУ «САВАРЬ-УКРАЇНА»

38 ЧЕРВОНИЙ КАТАЛОГ ТРОФЕЇВ
Чому чиновники затримують випуск нової Червоної книги

ФОТО: АНАТОЛІЙ БЕЛІС

44 КРАЙ ОТАМАНСЬКИЙ
У Холодному Яру історія й сільська романтика співзвучні національним уявленням

ОБРАЗ

3 КАРИКАТУРА ТИЖНЯ
Малюнок Віктора Кудіна

ОСОБИСТА ДУМКА

4 Авторська колонка Юрія Макарова

НА ЧАСІ

6 ФОТО ТИЖНЯ

8 ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ

Молдова виявилася неготовою до революції

10 УСЕ, ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ

про біло-блакитні протести

11 ОЦІНКА

Вахтанг Кіпіані про нове захоплення України – Арсенія Яценюка

ВПРИТУЛ

14 ПРЕЗИДЕНТ ЗА ДОМОВЛЕНІСТЮ

Хто з кандидатів у президенти влаштує олігархів

16 ПРИМАРА РЕЙТАНА

Що спільного між українськими олігархами і польською шляхтою XVIII сторіччя

18 СМЕРТЬ ЛЕВІАФАНА

Зміни Конституції легітимізують олігархічну сутність політичного режиму в Україні

20 НАРОДНИЙ РУХ ЗА ГРОШІ

80–90% громадських та політичних ініціатив – комерційні проекти

24 РЕВІЗІЯ КАПІТАЛІЗМУ

Велика двадцятка покладе кінець добі вільного ринку

26 ДИВНИЙ НОВИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ

28 ТРИЧІ ПОСПІЛЬ

Чому на парламентських виборах у Молдові знову перемогли комуністи

30 НА ДНІ

Коли ціни на нерухомість почнуть зростати

40 ІДЕНТИФІКАЦІЯ СУВОРОВА

Ексклюзивне інтерв'ю з Володимиром Різуном (Віктором Суворовим)

42 НАЗВАТИ СТАЛІНА СТАЛІНИМ

Про те, як шпигун став письменником

МИ

48 ЗОРЯНИЙ БЛУКАЧ ІЗ ПОЛТАВИ

Олександр Шаргей ще на початку XX сторіччя розробив траєкторію польоту на Місяць

51 ФАТАЛЬНІ ГЛЕЧИКИ

Олігархів піарять за допомогою колекції старожитностей кримінального походження

НАВІГАТОР

52 ФОРМУЛА ПОРАЗКИ

Аналіз гри футбольної збірної України

54 МУЗИКА ХОРОБРИХ

Джаз здає позиції в усьому світі, але не в Україні

56 В ТУ САМУ РІЧКУ ВДРУГЕ...

Персональне

Олександра Ірванця

58 ПРАВДА І КРИВДА

Вірко Балей

про досвід американського життя

і втрачені

українські ілюзії

60 АРТ & ФАКТ

Живопис Бориса Буряка

62 ВІДГУКИ

Вистави, фільми,

виставки, книжки, записи

64 КУЛЬТУРНІ ПОДІЇ

НАШ ТИЖДЕНЬ

66 КІЛЬКА СЛІВ

ВІД ЖУРНАЛІСТІВ **ТИЖНЯ**

Війна ідентичностей

Близько ста поліцейських були травмовані під час масових заворушень 7 квітня у Кишиневі, повідомив прес-центр МВС Молдови. Десятки постраждалих і по інший бік барикад – поміж молоді, яка під румунським прапором штурмувала й палила парламент власної держави. Конфлікт ідентичностей у країні зайшов надто далеко. Після 1992 року громадяни Молдови, які вважають себе румунами, досить мирно уживалися з тими,

хто прагне зберегти окрему, молдавську, ідентичність. На політичній арені інтереси останніх представляли комуністи, чії перемоги на виборах свідчили про те, що молдавське суспільство не готове до подальшого зближення з Румунією. Але молодь не хоче чекати, доки старше покоління відійде з політичної арени, вона вже хоче в Європу. Нехай навіть під прапором сусідньої держави. Фото: AP

| НА ЧАСИ |

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

ЮРІЙ ЛУЦЕНКО
 відповідатиме в суді

Позов про захист честі подав на міністра внутрішніх справ голова Секретаріату президента Віктор Балога. В одному з інтерв'ю Луценко казав, що кримінальну справу про вбивство ужгородського підприємця Олега Грузіна було порушено щодо самого Балого.

МИКОЛА ТОМЕНКО
 має розбіжність із БЮТ

Нардеп вважає ідеальним виходом із кризи широку коаліцію, інакше будуть дострокові вибори. Але фракція БЮТ не приймає жодного рішення щодо цього. «Як збереться фракція і прийме якесь рішення, то можна буде говорити, що вона проти виборів і боїться виборів, а Томенко підтримує вибори», – сказав він.

САНДЕЙ АДЕЛАДЖА
 відсвяткував ювілей своєї церкви

Розмах святкування 15-ї річниці «Посольства Божого» фахівці оцінюють у кілька мільйонів доларів. На святкування прийшло близько 4 тис. парафіян. Кожен свій виступ Аделаджа починав із заяв про непричетність до King's Capital. На його честь прозвучала пісня «Любе» «Комбат, батяня!».

ВІКТОР ЮЩЕНКО
 оскаржує дату виборів

Президент направив подання до Конституційного Суду щодо призначення виборів президента на 25 жовтня. Відповідно до ст. 103 Конституції ВР має призначити чергові вибори президента на останню неділю останнього місяця п'ятого року повноважень президента. А це – 17 січня 2010-го.

ДЖОРДЖ СОРОС
 натякає на дефолт

Фінансист заявив, що економіка України перебуває в скрутному становищі й не виключена можливість близького дефолту. Експерти вважають, що Сорос грає на здешевлення українських підприємств, щоб потім скупити їх.

НедоМайдан

Молдова виявилася неготовою до революції

ПРОВОРОНІВ.
 Президент Молдови Владімір Воронін звинуватив у заворушеннях Румунію

7 квітня Молдова продемонструвала світові свій специфічний варіант «поствиборчої революції», й чимало українців навіть побачили в ньому далекий відгомін київського Майдану. Деяка подібність справді

є. Напередодні виборів значна частина населення країни мала сподівання на зміну влади. Незважаючи на великі успіхи у зближенні з Європейським Союзом, Молдова залишається найбільш проблемною в

ОПИТУВАННЯ

Політична нестабільність

У нас гірше, ніж у Домінікані, але краще, ніж у Бангладеші

Раз на два роки британське видання The Economist проводить дослідження «Індекс політичної нестабільності». Аналітичний центр Economist Intelligence Unit (EIU) ретельно вивчає політичну ситуацію 165-ти країн. Оцінюють за десятибальною шкалою: 0 – найнижчий ризик, 10 – найвищий. Найстійкішою з погляду політичної стабільності аналітики назвали Норвегію. За нею розташувалися Данія, Канада, Швеція та Фінляндія.

Лідером рейтингу найбільш політично нестабільних держав стала Зімбабве. Традиційно місця у топ-10 посіли африканські й кілька азійських країн. Україні дісталось прикре 18-те місце. Вона помітно здала позиції порівняно з 2007 роком: тоді наша держава отримала 4,6 бала, у 2008-му показник зріс до 7,6. Проте аналітики EIU зазначають, що перші місяці в переліку зовсім не означають, що потрібно неодмінно змінювати владу. Індекс політичної нестабільності лише показує наявність тенденцій і передумов.

Європі, основним експортним товаром якої є заробітчани.

Помірно проросійська партія влади (комуністи) з не дуже великою перевагою перемагає на виборах. Жителі Кишинева, які переважно підтримують опозиційні проєвропейські сили (мером міста є лідер Ліберальної партії Дорін Кіртоакє), починають протестні акції. Багатотисячний мітинг збирається на головній площі столиці й вимагає скасувати результати виборів, звинувачуючи партію влади у фальсифікаціях. На цьому, однак, паралелі з Україною 2004 року закінчуються.

Річ не лише в тому, що кишинівський «Майдан» вийшов з-під контролю та перетворився на натовп мародерів, які підпалили і розграбували парламент країни. Опозиційні партії насправді навіть не контролювали хід подій. Протести 6-7 квітня організувала молодіжна ініціативна група «Я не комуніст», якій за допомогою електронної пошти, соціальних мереж та текстових повідомлень вдалося зібрати в центрі міста критичну масу розчарованих результатами виборів молодих людей (за різними підрахунками, від 15 до 30 тис.).

Такої масовості не сподівалися ані організатори, ані влада. Інакше важко пояснити фактичну капітуляцію правоохоронних органів, які не змогли відстояти будівлі парламенту та резиденції президента. Вже наступного після заворушень дня лідери опозиції відхрещувалися від агресивних демонстрантів та заявляли, що влада сприяла про-

вокаторам, відкривши їм шлях до урядових будівель. У будь-якому разі, симпатії Заходу після цих актів вандалізму будуть явно не на боці демонстрантів.

Молдовський «Майдан» був приречений ще й тому, що спостерігачі від Європейського Союзу, ОБСЄ та інших міжнародних структур не мали серйозних претензій до виборчого процесу. Екзит-полю, які проводили в день виборів, теж засвідчили перемогу комуністів (хоч і з меншим відривом від опозиції). Багатьох жителів Молдови, зокрема, відлякує прорумунська риторика опозиції. Зовсім не випадково 7 квітня деякі демонстранти закликали до об'єднання з Румунією та підняли над президентським палацом румунський прапор.

Заворушення вже призвели до погіршення молдовсько-румунських відносин. 8 квітня президент Молдови Владімір Воронін заявив, що Румунія була причетна до подій попередніх днів, та оголосив про запровадження візового режиму з нею. Того ж дня румунський посол у Кишиневі Філіпп Теодореску був оголошений персоною нонграта. Тепер від молдовської влади цілком можна очікувати дрейфу в бік Москви. А для Вороніна, який уже відбув законні два президентські терміни, ця ситуація може стати чудовою нагодою подовжити свої повноваження.

Дмитро Губенко

На стор. 28 читайте репортаж із парламентських виборів у Молдові

П'ЯТЬ ПОДІЙ

ЗЕМЛЕТРУС. У результаті землетрусу в Італії загинули 235 осіб, серед них – восьмирічна українка з Полтавської області.

МІНУС. У березні рівень інфляції зменшився. Річні темпи інфляції знизилися з 20,9 до 18,1%.

НЕ ВИМКНУТЬ. Мобільні телефони, підключені до мережі до 1 вересня 2009 року, автоматично вважаються легальними.

НА ДОРОГИ. Світовий банк надасть Україні кредит \$400 млн на 30 років на ремонт автомобільних доріг.

МАТЕРИНСТВО. У Львові відкриють пункт, де жінки анонімно зможуть залишити небажане немовля.

ІНДЕКС ПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ (The Economist, 2009)

1	7,5	10,0	Зімбabwe	11	7,5	8,0	Афганістан
2	7,1	10,0	Республіка Чад	12	7,5	8,0	Центральноафриканська Республіка
3	8,3	8,0	Демократична Республіка Конго	13	5,4	10,0	Північна Корея
4	7,9	8,0	Камбоджа	14	8,3	7,0	Болівія
5	7,9	8,0	Судан	15	8,3	7,0	Еквадор
6	8,8	7,0	Ірак	16	6,3	9,0	Ангола
7	7,5	8,0	Республіка Кот д'Івуар	17	6,3	9,0	Домініканська Республіка
8	7,5	8,0	Гаїті	18	6,3	9,0	Україна
9	7,5	8,0	Пакистан	19	7,1	8,0	Бангладеш
10	7,5	8,0	Замбія	20	7,1	8,0	Гвінея

- Місце
- Загальна нестабільність
- Економічний ризик

Індекс політичної нестабільності формується з двох основних складових: загальної нестабільності й економічного ризику. Економічний ризик: збільшення доходів на душу населення, рівень безробіття і власне середній дохід на душу населення. Загальну нестабільність визначають нерівність у соціальному стані, історія незалежності (скільки років), корупція, етнічний розподіл, довіра до влади тощо

ГРАВІКА: ПАВЛО НІЛ

ФОТО: УІАН, REUTERS, РІЛ, ОЛЕКСАНДР КЕМЕРЬОВ, АНДРІЙ ПОМАНОК

УСЕ, ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ПРО біло-блакитні протести

Минулий тиждень запам'ятовується, з-поміж іншого, тим, що столичний майдан Незалежності жодного дня не ряснів біло-блакитними прапорами. Наприкінці березня Партія регіонів розпочала загальноукраїнські акції протесту, погрожуючи виводити людей на вулиці щотижня, доки уряд не піде у відставку. Проте цього тижня мітингів не було: регіонали заявили, що дають Кабміну час до 14 квітня, щоб він або презентував антикризову програму, або пішов у відставку. Наразі в Україні відбулися дві масштабні акції протесту, влаштовані Партією регіонів, – 27 березня та 3 квітня. **Тиждень** розбирався, яким чином та навіщо біло-блакитні виводять людей на майдани.

1 Скільки людей взяли участь у мітингах?

Є дві відповіді на це запитання. Одна з них базується на даних штабу Партії регіонів, інша – на даних міліції. Регіонали обіцяли, що 27 березня на столичному майдані буде 15 тис. мітингувальників. Проте столична міліція нарахувала лише від 2 до 5 тис. Як повідомив один із організаторів зібрання, нардеп Олександр Єфремов, 3 квітня на вулиці Києва вийшли близько 50 тис. людей. У МВС повідомили, що того дня нарахували 7-8 тис. протестувальників. Цифри різняться також і в інших українських містах. Прес-служба партії вважає, що вони штучно занижені, щоб ніхто в країні не сприймав серйозно мітинги опозиції.

2 Скільки коштувала участь у заходах?

Біло-блакитні кажуть, що не платили грошей учасникам акцій протесту. Проте ще задовго до мітингів у соціальній мережі «В Контакте» з'явилися оголошення, в яких людей запрошували взяти участь у протестних акціях за 20 грн. Пізніше деякі ЗМІ повідомили, що за 20-25 грн київські студенти мали на півтори години перевдягтися в одяг із логотипами ПР, вимахувати прапорами та вигукувати партійні гасла. Подейкують, що за участь у мітингу «від дзвоника до дзвоника» можна було заробити до 130 грн на день.

3 Чого конкретно вимагали протестувальники?

Щоб уряд Тимошенко або презентував дієву антикризову програму, або пішов у відставку. Також учасники вимагали збільшити розмір прожиткового мінімуму та мінімальної зарплати. Ще прибічники опозиції заявили про необхідність внести зміни до держбюджету на поточний рік, якими буде зафіксовано гарантії виконання соціальних програм.

4 Що регіоналів не влаштовує в програмі уряду Тимошенко?

Її фактична відсутність. Наразі у Кабміну є програма, в наві якої фігурує словосполучення «подолання впливу сві-

тової економічної кризи» (ухвалена в листопаді 2008 року). Цей документ розробили, виходячи з того, що з економікою України все гаразд і ми лише маємо негативний вплив загальносвітових тенденцій. Нещодавно Юлія Тимошенко казала, що програма як така не потрібна – достатньо антикризових законів, які регулюватимуть діяльність кожної окремої галузі в кризові часи. Партія регіонів так не вважає, тому вимагає від уряду програми.

5 Чому акції розпочали саме зараз?

У січні лідер ПР Віктор Янукович заявив, що через сто днів виведе людей на вулиці, бо народ, мовляв, не витримає бездіяльності нинішньої влади. Проте є й інші думки щодо обраного терміну. А саме, що президент розпустить Верховну Раду вже у квітні, а вибори призначить на червень.

Отже, ПР раніше від усіх розпочала передвиборчу кампанію. Навіть якщо позачергових виборів до парламенту не буде, Янукович активно працює над власним образом опозиційного кандидата в президенти. Майдани у блакитних прапорах йому в цьому, безумовно, допоможуть.

6 Які результати мітингів?

Фактично – жодних. Проте, власне, регіонали вважають, що це саме вони змусили президента погодитися на президентські вибори 25 жовтня, хоча в Ющенка була можливість наполягати на виборах у січні наступного року. Також на рахунок партії її прес-служба записує те, що 14 квітня в парламенті уряд презентуватиме антикризову програму, а також наступного тижня ВР вноситиме зміни до бюджету. Ані президент, ані прем'єр, ані спікер ВР не пов'язували запланованих кроків із вимогами протестувальників.

На стор. 20 читайте, як організувати народний протест і скільки це коштуватиме

ОЦІНКА

Нереально віртуальний образ

Країні вже не до шмиги космонавти і футболісти з білбордів. Країні вже не потрібен Литвин, який володіє вишуканим мистецтвом говорити банальності. У країні нове захоплення – Арсеній Яценюк

Герой спонсорських телеефірів на «Інтері» та, як наслідок, бронзовий призер турніру електоральних очікувань. Дихає в потилицю Юлії Тимошенко та Вікторів Януковичу і, як повідомляють соціологи з не найгіршою репутацією, перемагає в другому турі будь-кого з опонентів. Маю великі сумніви щодо останнього, але якщо такі цифри запалюють, отже, це комусь вигідно...

Його феномен – це такий собі ранній Ющенко light, точніше Яценюк 2.0. Сам собі соціальна мережа – кожен прихильник вільний додати саме ті опції, які вважає за доцільне. Таким чином, реальний персонаж політичного життя і поруч не стоїть із самим собою, але віртуальним. Останній має представництво у Твіттері, Фейсбукці, Вконтакте, на Ютьюб. Його всюдисущі штабісти присутні у блогах, на форумах. Слава Богу, я не користуюся ІСQ, бо, підозрюю, і там сидить хтось від імені політика, якому не дають спати лаври підкорювача інтернет-аудиторії, але передусім людини-місії Барака Обама.

Чи є така місія у реального Яценюка? Спеціально подивився програму «Фронт змін» на однойменному сайті. 17 пунктів, які може підписати будь-який український політик. Знову ж таки не покидає відчуття, що це полегшена версія Литвина, для тих, хто володіє інтернетом.

Не можу пройти повз етапне розлоге інтерв'ю, яке Арсеній Яценюк дав минулого тижня радіостанції «Ехо Москви». Олександр Венедіктов і Євгеній Кісельов зробили не одну спробу, щоб з'ясувати позицію політика щодо найдражливіших, але таких, що унаочнюють позицію, тем вітчизняного політикуму: ставлення до НАТО та проблеми 2017-го, тобто виведення Чорноморського флоту із Севастополя.

За вміння викручуватися і не відповідати на прямі неодноразові запитання – п'ять балів. Решта – розчарування. 34-річний

політик боїться вголос сказати, що альтернативи європейській орієнтації немає, що підготовка до вступу до НАТО потрібна самій країні, а російський флот у 2017-му має покинути Севастополь. Крапка.

Замість цього спостерігаємо мережива лукавих словесних конструкцій. Яценюк, приміром, визнає, що підписав відомий лист трьох: президента, прем'єра та спікера ВР «не о вступлении в НАТО, а о присоединении Украины к Альянсу». Що? Я розумію, що Москва табувала деякі слова і тепер вимагає, щоб українці не вимовляли їх уголос, але навіщо ж бути першим учнем?

Щодо Чорноморського флоту – свята простота, мовляв, запитайте мене через п'ять років. Та кому через п'ять років, Арсенію Петровичу, ваша думка з цього питання буде цікавою?!

З огляду на політичний досвід, вік і розум Яценюк мав би бути чеснішим за політиків старої формації. Десь у цьому реченні є логічна помилка. Шкода, якщо так.

Припускаю, що не тільки мені хотілося б почути від перспективного кандидата у президенти інше: Україна має досягти європейських стандартів в оборонній, правоохоронній, судовій, мас-медійній та інших сферах. І я їх упроваджуватиму. І тоді справді неважливо, станемо ми формальними членами Північноатлантичного альянсу та Євросоюзу чи ні. Адже по факту будемо повноцінними європейцями.

Яценюк про це не говорить. Він неприховано намагається сподобатися Москві. Якщо не розуміє, що проблема двосторонніх відносин не в персоналіях, – це ще півбіді. А якщо розуміє і робить це свідомо?

«Москве нужны понятные люди, с кем работают. Москва будет ставить на того, кто сильнее. Ставить не на выборы, а ставить на дальнейшие отношения», – це ще одне пряме запрошення Кремлю. При-

чому і це для мене важливо – Яценюк не адресує аналогічних слів Брюсселю та Вашингтону. Тобто столиці Росії він дає слово, а західним столицям – те, що залишається, – право безоглядно вірити в його апіорну «європейськість».

Молодий політик розпливається компліментами міністрів закордонних справ Росії Сергею Лаврову, який того самого дня, коли записувалося інтерв'ю, вручив керівництву сепаратистсько-кримінальних режимів Абхазії та Південної Осетії нові карти, випущені російським державним видавництвом. На них Сухумі та Цхинвалі позначені як столиці незалежних держав.

Далі думка стає ще чіткішою: головне питання російсько-українських відносин – «надо четко договариваться и выполнять договоренности». Але ж це не суть, а форма. Звучить одна лише ініціатива – обмінятися активами. Росія нам – участь у видобутку вуглеводнів, ми їй – частину акцій ГТС. Нам дадуть одну, умовно кажучи, дірку в землі, яких на Крайній Півночі чимало, а ми шматок труби – чи не єдине, що ще не встигли приватизувати за безцінь.

Звісно, Яценюк може мати будь-які погляди: проросійські, антиєвропейські й антинатовські зокрема. Інша справа, що ті понад 10% українців, які готові довірити державу цьому політикові, мають чітко розуміти, що обиратимуть чергового кар'єриста-«тактика». Знаючи багатьох людей, які приглядаються до кандидатури экс-спікера, можу собі лише уявити, яким буде їхнє розчарування. Чи не забагато їх, цих розчарувань?..

Вахтанг Кіпані,
журналіст

На стор. 14 продовження теми

Олександр Довбак

Українофобія. Ось те, над чим варто розмірковувати і навіть присвятити цьому цілий номер **Тижня**. Бо на цьому будують свою стратегію і комуністи, і адепти Велико-могучей... Це вкрай важкий симптом, і саме він є загрозою країні. І поки його не почати вивчати, як реакція виникне Свобода на радість згаданим вище товаришам, які й казати-муть: «Ну ось, ми ж казали...». Відповідь на українофобію має бути стратегічно визначена, окреслена, ідеологічно ґрунтовна. Із задоволенням узяв би в цьому участь.

TEN10

Тягнибок радикал? И что? В Украине масса нерешенных вопросов, на которые давно пора дать ответ. А для этого их необходимо как минимум поставить. Чем он и занимается. Имеет ли право человек убивать оккупанта, который забирает его землю, превращает его в раба, насилует дочь или жену? Ответ очевиден. А украинец наделен таким правом? Тем более если насильник и убийца россиянин? Или это радикальный вопрос? Имеют ли право военнослужащие чужой страны избивать и убивать граждан Украины, даже если это в Крыму? Почему мы должны оправдываться перед Россией за то, что русские выморили голодом минимум 6 млн украинцев? Почему мы должны вступать в Европу не как равные среди равных, а как проститутки и уборщики? Когда говорят, что такие вопросы раскалывают общество, я слышу другое: «Мы не хотим заниматься сложными, опасными вопросами, а после нас хоть потоп!». Т.е. все наши политики предлагают законсервировать эти вопросы для будущих поколений. Это позиция трусов и предателей. Не решив радикальные, сложные и жесткие вопросы, страну не построят. Удачи Тягнибоку.

Baselio

Цілковито підтримую Тягнибока та ВО «Свобода». Мене не влаштує в його програмі лише один пункт: «Земля – не товар». Але це, врешті-решт, дрібниця, бо оренда терміном на 99 років – це, вважаю, те саме. Голосуватиму за пана Олега на президентських виборах, ну й за ВО «Свобода» на дотермінових виборах до ВР, якщо такі будуть. Українцям зараз конче потрібно отримати свого Піночета чи Франко (наголос на першому складі :-). Лібералізм і «демократія» теперішнього розливу вже вкрай дістали! Також треба визнати, що теперішня влада крім того, що завалила економіку, так ще й геть не пікається про культуру, особливо мову.

Житомир

Дивно, скільки бруду вилито на людину лише за те, що вона є патріотом країни. Вже й мовою їй дорікнули (вдома, у побуті будь-хто говорить довільною мовою, але ж офіційні та державні особи під час служби, інтерв'ю тощо мають послугуватися державною). Вже й про фінансування згадали (але люди, які підтримують партію, повинні мати змогу перевести кошти на рахунок, що ж тут незаконного). І ярлики до неї ліплять, аби хоч якось зашкодити... Але за патріотами майбутнє. Це абсолютно очевидно.

Філантроп

Дивно, що українці цілком серйозно вважають, ніби мають чітко структурований політичний простір. На жаль, це не так. У нас немає українських правих, лівих і центристів. В Україні як типовій постколоніальній державі політикум поділяється на три секції. Представники колишньої панівної нації – російські праві (або навіть ультраправі чи навіть фашисти), які прагнуть повернення України до складу російської імперії, вони зазвичай спекулюють на ностальгії українських громадян за своїм минулим, таких політиків ми традиційно зараховуємо до лівих. Є українські політики, нормальні й звичайні, які просто хочуть розбудувати нормальну Українську державу, такі політики, яких у Франції чи в Німеччині сто відсотків усього політикуму. У нас таких політиків називають правими. І є центристи, тобто кримінально-олігархічні клани, яким саме завдяки їхній кримінальності та олігархічності й належить влада. Їхня центричність (своєрід-

ний нейтралітет) – це ніби парасолька, що дозволяє безперешкодно думати про найголовніше для них – про особисте збагачення. Якщо Україна збережеться як незалежна держава, то в ній, безумовно, зникнуть сучасні так звані ліві та центристи. Залишаться лише так звані праві, які насправді ними не є. Правими їх намагається позиціювати агресивна імперська шовіністична (або навіть фашистська) російська еліта, і, на жаль, вони реагують на цю провокацію, приймаючи таке позиювання й самі називаючи себе правими. У майбутній незалежній Україні, коли вони залишаться у нашому політикумі на самоті, то, безперечно, у свою чергу, поділяться на правих, лівих центристів, можливо, навіть на комуністів і фашистів.

Ті ж, хто в Україні називає себе українськими націоналістами, зазвичай сповідують антинаціоналістичну або ж антифашистську ідеологію, декларуючи своєю головною метою боротьбу з російським фашизмом в Україні. Але навіть вони підживлюють по відношенню до себе негативний стереотип, нав'язаний ворогом, і називають себе націоналістами. До того ж націоналізм у західному значенні – це лише прагнення створити свою державу тоді, коли її ще не маєш, як і поняття «нація» загалом має на Заході значення громадянства, а не етнічної спільноти, як у нас. <...> «Свобода» ж дратує тим, що її сприймають ледве не символом національного піднесення, що справді відбувається останніми роками між певної частини української інтелігенції. Насправді ж вона виконує роль свині, яка лізе в хату, забуваючи, що місце свині у свинарнику, і з цим місцем «Свободі» доведеться змиритися. Хотілося б також дати пораду свободівцям вустами Остапа Бендера: «Не торкайтеся світлої мрії своїми брудними руками!» Народжений плазувати ніколи не літатиме!

Олександр Сіверський

Особисто я не прихильник ВО «Свобода», але вважаю, що її присутність у ВР – необхідність. Особливо подобається ідея щодо «тріщини у владі». Думаю, життя і діяльність депутатів під пильним оком націоналістів, які бажають розповідати про всі кулуарні справи і домовленості, якісно поліпшать політику і ККД ВР. Але як зазначає сам Тягнибок, ЗМІ не надто цікавляться його особистістю, а на провідні канали його не запрошують, тому те, чи почують його думку і чи вийде інформація про кулуари, залишається неоднозначним питанням!

Орфографія дописувачів зберігається

рахунок «ЗРУЧНИЙ»
для МАЛОГО БІЗНЕСУ

під **11,3%**

+ Управління коштами як на поточному рахунку, а проценти – як по депозиту

+ Поповнення та часткове зняття коштів без втрати процентів

+ Система «Клієнт-Інтернет-Банк»
безкоштовно

Ліцензія НБУ № 49 від 27.01.2006 р.

КРЕДОБАНК
PKO BP GROUP

Київська філія ВАТ «КРЕДОБАНК»

м. Київ, вул. Горького 91/14

тел.: 230-12-09, 230-12-81, 279-43-63

тел.: 481-21-19, 400-12-56

8-800-500-8-500
www.kredobank.com.ua

У ЯКИЙ БАНК ТЕЧУТЬ ДЕПОЗИТИ ВІД НАСЕЛЕННЯ?

ЕКСПАНСІЯ ПОЛЬСЬКОГО БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНУ

1 024 100 000,00 грн – саме така остаточна цифра, на розмір якої буде збільшено капітал ВАТ «КРЕДОБАНК». Про одну з наймасштабніших банківських інвестицій за весь період фінансової кризи в Україні було заявлено у лютому 2009 року в Києві під час прес-конференції в Інтерфаксі

Томаш Мірончук, віце-президент польського банку РКО ВР, голова спостережної ради КРЕДОБАНКу, під час прес-конференції сказав: «Такі великі інвестиції у КРЕДОБАНК свідчать про те, що особливо в період кризи ми прагнемо забезпечити нашій дочірній структурі в Україні максимальну безпеку, ефективність і довіру, які сьогодні має банк РКО ВР у Польщі».

Міхал Хічевський, заступник міністра Казначейства Польщі: «Польське державне казначейство незмінно підтримуватиме участь РКО ВР в Україні, тож КРЕДОБАНК зміцнюватиметься на банківському ринку».

Банк РКО ВР – власник 98% акцій КРЕДОБАНКу – має у Польщі один із найвищих рівнів довіри, тому під час фінансової кризи істотно збільшує свої фінансові можливості. Клієнти приносять свої гроші саме в цей банк, особливо в період невизначеності. РКО ВР є найбільшим з усіх польських банків із роботи з фізичними особами,

входить до 30-ти найсильніших банків Європи, належить до 40 основних фінансових інститутів – організаторів форуму в Давосі. Банк відіграє ключову роль у стабілізації фінансової системи Польщі. Казначейство планує збільшити капітал РКО ВР тепер, коли в період кризи максимально ефективно проявляються позитивна репутация і стійке фінансове становище фінансової групи. «Це показовий випадок, коли в умовах фінансової кризи Україна отримує таку велику інвестицію – понад 1 млрд грн, – наголосив голова правління КРЕДОБАНКу Іван Феськів. – Також це одна з найбільших інвестицій у банківський сектор загалом і найбільша за всю 18-річну історію КРЕДОБАНКу. Отже, нам довіряють, довіряють нашому менеджменту. Крім того, на сьогодні рівень довіри клієнтів до свого банку став чи не найвпливовішим чинником фінансової успішності. Без перебільшення хочу підкреслити, що ДОВІРА є ще однією інвестицією у КРЕДОБАНК, який ми успішно розвиваємо».

КРЕДОБАНК розвиватиметься, незважаючи на погіршення макроекономічної ситуації в країні. Після завершення докапіталізації статутний фонд КРЕДОБАНКу зросте втричі й сягне понад 1 млрд 550 млн грн.

Коротко про інвестора

РКО Bank Polski належить до найбільших і найстаріших польських банків. Престиж марки будувався багато десятиріч, а послугами банку користувалися і користуються кілька поколінь поляків. Давня традиція і довіра клієнтів зобов'язують РКО ВР бути безпечною, сильною, конкурентною на ринку, сучасною та інноваційною інституцією, дружньою до клієнтів, при цьому банк не забуває про духовні потреби і розвиток культурної свідомості. РКО ВР SA – найбільший польський банк за розміром активів, лідер на ринку депозитно-розрахункових рахунків, іпотечного кредитування, електронного банківництва, платіжних карток, обслуговування малих та середніх підприємств.

Продукти і послуги банку постійно оновлюються і пристосовуються до потреб ринку та вимог клієнтів. Хоча конкуренція на банківському ринку в Польщі дуже велика, РКО ВР багато років залишається лідером як у бізнесовій діяльності, так і за фінансовими результатами. Такі позиції підкріплені найбільшою мережею продажу.

51,24% акцій банку належать Республіці Польща в особі Державного казначейства, 48,76% – іншим акціонерам.

У 2008 році портфель депозитів РКО ВР зріс на 19,4% – до 101 млрд злотих. На ринку депозитних продуктів для фізичних осіб частка РКО ВР становить 23,5%, для корпоративних клієнтів – 10,2%.

Торік портфель кредитів РКО ВР збільшився на 33,2% – до 101,3 млрд злотих. Частка банку на ринку кредитів для фізичних осіб – 19,2%, для корпоративних клієнтів – 12,9%.

Активи РКО ВР SA становлять 73,7 млрд злотих. Прибуток у IV кварталі 2008 року – 3061,2 млн злотих, що на 12,5% більше, ніж у 2007-му.

РКО ВР має найбільшу філіальну мережу в Польщі – 1228 власних філій (1160 філій з Напрямку роздрібно-розничного ринку та 68 підрозділів з Напрямку корпоративного ринку), а також 2196 агенцій.

Президент за домовленістю

АВТОР: Анна Бабінець

Олігархи не витратять великих грошей на вибори – вони просто домовляться між собою про зручного кандидата. Тиждень з'ясовував, хто ним може бути

Головною причиною перенесення президентських виборів із січня 2010 року на жовтень 2009-го є те, що до кінця року українські олігархи перетворяться на представників малого та середнього бізнесу.

Це, звичайно, жарт. Проте частка істини в ньому є. Чимдалі біднішають ключові інвестори української політики, тим гостріше вони потребують гарантій збереження тих активів, які в них ще лишаються. Наразі великий український бізнес не має ані політичних амбіцій, ані політичних мрій. Олігархи доходять думки, що всім буде вигідніше домовитися про президента, який не матиме чітких претензій до жодного з українських багатіїв і з яким про все можна домовитися. Бажано ще до виборів.

ШУКАЙТЕ НАСТУПНИКА

Усе частіше використання слова «наступник» є ознакою стрімкого наближення виборів. Передача влади людині, яку обирає сам лідер нації, є досить діє-

вим механізмом у пострадянському суспільстві. В такий спосіб у Росії з'явився Владімір Путін, а згодом Дмитрій Медведєв. За такою самою схемою нещодавно передано владу у Вірменії. Не вийшло лише в Україні 2004-го: попри намагання Леоніда Кучми всадити на своє місце Віктора Януковича, події вийшли з-під контролю.

«Інститут наступництва в Україні не працює, — пояснює політолог Андрій Єрмолаєв. — І рік не тільки в тому, що колись це не спрацювало. Просто спочатку треба домовитися про якийсь політичний курс у державі, який можна було б передавати наступникові як концепцію управління. А яку систему в нас можна залишати у спадок? Хіба що дурдом...»

Вікторіві Ющенку, безумовно, хотілося б виховати власного наступника, якого він урочисто презентував би нації. Проте не встиг, і тепер навряд чи встигне.

По-перше, президент справді не випрацював якоїсь власної політичної лінії, яку можна було б назвати курсом Ющенка. Навіть Леонід Кучма лишив по собі «кучмізм» як певний набір методів керування та реалізації політики. По-друге, ще зовсім недавно Ющенко сподівався на другий термін — частково він витратив би його на підготовку наступ-

ника. По-третє, пропонувати народові людину від свого імені має право лише лідер, який користується авторитетом. В іншому випадку його пропозицію просто ніхто не сприйматиме.

Ще однією причиною, чому Ющенко не встиг підготувати наступника (а також зробити купу інших потрібних справ) є те, що він майже весь свій президентський термін був захоплений процесом перемовин із українськими олігархами. Рінат Ахметов, Віктор Пінчук, Ігор Коломойський у 2005-му були ледве не ворогами номер один для новоспеченого президента. За останні чотири роки він устиг подякувати кожному з них за новий стадіон, відреставровані церковні приміщення чи імпортовану зірку зі світовим ім'ям. У напрямі налагодження стосунків із бізнесменами Ющенко справді досяг значного прогресу.

Відверто кажучи, більшість українських олігархів цілком влаштуєс нинішній президент. Проте вибори невідворотні, і його доведеться міняти на іншу персону. Вона має бути «зручною у використанні» — передусім для самих олігархів. Отже, коли ми говоримо про курс країни як бачення політичними елітами розвитку держави, ми маємо чітку відповідь: зручний та керований президент.

«РАЙДЕР» ДЛЯ ОБРАНЦЯ

Регіонал Сергій Львовчкін, який належав до найближчого оточення Кучми, зокрема, й під час операції «Наступник» 2004 року, каже, що таким у нашій країні можна називати носія тієї самої політичної культури, до якої схиляється весь політикум. На думку пана Львовчкіна, головне, що має бути в нового президента, — популярність серед людей.

Це правда. Саме такого кандидата наразі шукають олігархи. Але самої лише популярності замало. Є ще сила-силенна вимог до людини, яка влаштувала би більшість українських олігархів. Поспілкувавшись із політиками й політологами, **Тиждень** визначив такий список вимог до зручного кандидата для бізнес-верхівки:

- відсутність білих плям у минулому;
- однаково прийнятний для Росії, США та Європи;

- неагресивний, без радикальних настроїв;
- свій у верхівці;
- інтелігентний;
- гарний спікер;
- без власної впливової політсили;
- без власних потужних джерел фінансування;
- без власної команди;
- здатний домовлятися й давати гарантії.

ШУКАЧ СКАРБІВ

Колись Арсеній Яценюк, презентуючи свій благодійний фонд, широко всміхався у телекамери, кажучи, що олігархи — це наш національний скарб, і його треба використовувати за повною програмою.

Саме цим і займався Арсеній Петрович останні кілька років. Він влаштував благодійні акції з Сергієм Тарутою, співпрацював з Рінатом Ахметовим, а Віктор Пінчук під час останнього ланчу в Давосі рекомендував Яценюка як «наступного лідера України».

Яценюк добився прихильності майже всіх українських бізнесменів та політиків. Якщо повернутися до списку вимог олігархів до нового президента, Яценюк виглядає просто ідеальним кандидатом. Наразі трохи напружені стосунки він має лише з Юлією Тимошенко, та й це тому, що її спонсори стали все більше задивлятися на молодого та перспективного.

До того ж, Захід — і США, і Європа — все частіше кажуть про Яценюка як про нову надію України. Його ніжно порівнюють із «раннім» Ющенком зразка 2002 року.

Сам Яценюк дещо роздратовано відповідає на запитання **Тижня** щодо свого досконалого для олігархів образу. «Може бути багато домовленостей, але я не можу бути в них картою. Вони нехай домовляються між собою, мені до них справи нема», — каже пан Яценюк. І додає: тих олігархів, яких він називав національним скарбом, уже давно нема. Вони всі збідніли й перетворилися на дрібних бізнесменів.

Отже, дрібним бізнесменам, які вже вклали трохи грошей у молодого та перспективного Арсенія Яценюка, лишається дочекатися 22 травня. Тоді йому виповниться 35 років і він, як і обіцяв, повідомить, чи балотуватиметься в президенти. ■

Примара Рейтана

Що спільного між українськими олігархами
й польською шляхтою XVIII сторіччя

У мого улюбленого Яна Матейка є картина «Рейтан», більшою мірою відома хіба що польському загалові, адже увічнею вона сюжет, що став виявом найвищих громадянських чеснот і жертвовної самовідданості звичайного шляхтича кінця XVIII сторіччя. Як і ведеться в полотнах великого майстра, сюжет напрочуд експресивний. Перед показною групою тодішніх найвпливовіших польських «олігархів» – Станіславом Щенсним Потоцьким, Адамом Понінським та Францишком-Ксаверієм Браницьким, – котрі сунуть до дверей сеймової зали, аби схвалити ганебну угоду про перший поділ Речі Посполитої 1772 року, розпростерся в пошатованому кунтуші Тадеуш Рейтан – колоритний шляхтич-вусань із полум'яним поглядом, що ніби волає вустами свого прототипа: «Убийте Рейтана, але не вбивайте Вітчизни!»

Вчинок Рейтана, а точніше його передумови, надто нагадують сучасні українські реалії. Судить самі: наприкінці XVIII сторіччя Польща, котра перед тим була однією з найвпливовіших країн Центрально-Східної Європи, перетворилася на «європейського хворого», потерпаючи від хронічної слабкості центральної влади, чвар і незгод правлячої еліти та неефективності політичної моделі. Кардинальною проблемою останньої були гіпертрофовані політичні свободи шляхти, за фасадом яких пишним квітом проросли магнатські кліки, переділивши між собою ключові посади при дворі, в регіонах, фінансовому та військовому відомствах. Кланові інтереси здебільшого йшли всупереч тому, що зараз ми назвали б національними інтересами країни, внаслідок чого з-посеред інших амбітних сусідок по євро-

ОЛЕКСІЙ СОКИРКО
кандидат історичних наук,
Центр ім. В. Липинського

пейському клубу монархів Польща опинилася без регулярного війська, бюрократичного апарату, централізованої податкової системи і, найголовніше, твердого політичного проводу.

Відколи країна занурилася в безладдя, з нього почали користати сусіди, – Росія, Австрія та Пруссія – хижим оком позираючи на ласі шматки польських теренів. Парадокс: там, де полякам бракувало згоди, спритні сусіди, попри всі геополітичні суперечності, домовлялися напрочуд швидко. «Чорні орли» (так мовою дипломатичного жаргону називали сусідок Польщі, кожна з яких мала в своєму гербі зображення орла) навіть утворили спеціальний «корупційний фонд», коштами котрого утримувалися високі урядовці й депутати сейму, що ухвалювали відповідні рішення за вказівкою Петербурга, Відня чи Берліна. На таку ганебну співпрацю, контрольовану послами великих держав, ішла не лише незалежна шляхетська дрібнота, але й

чимало магнатів, яких вабили роздачами земель, міністерських крісел, вигідних концесій. Практика утриманства поширилася навіть на єпископат католицької церкви, що було безпрецедентним явищем навіть у реаліях XVIII сторіччя, котре важко було вразити корупційними скандалами.

Таким чином у Польщі за кілька десятиліть зросло покоління політиків, які, прикриваючись гаслами «золотих вольностей» батьківщини, добровільно служили інтересам закордонних платодавців, свято вірячи в недоторканність своїх урядів, кар'єр і маєтностей. Вірили, але намарно... У вересні 1772 року (ніби є якесь магічне закляття цього місяця в перекроюванні політичних карт) «чорні орли» уклали конвенцію про поділ польських територій. Росія приєднала тоді до себе частину Прибалтики, Білорусь та Правобережну Україну, Пруссія – порубіжні польсько-німецькі землі, а Австрія – Галичину й Малопольщу. Найогиднішою, однак, була манера окупантів удавати з себе джентльменів: відкраявши омріяні шматки, вони зажадали від короля та сейму ратифікувати свою оборудку. За іронією долі, ратифікаційний сейм складався з тих самих олігархів, котрі, наївно вважаючи себе за «господарів вітчизни», жили на подачки «чорних орлів». Утім, відтепер їх послужливість пильнували не лише гроші, але й російські війська, введені до Варшави. Парламентаризм і «золоті вольності» були дотримані найціннішим чином...

І насамкінець про мистецтво. За всього пістету до живопису, геть не хочу, щоб для котрогось із прийдешніх українських майстрів пензля з'явився сюжет із українським Рейтаном.

ДЕПОЗИТИ НА БУДЬ-ЯКИЙ СМАК

Увесь перелік депозитних програм
дівіться на сайті банку
www.kruss.kiev.ua

Банк Київська Русь

8 800 500-54-60

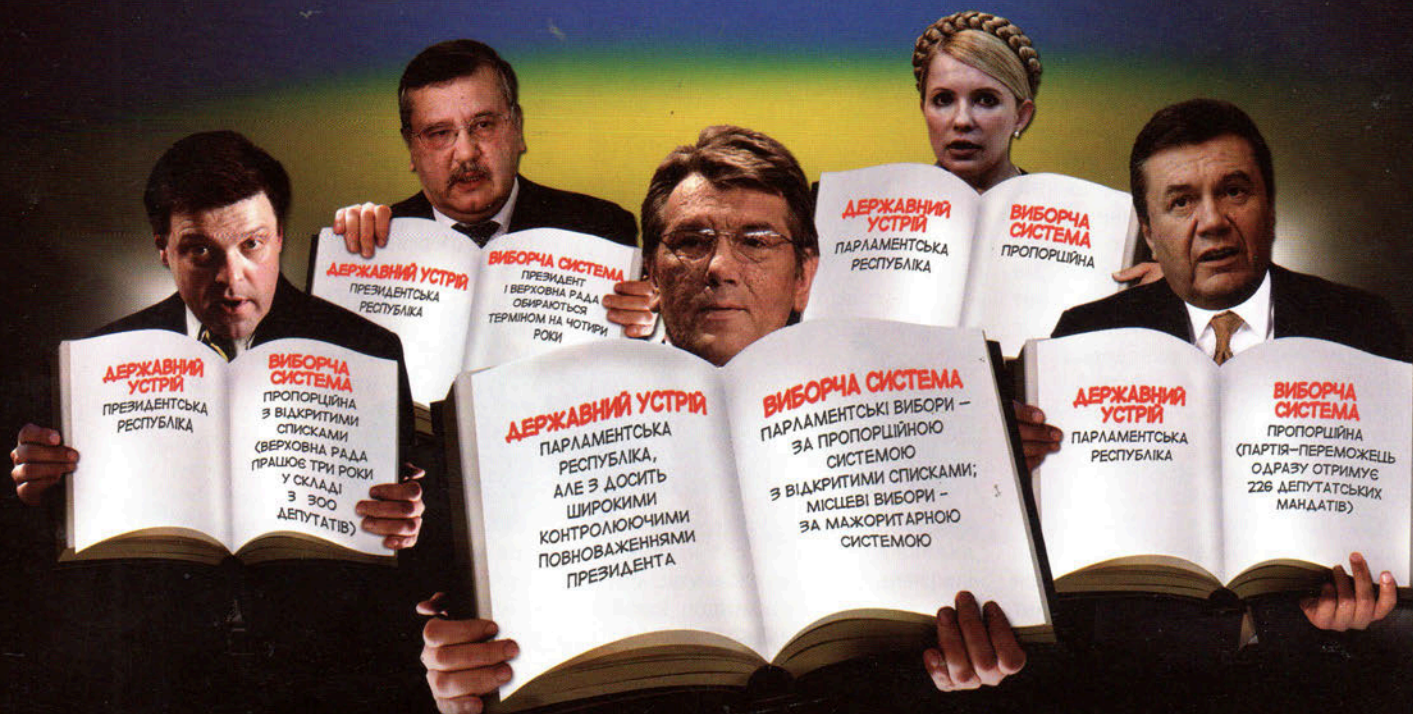
(безкоштовно зі стаціонарних телефонів в межах України)

Ліцензія НБУ № 19 від 14.01.2002
Свідоцтво учасника ФГВФО № 89

Смерть Левіафана

АВТОР: Петро Бурковський,
експерт Школи політичної аналітики при НаУКМА

Зміни Конституції від перших осіб держави легітимізують олігархічну сутність політичного режиму в Україні

Наразі кожен із ключових українських політиків має свою позицію щодо оновлення Конституції: Віктор Ющенко та Віктор Янукович оформили її у законопроекти, Юлія Тимошенко ще вичікує. Тим не менше, лівова доля передвиборчих заяв торкатиметься саме зміни політичних правил у державі. **Тиждень** аналізує бачення провідних політиків.

БАЖАННЯ І МОЖЛИВОСТІ

Головною метою звернення президента до Верховної Ради зі щоріч-

ним Посланням було ініціювання політичної дискусії навколо запропонованої нової редакції Конституції України. Цей проект можна вважати вінцем конституційних зусиль Віктора Ющенко, які протягом усіх п'яти років були спрямовані на перегляд нав'язаного йому варіанта Основного Закону в грудні 2004-го. За цей час президентів так і не вдалося скасувати ті компромісні зміни через Конституційний Суд, забезпечити формування конституційної більшості для перегляду Основного Закону чи підготувати умови для проведення Всеукраїнського рефе-

рендуму. Тому через чотири роки Ющенко повернувся на початок шляху, хоча його погляди зазнали певної еволюції.

Зареєстрований у парламенті текст — один із багатьох, що пропонувалися президентові. Аналізуючи його Послання до ВР у 2006 та 2008 роках, можна виокремити такі проблемні точки, що, на його думку, блокували політичний розвиток: неупорядкованість відносин між президентом, урядом і парламентом; нерегульованість питання відставки уряду в разі розпаду коаліції; неузгодженість реформи сис-

теми влади на центральному та місцевому рівнях; закріплення прав опозиції.

Найбільше списів ламалося через «впорядкування відносин у владному трикутнику». Це словосполучення розуміли і як повернення до Конституції 1996 року, коли президент контролював уряд, а прем'єр-міністр ніс відповідальність, і як створення президентської республіки, у якій глава держави водночас ставав главою уряду. Наступною за значущістю була проблема реформування виборчої системи та інституту референдуму. Ще з 2005 року в Секретаріаті вказували на референдум як на спосіб ухвалення рішень, під які у Верховній Раді ніколи не буде сформована бодай ситуативна більшість. Насамперед це стосувалося проведення реформ у судовій системі та ухвалення антикорупційних законів. Стосовно виборів ішлося про відновлення змішаної системи або реформування наявної пропорційної у бік більшої прозорості та підзвітності депутатів виборцям. Певна річ, що поміж депутатів незалежно від їхніх політичних уподобань такі зміни не мали шансів на життя.

Володіючи інформацією про те, які ідеї блукають коридорами Секретаріату, опоненти президента працювали в іншому напрямку. Зокрема, в зареєстрованому 8 липня 2008 року законопроекті змін до Конституції від Партії регіонів (авторами формально виступили Віктор Янукович, Олександр Лавринюк та Олена Лукаш) пропонувалося взагалі позбавити президента впливу на призначення прем'єр-міністра та формування складу Кабміну, передавши ці повноваження парламентській коаліції. Найцікавіша новела стосувалася парламентських виборів: регіонали запропонували віддати формальному переможцю — партії, що посіла перше місце, — одразу 226 мандатів. Хоча, як засвідчила практика виборів 2002, 2006 і 2007 років, партії та блоки, що займали нижчі місця, мали змогу самостійно формувати більшість без переможця. Вочевидь, пропонуючи такі зміни, Партія регіонів мала на увазі своє електоральне лідерство, що не могло не протиставляти такому проекту решту політичних сил.

КОНСТИТУЦІЯ ОЛІГАРХІЧНОГО ПОРЯДКУ

Положення законопроекту регіоналів програють порівняно з офіційним президентським проектом змін до Конституції. Якщо Янукович прямолінійно пропонує віддати всю повноту влади в країні найсильнішому кланові, то Конституція в редакції президента передбачає поділ парламенту на дві палати. Нижня палата (Палата депутатів) ухвалює закони, формує, контролює і несе відповідальність разом із урядом. Президент має лише одну підставу для її розпуску: нездатність сформувати уряд після трьох спроб. Верхня палата (Сенат) отримує повноважен-

Доки Тимошенко контролює понад 150 депутатів Ради, будь-який проект конституційних змін не має шансів бути ухваленим без її згоди

ня контролю за якістю законів, що приймає Нижня палата, призначати керівництво спеціальних державних органів (СБУ, Антимонопольного комітету, Нацради з питань телебачення та радіомовлення). Також від рішення Верхньої палати залежить призначення суддів Верховного Суду та вищих спеціалізованих судів.

Стабільність Сенату, який взагалі не може бути розпущений, а термін повноважень senatorів навіть довший, ніж президентський (шість років), вочевидь, має зміцнити сам інститут парламентаризму. Водночас у проекті чітко простежується політичний зв'язок між Сенатом і президентом, без згоди якого Верхня палата не зможе ефективно виконувати свої обов'язки. Але й глава держави не матиме важелів для реалізації свого політичного курсу без згоди «найкращих людей країни».

У результаті отримуємо чітку олігархічну вертикаль влади: президент-лідер спирається на волю голів кланів, представлених у Сенаті, які, своєю чергою, наймають законодавців та урядовців для ведення поточної державної роботи й опосередковано контролюють дії уряду та президента за допомогою судової системи і децентралізованої системи управління громадами.

ЗАГАДКОВА ДУША ЖІНКИ

Щодо позиції Юлії Тимошенко стосовно конституційного ладу, то найкраще її характеризують слова німецького політика XIX століття Фердинанда Лассаля про те, що справжньою Конституцією держави є реальна розстановка суспільних сил. Коли у 2005 році в Тимошенко склалися відносини з президентом, БЮТ наполягав на скасуванні конституційної реформи, а Турчинов навіть розповідав про необхідну кількість депутатських підписів під відповідним поданням до Конституційного Суду. Потрапивши в опозицію, у 2006-му Тимошенко починає розкручувати тезу про «вибори прем'єр-

міністра», а на початку 2007-го спільно з Партією регіонів ухвалює конституційний Закон «Про Кабінет Міністрів», який перетворював уряд на головний центр влади в країні. У 2008-му залежно від політичної кон'юнктури БЮТ вагається між «ідеальними типами» президентської та парламентської республіки, а сама Тимошенко пропонує дати народу можливість самостійно обрати модель на референдумі. Тільки-но ідею з конституційним референдумом перехоплює Банкова, БЮТ знову починає консультації з Партією регіонів про ухвалення Конституції «на двох».

Проте до президентських виборів й одразу після них розстановка сил зміниться, впливаючи і на маневри БЮТ. Зараз очевидно одне: нинішня Конституція у разі обрання прем'єр-міністра президентом України все-таки дає йому можливість продовжувати «виконувати повноваження» глави уряду. Такий собі бонус після перемоги. Водночас навіть поразка на виборах не означає автоматичної втрати прем'єрської посади. Крім того, доки Тимошенко контролює понад 150 депутатів Ради, будь-який проект конституційних змін не має шансів бути ухваленим без її згоди. А цю згоду можна прогнозувати лише тоді, коли розстановка суспільних сил дасть змогу безболісно сконцентрувати владу в одних руках. ■

Народний рух за гроші

АВТОРИ: Богдан Буткевич, Василь Васютин, Андрій Лаврик

80–90% українських громадських та політичних ініціатив – суто комерційні проекти

Знастанням тепла активізувалися масові акції протесту. Першу ластівку запустила опозиція – Партія регіонів вивела на вулиці Києва десятки тисяч своїх прихильників. Протестувальники вимагали відставки уряду, президента, відмови від кредитів МВФ, надання російській мові статусу другої державної тощо. «Ми показали владі свою силу і вимоги», – заявив депутат-регіонал Ярослав Сухой. Між тим кореспондент агенції «Новый регион» пише, що більшість мітингувальників виглядали досить аполітично, а в натовпі відчувався запах алкоголю.

Поза сумнівом, із поживленням президентської кампанії такі акції стануть звичним явищем. І спеціалісти з організації народного гніву зможуть значно поліпшити своє матеріальне становище.

ПРОДАЖНА ІНІЦІАТИВА

Коли створюється громадська організація чи ініціатива, її лідери здебільшого керуються зовсім не бажанням змінити країну. Вони хочуть заробити. За підрахунками експертів, із десятків тисяч юридичних структур, зареєстрованих як неприбуткові громадські організації, 80–90% насправді обслуговують інтереси бізнесу та політиків.

«У нас сформувалося вже досить багато організацій, що спеціалізу-

ФОТО: РН

ються на створенні супровідних громадських ініціатив, – вважає Віталій Кулик, директор Центру досліджень проблем громадянського суспільства. – Вони виступають або проти, або за когось. Якщо політична партія не хоче чи не може сама щось проголосити, то використовує такий ось симулякр». На думку експерта, у більшості випад-

ків вони існують як автономні організаційні проекти, де немає чітко визначених лідерів, лише н'юсмейкери. «Типовий приклад – кампанія «Досить!», очільником якої є представник молодіжної організації Партії регіонів «Молодь регіонів», такий собі Руденко, – стверджує Віталій Кулик. – Ця кампанія чітко працює на регіоналів, хоча намага-

ється дистанціюватися від них і позиціонуватися як незалежна структура громадської активності».

«Вельми поширеним є сценарій, коли на гранти створюється і розкручується організація, — розповідає Віктор Небоженко, директор соціологічної служби «Український барометр». — А потім, коли настає зручний момент, від гранта відмовляються, а структура продається зацікавленим особам». За словами політолога, саме таким чином створюються майже всі організації з підтримки інвалідів, багатодітних тощо. Особливо актуальний цей механізм для екологічних ініціатив: освоюючи два-три гранти, після чого організація терміново продається політичній силі, що бажає поліпшити свій імідж.

Політконсультант Володимир Петров, лідер громадського руху «Журналісти проти депутатів», не без усмішки розповідає про механізм виникнення типової громадської ініціативи: «Основний інвестор, що заробив свої статки на торгівлі вугіллям або карпатськими лісами, під час гулянки видає: «А чому б нам не створити організацію «Матері України»? Адже це буде дуже класний політичний хід». Природно, його політичні консультанти не можуть йому в обличчя сказати, що він ідіот і що це не працюватиме, інакше вони не зароблять грошей». На думку Петрова, політконсультанти запліднюють і твердо захитають головами, відповідаючи: «Звісно, це чудово спрацює. Знаєте, пане такий-то, зовсім випадково в селі Васюки я маю родича, який не краде і є ну просто винятково чесною людиною. Він завтра приїде, займеться цим питанням і багато грошей не візьме». «Далі вже справа системи відкатів, і через місяць-два Україна отримує чергову абсолютно «незаангажовану й безкомпромісну» громадську ініціативу», — підсумовує Петров. На його переконання, заробляти реальні гроші можуть лише 5% продажних рухів, організацій та ініціатив, оскільки решта зроблені геть бездарно.

У мирний час, коли на політичній арені затишшя, професійні протестувальники пропонують свої послуги комерційним організаціям. Донецький PR-фахівець Максим

Абрамовський, колишній активіст «Пори», разом із товаришами протягом 2006–2007 років займався такою діяльністю у столиці. «Виходили на нас через особисті контакти, — розповідає він. — Замовникам пропонували цілий пакет послуг: організація людей, оформлення транспарантів, розміщення матеріалів у ЗМІ. Після узгодження усіх пунктів здійснювалася оплата: у середньому з розрахунку 250 грн за годину роботи кожного задіяного в акції. На руки видавали по 100 грн. Решта йшла на виготовлення атрибутики та в кишені організаторів. Вартість акції могла коливатися від \$1 тис. до \$15 тис.».

ПРОТЕСТНИЙ ПРАЙС

Невелика громадська ініціатива (понад 50 осіб)
створення: від \$1,5 тис.
купівля: від \$30 тис.
разова масштабна акція: від \$10 тис.

Всеукраїнська громадська ініціатива (з представництвом у більшості регіонів)
створення: \$300 тис.
купівля: \$100 тис.
разова масштабна акція: \$50 тис.

За словами Максима, під час вербування людей активно використовували зв'язки з керівниками осередків партій, наявний у них актив. Зокрема, поміж учасників заходів були представники «Пори», «Нашої України», Партії регіонів та УНА — УНСО. Залучали здебільшого молодь, студентство. Під кожен захід створювалася ініціатива, яка й виступала організатором його проведення. «Ми використовували таку юридичну норму, як «легалізація через повідомлення». Просто надсилали в Мін'юст листа, у якому повідомляли про рішення ініціативної групи заснувати об'єднання, що не потребувало ні печатки, ні банківського рахунка. Так, проти монополізації авіаперельотів до Німеччини компанією «Люфтганза» виступила Асоціація захисту прав громадян України. А протести проти рейдерських захоплень в інтересах групи компаній «ТЕКТ» організував Міжрегіональний робітничий рух», — зізнається Абрамовський.

«СКУНСИ» І ЗАСЛАНІ КОЗАЧКИ

Вітчизняні політтехнологи виокремлюють так звані організацій-скулси. «Громадська ініціатива створюється із суто кілерськими завданнями «мочити» політичну чи економічну структуру, — пояснює Віталій Кулик. — Яскравий приклад «скулсів» — громадські ініціативи Вадима Гладчука».

Гладчук є незмінним лідером ГО «Молодь — надія України», позиціонує себе як незалежний журналіст. Його організація відзначилася різноманітними акціями під Київ-радою та Кабміном. Він особисто давав коментарі щодо найрізноманітніших подій, а також висував свою кандидатуру на посаду мера. Проте найбільше він відомий «викриттям» мафії у Тендерній палаті України (регулярні пікети біля установи викликають сумніви у їхній незамовності) та гострими антибюджетськими заявами. Засвітився Гладчук і в «дріб'язкових» справах. Улітку минулого року він зголосився стати посередником між фірмою-забудовником UIP та мешканцями столичної вулиці Набережно-Хрещатицька. Якщо останні вважають виділення земельної ділянки під будівництво незаконним, то «незалежний журналіст» переконував усіх у протилежному. Заявляв, що стосовно чесною компанії застосовують справжній рекет. Гладчука помічали і в інших земельних скандалах.

За неспіттвердженою інформацією, у Києві є шість-сім компаній, що за кілька десятків тисяч доларів можуть організувати фальшиві громадські слухання, використовуючи свою базу найманців, або ж улаштувати пікет, прийти до забудовника і запропонувати йому сплату кількох сот тисяч відкупних за припинення протесту. Як зізнався лідер «Братства» Дмитро Корчинський, таку тактику він використовував ще у 2002 році.

Активізація політиків на кшталт Корчинського завжди передувала пошквалюванню конфронтаційних процесів у країні. Примітно, що зараз знову з'явився попит на послуги радикально налаштованих осіб. Причому в різних таборах.

Наприклад, на Донбасі активізуються прибічники забороненої «Донецької республіки», у Криму —

організації «Прорив» та Євразійської спілки молоді. Остання є філією російського Міжнародного євразійського союзу, тривалий час співпрацювала з «Братством» Корчинського, відзначилася активним вербуванням молоді для участі в антинатовських виступах і розгромом державних символів на Говерлі.

У Криму не останню роль відіграють козаки, зокрема Війська вірних козаків Чорноморських імені Богдана Хмельницького та сотні «Соболь». «Соболята», які є працівниками підприємств, зареєстрованих за однією юридичною адресою у Сімферополі, окрім участі у проросійських заходах, прославилися тим, що у лютому минулого року в селищі Нижнегорському зруйнували надгробки на майже 300 могилах татарського кладовища. У травні 2005-го вони жорстоко побили нагайками двох татарських юнаків, а влітку 2006-го брали участь у рейдському захопленні санаторію «Гірське сонце» в Алушці. За даними міліції, на території автономії діють 22 козаці формування чисельністю понад 6 тис. осіб, більшість із яких займають проросійські позиції.

КІНЕЦЬ ЗАПРОДАНСТВА НЕСКОРО

Громадянське суспільство України, яке має бути фундатором справжніх громадських ініціатив, на жаль, досі перебуває у зародковому стані. «І все ж навіть така імітація громадського життя краща за його цілковиту відсутність, — вважає Євген Головаха, заступник директора Інституту соціології НАН України. — Нехай і на гроші фінансово-політичних кланів, але щось робитиметься, навіть попри очевидну замовність акцій. Ми перебуваємо на первинному етапі формування громадянського суспільства, хоча він, звичайно, дуже затягнувся».

Утім вже є й цілком реальні горизонтальні структури громадської активності. Вони демонстративно відмежовуються від політиків і партій, але цілком можуть співпрацювати з політичними силами, якщо ті підтримують їхні вимоги. Як приклад — громадське об'єднання «Збережемо старий Київ», що протидіє хаотичній забудові столиці. «Такі ініціативи мають два шляхи: перетворитися на новітній соціальний рух, тобто

бездатну горизонтальну структуру, або формалізуватися у вигляді громадської організації та «сісти» на грант, — переконаний політолог Віталій Кулик. — Але слід урахувати, що справжні громадські рухи зазвичай є недовготривалими».

«Головною умовою подолання нинішнього комерційного етапу громадського руху є розуміння більшістю громадян необхідності захисту своїх прав та інтересів власними силами, — стверджує Головаха. — Наприклад, інтересів мешканця конкретного міста, району чи людини, яка страждає від погіршення екологічного стану, політичної або економічної ситуації тощо. На жаль, у наших людей таке розуміння перебуває на стадії масового негативізму: всі всім не довіряють».

Інша умова — суспільству необхідно багато громадян, достатньо заможних, щоб займатися громадською роботою безплатно. На думку соціолога, таких людей у нас дуже мало, тому громадську діяльність окупували спритники, які за гроші змітють будь-що для будь-кого. ■

Організатори:

Посольство Індії
в Україні

Індійський театр
"Накшатра"

WFINDARTS

"The Wind Supreme..."

"Чарівний подих"

Падмавібхушан, професор Роттердамської консерваторії

ПАНДІТ ХАРІ ПРАСАД ЧАУРАСІЯ

(Моцарт флейти), Індія

14 КВІТНЯ о 19⁰⁰

НАЦІОНАЛЬНА ФІЛАРМОНІЯ УКРАЇНИ вул. Володимирський узвіз 2

З питань придбання квитків звертатися до каси Національної Філармонії України

Живий звук

e-mail: nakshatra@mail.ru

Участь беруть: видатний табліст ПАНДІТ ВІДЖАЙ ГХАТЄ (Індія)
ЖАН КРІСТОФЕР (Франція) і ОЛЕКСІЙ КАБАНОВ танпура (Україна)

Спонсори та медіапартнери:

Тижень
України

ГЛАВРЕД

WHAT'S ON
www.whats-on-kyiv.com
KYIV POST
Independence Community Trust

«Майдан» своїми руками

Як влаштувати революцію

Автор:
Петро Охотін

У політиці, як і у фізиці, ніщо просто так не з'являється і невідомо куди не зникає. Відповідно будь-який захід має бути спланований і структурований. Особливо якщо це стосується заходів непокори – насильницьких чи ненасильницьких за методами. Відомий соціолог П'єр Бурдьє вважав, що для заняття політикою людям потрібні дві речі: вільний час і культурний капітал. Саме володіння ними допомагає перебрати поле політики у професійних політиків. Пов'язане з відомими подіями безробіття сприяє цьому. **Тижень** показує, як організувати «майдан» і захопити владу

Структура

Штаб: Визначення цілей, планування та управління

Ядро: (спеціально підготовлені активісти) Мобілізація прихильників та керування натовпом

Структура:

- Тисячник
- Сотник
- Десятник
- Ройовий

Силкові загони

- Підтримка порядку на масових акціях.
- Виявлення та локалізація провокаторів.
- Влаштування провокацій.
- Сутички із силами правопорядку

План

- **Ціль.** Визначитися, проти чого протестувати і що необхідно досягти.
- **Гасла.** Максимально широкі й абстрактні. Окрім «геть!» та «підрахуй!» мають фігурувати слова «свобода», «любов», «чесність», «справедливість».
- **Їжа й намети.** Без харчування і даху над головою протестувальники швидко порозбігаються.
- **Символи.** Розпізнавальні знаки, спільний колір, емблема, які підкреслять належність демонстрантів до однієї спільноти.
- **Закордонні зв'язки.** Підтримка з боку впливових іноземних інституцій надасть «майдану» ваги і широкого розголосу

Сценарій

Мобілізація прихильників

Встановлення наметового містечка

Поширення провокаційних чуток

Акції прямої дії:
а) захоплення дрібних державних установ;
б) блокування шляхів, комунікацій і державних органів;
в) сутички з правоохоронцями

Захоплення (повне або часткове) влади

Розпуск «майдану»

Ревізія капіталізму

АВТОР: Роман Мельник

Велика двадцятка покладе кінець добі вільного ринку

Це була одна з найочікуваніших і найвизначальніших зустрічей світового масштабу. Лондонська зустріч Великої двадцятки (G-20), що відбулася 1–2 квітня, залишила по собі визначальні рішення щодо подальшого майбутнього розвитку фінансової, економічної та політичної систем світу. Окресливши нові надії на очищення світової економіки, саміт став відповіддю скептикам, які пророкують другу хвилю економічної кризи.

ПЕРЕДУМОВИ ПОРЯТUNKУ

Саміт у Лондоні ще задовго до проведення викликав широкий спектр емоцій, поміж яких на першому місці стояло очікування заходів з оздоровлення світової економіки. Водночас різні країни мали свої специфічні сподівання.

У Росії з нетерпінням чекали на першу зустріч президента Дмитрія Мєдведева з американським коле-

гою Бараком Обамою та початок реального «перезавантаження» двосторонніх відносин. У Німеччині закликали зробити акцент на жорсткіше регулювання ринку, а не збільшувати «пакети стимулювання» економіки. У Китаї пропонували ідею створення нової глобальної резервної валюти й озвучували думки щодо зростання ролі Пекіна у побудові фундаменту нової фінансової архітектури світу. Французи, в яких криза породила глибоку недовіру до вільного ринку та глобалізації, наполягали на переході до «капіталізму з людським обличчям».

Експерти влучно підмічали, що перед самітом у Лондоні першочерговими вважали такі теми, як координація планів з відновлення економіки, регулювання фінансової системи і міжнародна торгівля. Ключові міжнародні гравці мали різні погляди на такий порядок денний. США, Велика Британія і МВФ переконували в необхідності посилення заходів на стимуляцію попиту, а Німеччина і Франція вважали за потрібне поміркованіше підходити до витрат і звернути увагу на соціальні наслідки кризи. Консенсус був хіба що в питанні оновлення фінансової системи шляхом посилення контролю над «податковими оазами».

КІНЕЦЬ ЕПОХИ

Засідання G-20 в Лондоні довело, що епоха вільного ринку без будь-яких обмежень добігає кінця, й економіка рухається у бік більшого державного регулювання капіталізму та соціальної відповідальності. Американські ринкові механізми засвідчили, що нинішній світовий капіталізм потребує серйозної ревізії.

Формальним результатом саміту стало підсумкове комюніке, що закріплює спільні безпрецедентні кроки з порятунку глобальної економіки, а також вироблення стратегії запобігання кризі в майбутньому. Головний підсумок — виділення Двадцяткою \$5 трлн на вирішення економічних проблем упродовж півтора року. За прогнозами, це дасть змогу збільшити зростання виробництва у світі на 4%. П'яту частину цієї суми — понад \$1 трлн — отримає МВФ та інші міжнародні фінансові інститути. \$250 млрд буде безпосередньо витрачено на підтримку світової торгівлі.

Подолавши серйозні суперечності, провідні країни домовилися про принципове реформування світової фінансової системи, визначивши шість ключових пріоритетів. Перший — збільшення ресурсів МВФ і виділення коштів для допомоги найбільш постраждалим від кризи країнам. Другий — боротьба з

В ОЧІКУВАННІ ДИВА.
Від Великої двадцятки чекають рецепта
порятунку світової економіки

ФОТО: REUTERS

КЛУБ G-20

об'єднує Євросоюз, США, Канаду, Китай, Японію, Росію, Німеччину, Італію, Францію, Велику Британію, Австралію, Бразилію, Аргентину, Мексику, Індію, Індонезію, Туреччину, Південну Корею, Саудівську Аравію і ПАР. На ці країни припадає дві третини населення світу, 80% обсягу світової торгівлі й 90% світового валового національного продукту.

«податковими оазами», хоча Китай наполіг на вилученні з чорного списку офшорів Гонконгу, а Британія — Кайманових островів. Третій — регулювання виплати бонусів топ-менеджерам компаній і банків. Четвертий — національні пакети кон'юнктурних заходів. П'ятий — жорсткіший контроль над фінансовими ринками. Шостий — забезпечення стійкості національних економік. Учасники саміту впевнені, що запропоновані заходи сприятимуть атмосфері довіри на кредитних ринках, створенню мільйонів робочих місць та розвитку виробництва.

Окремим важливим підсумком зустрічі стало формування Ради з фінансової стабільності, до якої увійдуть усі члени Двадцятки, Форуму фінансової стабільності (попередник Ради) та Єв-

рокомісія. Нова структура стане основою системи прогнозування економічної кризи в майбутньому й уважно стежитиме за фінансовими інститутами, інструментами та ринками, виконуючи роль регулятора.

ЩО ДАЛІ?

Зібрання G-20 продемонструвало зменшення зовнішньополітичного впливу США. Можливо, це сталося через дещо пасивну поведінку американського президента Барака Обами, який більше слухав, аніж говорив. Не виключено, що Сполучені Штати у нинішніх кризових умовах просто не мають бажання брати відповідальність за долю світу, а рятують тільки власну економіку, намагаючись утримати провідні позиції у світі за рахунок поки що панівної ролі долара — світової резервної валюти. І хоча Китай дедалі голосніше говорить про потребу пошуку заміника долара, позиції Федеральної резервної системи США зберігають свою вагу.

Хай там як, а саміт уже має позитивний вплив на світову фінансово-економічну систему — в психологічній площині. Одразу після завершення G-20 світові фондові ринки продемонстрували стрімке зростання, майже на 9% підвищилися нафтові ф'ючерси — до \$53. Це один із найкращих показників з початку цього

року. Водночас збільшилися провідні фондові індекси і вартість акцій цілої низки найбільших сировинних та фінансових корпорацій світу. Позитивна реакція віртуальної економіки дає надію, що невдовзі, після реалізації задекларованих на саміті заходів, і реальний сектор світової економіки почне зростати. Принаймні більшість світових лідерів уже заявили про пришвидшення процесу відновлення національних економік.

Наступний, третій саміт Двадцятки слід очікувати наприкінці осені цього року. Саме тоді стане зрозуміло, наскільки ефективними виявилися запропоновані світовій економіці «ліки».

УКРАЇНСЬКЕ ВІДЛУННЯ

Для України результативність зустрічі G-20 у Лондоні також має свій позитив. Зміцнення світових фінансових інститутів, зокрема МВФ, дає надію на отримання подальших стабілізаційних кредитів від Фонду в разі ухвалення Кабміном і Верховною Радою потрібних рішень. Крім того, пожвавлення на світових фондових майданчиках та зростання цін на сировинку дають підстави робити обережні прогнози щодо досягнення «дна» та початку повільного і поступового оздоровлення світової економіки, а з нею і українського експорту. ■

Дивний новий фінансовий світ

У Великій двадцятці назріває запекла боротьба щодо майбутнього світової фінансової системи. Її результат може справити значний вплив на світ – і не лише на езотеричний світ міжнародних фінансів – на найближчі десятиріччя.

Фінанси формують владу, ідеї та вплив. Циніки можуть сказати, що фундаментальним основам глобальної фінансової системи нічого не загрожує, але вони помиляються. Ймовірно, в наступні кілька років ми станемо свідками значних змін: можливо, це буде новий міжнародний орган фінансового регулювання чи новий міжнародний договір.

Сполученим Штатам та Великій Британії, природно, потрібна система, що сприятиме посиленню їх гегемонії. Міністр фінансів США Тімоті Гейтнер недавно оприлюднив широкий огляд концепції нової системи регулювання фінансів, яка має стати консервативнішою. Навіть критикам нещодавнього американського марнотратства доведеться визнати, що в пропозиції Гейтнера є кілька добрих ідей. Перш за все, регулятивні органи змусять фінансистів зберігати в резерві більше коштів, щоби мати можливість гасити свої зобов'язання та не розраховувати так сильно на платників податків, використовуючи їх як резерв. Гейтнер також хоче спростити фінансові оборудки та зробити легшим їх оцінювання, аби правління компаній, регулятивні органи й інвестори могли краще оцінювати ризики, на які йдуть.

І хоч більша частина світу підтримує ідеї Гейтнера, деякі країни хотіли би бачити фундаментальніші реформи. Росія та Китай, наприклад, ставлять під питання позицію долара як опори міжнародної системи. Голова Центрального банку КНР Чжоу Сючань доводить переваги глобальної надвалюти, яку міг би випускати, наприклад, Міжнародний валютний фонд.

Це ще спокійна критика. Голова Ради міністрів ЄС, прем'єр-міністр Чехії Мирослав Тополанек називає марнотратний підхід Америки до фінансової політики

КЕННЕТ РОГОФФ
професор економіки та політології
у Гарвардському університеті,
колишній головний економіст МВФ

дорогою в пекло. Він міг би сказати те саме про погляд європейців на фінансове лідерство США.

Ставки в суперечці щодо міжнародної фінансової системи великі. Роль долара як центрального елементу глобальної фінансової системи дає США можливість притягати величезні капітали, не завдаючи зайвих проблем своїй економіці.

Ще важливіше, що роль Сполучених Штатів як наріжного каменя глобальної фінансової системи дає судам, регулятивним органам та політикам США неймовірну владу над глобальними інвестиціями в усьому світі. Саме тому поточна дисфункція фінансової системи США призвела до настільки глибокої світової кризи.

З іншого боку, чи є альтернатива концепції Гейтнера? Чи є якась інша модель світової фінансової системи?

Теперішній китайський підхід до фінансів полягає в «замаскованому» податку на вкладників, яким виплачують лише незначну частку від відсотків на їхні внески. Це дозволяє банкам, які контролює держава, надавати позики привілейованим фірмам та галузям за субсидованими процентними ставками.

В Індії заходи фінансового тиску використовують як засіб управління цілком контрольованими заощадженнями вкладників, аби фінансувати величезні державні борги за набагато нижчими процентними ставками, ніж це було б можливо в умовах ліберальної ринкової економіки.

Європа хоче зберегти свою універсальну банківську модель, в якій банки виконують широкий діапазон функцій, починаючи від залучення депозитів та закінчуючи наданням невеликих комерційних позик під висококоєфективні інвестиційно-банківські проекти. З іншого боку, те, що пропонують США, значно ускладнить універсальну банківську діяльність, частково й тому, що метою цих пропозицій є «обгородження» депозитних установ, які створюють системний ризик для фінансової системи. Подібні зміни посилять тиск на універсальні банки, змушуючи їх відмовлятися від ризикованих інвестиційно-банківських проектів для того, щоб працювати вільніше.

Окрім впливу на різні національні системи, майбутній устрій банківської сфери має вирішальне значення для фінансового ринку, зокрема й для вкладень капіталу з ризиком, для приватного акціонерного капіталу та для хедж-фондів. Пропозиція Гейтнера тією чи іншою мірою стосується всіх цих елементів. Страх кризи зрозумілий, але без таких нових творчих підходів до фінансування Силіконова долина могла би ніколи й не виникнути. Де ж межа між ризиком та творчим підходом?

Значна частина суперечок Великої двадцятки стосується таких питань, як глобальне податково-бюджетне стимулювання, але насправді великі ставки зараз зроблено на вибір нової філософії міжнародної фінансової системи та способи її регулювання. Якщо наші лідери не зуміють знайти новий підхід, фінансова глобалізація швидко повернеться у зворотному напрямі, й вибратися з сьогоденного болота стане ще важче.

Copyright: Project Syndicate, 2009.

текстове повідомлення

ЗАХОДЬ НА
mobile.24tv.com.ua
і встановлюй
БЕЗКОШТОВНО

ДИВИСЬ НОВИНИ
КОЛИ ЗРУЧНО

телеканал новин

ПОДРОБИЦІ НА САЙТІ
www.24tv.com.ua

Комуністи перемогли на парламентських виборах у Молдові, але протестні акції зіпсували їм свято

АВТОР: Марія Прапорщик, спеціально для **ТИЖНЯ** з Кишинева

Лише чотири партії пройдуть у молдовський парламент. Згідно з попередніми результатами, на виборах 5 квітня перемогла Партія комуністів Республіки Молдова (ПКРМ), яка набрала 49,95% та може отримати 61 місце зі 101 в парламенті. Чотири роки тому комуністи здобули 56 мандатів. До парламенту також пройшли Ліберальна партія (12,79% голосів), Ліберально-демократична партія Молдови (12,26%) та Альянс «Наша Молдова» (9,81%).

Проте вже наступного після виборів дня на головну площу Кишинева вийшли кілька тисяч молодих людей, які вимагали скасувати результати виборів та звинуватили владу в масових фальсифікаціях. Заклик узяти участь в акції поширювався електронною поштою від людини до людини, і 7 квітня вже десятки тисяч демонстрантів паралізували столицю. Оскільки поліція майже не чинила опору, їм вдалося прорватися до резиденції президента та парламенту.

УСІ НА ДІЛЬНИЦІ

Чокана — один із наймолодших спальних мікрорайонів Кишинева забудови 1980-1990-х років. Більшість виборчих дільниць тут розміщені у середніх навчальних закладах. Моя — в ліцеї Olimp. Приходжу опівдні й приємно здивована великою кількістю виборців.

«Ми проголосували за процвітання країни, за молодих та рішучих політиків», — заявляють Наталія Кошчук та її донька Снежана, які голосували на цій дільниці. «Ми за інтеграцію Молдови в ЄС, за краще життя для молоді й пенсіонерів. І ще за кращі дороги, бо подивіться, які в Молдові дороги», — діляться Костянтин та його донька Олеся.

ФОТО: AP

Тричі поспілль

ЗАКОРДОННІ ВИБОРЦІ

За різними підрахунками, за кордоном живуть від 400 тис. до 1 млн громадян Молдови, але, за даними Центрвиборчкому, проголосувати змогли лише 14 800 закордонних виборців. Віддати свої голоси вони могли тільки на 33-х дільницях у дипломатичних представництвах та консульствах, хоча опозиція вимагала відкрити більше виборчих дільниць у країнах, де працюють багато молдован — у Росії, Італії, Іспанії, Португалії.

Як стверджує політичний оглядач Ігор Боцан, великий молдовський парадокс полягає в тому, що якраз ті, хто підтримує Республіку Молдову на плаву, не можуть брати участі у державних справах, обираючи власних представників у найвищому представницькому органі державної влади. «Коли керівництво країни хвалиться, що йому вдалося за один виборчий цикл удвічі збільшити бюджет, то забуває уточнити, що справжнє джерело цього «разючого успіху» — грошові перекази гастарбайтерів», — каже він.

Утім позиція влади очікувана, адже закордонні виборці зазвичай віддають свої голоси за опозицію. Інна Бедереу голосувала в Бухаресті й була приємно здивована величезною кількістю співгромадян, які прийшли до консульства, щоб проголосувати. «Це були переважно студенти, молоді сім'ї з маленькими дітьми. І всі вистояли кілька годин у

черзі, щоб реалізувати своє конституційне право! Я проголосувала за нових політиків, за зміни в країні. Якщо так і станеться, зможу сподіватися на те, що Молдова буде демократичною країною, а в майбутньому — членом Євросоюзу», — розповідає вона.

Не дивно, що за результатами голосування в бухарестському посольстві Молдови перемогла Ліберальна партія, а друге місце посіла Ліберально-демократична партія.

ПІСЛЯ ВИБОРІВ

Центрвиборчком має п'ять днів, щоб обробити всі протоколи та ухвалити рішення про результати виборів. Потім він передасть документи на затвердження до Конституційного суду, який може розглянути їх десять днів. Однак уже 6 квітня Владімір Воронін заявив, що не буде вести переговори з іншими партіями, котрі пройшли до парламенту, про три найголовніші державні посади — президента, голови парламенту й прем'єр-міністра. До речі, першим із голів держав, хто привітав Вороніна з перемогою на парламентських виборах, був російський президент Дмитрій Медведєв.

Лідери Ліберальної партії (ЛП), Ліберально-демократичної партії (ЛДПМ) та Альянсу «Наша Молдова» (АНМ) теж виключили створення коаліції з комуністами. Голова ЛДПМ Влад Філат та лідер АНМ Серафим Урекан заявили, що

КРАЇНИ СВІТУ, ДЕ ПРИ ВЛАДІ КОМУНІСТИ

В умовах однопартійної системи

Корейська Народно-Демократична Республіка — з 1948 року, при владі Трудова партія Кореї.

Китайська Народна Республіка — з 1949 року, при владі Комуністична партія Китаю.

Республіка Куба — з 1959 року, при владі Комуністична партія Куби.

Лаоська Народно-Демократична Республіка — з 1975 року, при владі Лаоська народна революційна партія.

Соціалістична Республіка

В'єтнам — з 1976 року, при владі Комуністична партія В'єтнаму.

В умовах багатопартійної системи

Молдова — з 2001 року президентом країни є лідер Партії комуністів Республіки Молдова Владімір Воронін.

Непал — з 2008 року прем'єр-міністром країни є лідер маоїстів Прачанда.

Кіпр — з 2008 року президентом країни є Дімітрис Христофіас, член Прогресивної партії трудового народу Кіпру (АКЕЛ).

вибори «не були ані вільними, ані коректними». Філат додав, що його партія не визнає результатів виборів. За його словами, комуністам «рано пити шампанське, адже головні переможці можуть виявитися головними переможеними». ■

В СВІТІ МЕБЛІВ Є ОСНОВА – МАГАЗИНИ

стіл TH6531BBh 150x90 - 2385 грн.
стілець C3802yрh - 612 грн.

стіл TVE4590RH 90x90(+90) - 2277 грн.
стілець CB2434yрh - 783 грн.

Комплект (стіл + 4 стільці)
DS27003A 120x80

Комплект (стіл + 4 стільці)
DS1005 114x70

БІЛЬШЕ 1200 НАЙМЕНУВАНЬ МЕБЛІВ!

Київ: опт, б/г розрахунок: /044/ 461-98-98 (багатоканальний), ф.: 461-98-40, www.liganova.kiev.ua, info@liganova.kiev.ua
роздріб: Салон-магазин „Крісла Стільці Столи”: пр. Голосіївський, 70, тел.: /044/ 461-98-38

Салон-магазин „Крісла Стільці Столи”: б-р Лесі Українки, 34, тел.: /044/ 461-91-91

Салон-магазин „Крісла та Стільці”: Харківське шосе, 55, тел.: /044/ 562-60-30

ДНІПРОПЕТРОВСЬК: тел.: /0562/ 31-30-31; ЗАПОРІЖЖЯ: тел.: /061/ 224-67-16; КРИВИЙ РІГ: тел.: /0564/ 92-08-38; МАРІУПОЛЬ: тел.: /0629/ 33-50-24;

ДОНЕЦЬК: тел.: /062/ 348-83-83; МИКОЛАЇВ: тел.: /0512/ 55-59-52; СІМФЕРОПОЛЬ: тел.: /0652/ 57-12-58; ЖИТОМИР: тел.: /0412/ 414-700;

ЧЕРНІГІВ: тел.: /04622/ 4-11-37; ХАРКІВ: тел.: /057/ 731-12-97; ХЕРСОН: тел.: /0552/ 44-09-12; ОДЕСА: тел.: /048/ 777-78-77; ЛЬВІВ: тел.: /032/ 295-24-24;

ЛУЦЬК: тел.: /03322/ 5-14-81; ПОЛТАВА: тел.: /0532/ 67-85-00; ЧЕРКАСИ: тел.: /0472/ 31-35-05; КІРОВОГРАД: тел.: /0522/ 33-06-15; ЛУГАНСЬК: тел.: /0642/ 71-95-37

На дні

АВТОР: Ірина Перевозченко

До кінця 2009-го однокімнатні квартири у Києві подешевшають до \$30 тис. і поступово зі зростанням реальних доходів населення дорожчатимуть – але не більше ніж на 10–15% на рік

Київський ринок нерухомості заморожений. У лютому однокімнатні квартири не купували за \$60 тис., а в березні не брали і за \$50 тис., констатують столичні ріелтери. Ці коментарі містять вичерпну характеристику ринку вторинної нерухомості Києва, що екстраполюється і на ринки інших міст. За оцінками посередників, у березні – квітні 2009-го кількість операцій купівлі-продажу

квартир зменшилася у 3–8 разів (залежно від агенції) порівняно з аналогічним періодом 2008-го. Ринок не оживило навіть падіння цін у доларах – столична нерухомість, наприклад, з початку кризи подешевшала на 35–50%.

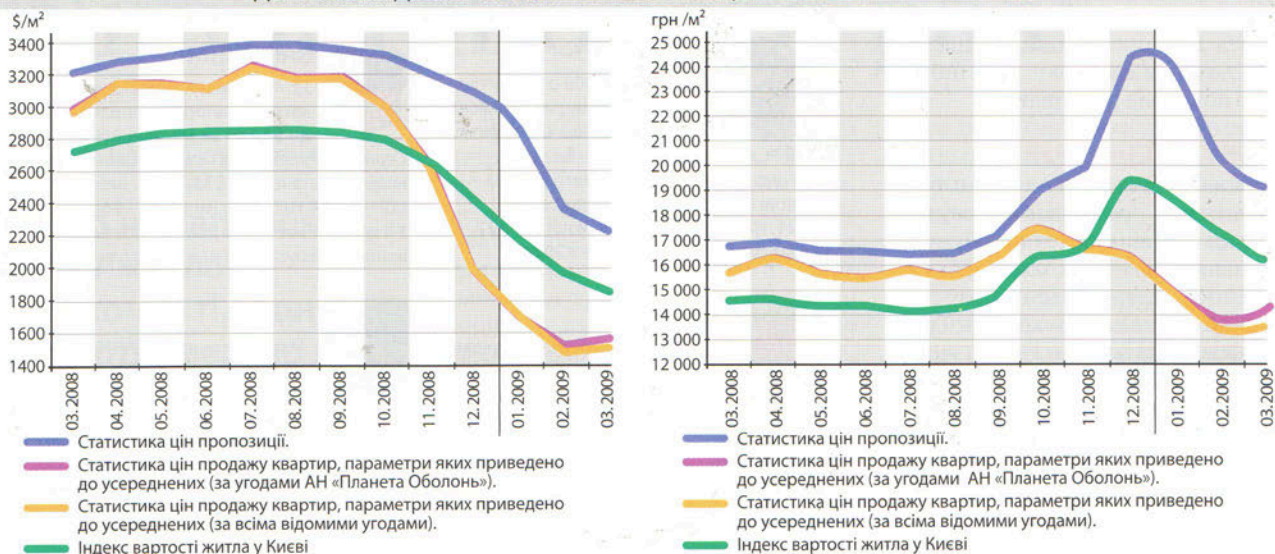
КОМУ ВНИЗ

На початок квітня, за даними Агенції нерухомості (АН) «Планета Оболонь», середня ціна пропозиції на вторинному ринку столиці знизилася

до \$1852 за м². Дисконт за операціями в березні перевищував 22%, а реальна вартість квадратного метра коливалася в діапазоні \$1,5–1,6 тис. Квартири в Києві можна було знайти і дешевше. Наприклад, за даними бази пропозицій порталу realt.ua, готельки площею 20–25 м² (найдешевші об'єкти) продавали за ціною від \$30 тис., тобто \$1,3–1,4 тис. за квадратний метр.

Щоправда, в березні дисконт за угодами і темпи падіння цін змен-

ДИНАМІКА ДОЛАРОВИХ І ГРИВНЕВИХ ЦІН НА КВАРТИРИ У КИЄВІ

Розрахунки за більшістю операцій на вторинному ринку нерухомості, як і раніше, здійснюються в доларах США. За високої інерції ринку різкі зміни курсу долара спричинили суттєве зростання цін пропозиції у гривнях. На ціни реального продажу інерція ринку впливає значно менше. Під час торгів продажів і покупки оперативно враховують усі чинники, зокрема, зміну курсів валют, що й пояснює підібність графіків у доларах і гривнях.

ДИНАМІКА КИЇВСЬКИХ ЦІН ПРОПОЗИЦІЇ В БЕРЕЗНІ – КВІТНІ, \$/M²

	Будинки сталінки		Стара панель. Хрущовки			Стара цегла. Хрущовки			Типова панель		Українська цегла		Українська панель					
ОДНОКІМНАТНІ	2621	2448	-6,6	2233	2098	-6,0	2123	2082	-1,9	1926	1884	-2,2	1987	1726	-13,1	2103	2006	-4,6
ДВОКІМНАТНІ	3811	3833	0,6	1981	1890	-4,6	2458	2384	-3,0	2010	1839	-8,5	2040	1850	-9,3	2263	2273	0,4
ТРИКІМНАТНІ	4298	3398	-20,9	2000	1854	-7,3	2362	2150	-9,0	1996	1810	-9,3	1756	1632	-7,1	2463	2307	-6,3

За даними АН «Планета Оболонь»

Ціна, \$ на березень Ціна, \$ на квітень Зміна, %

шилися приблизно удвічі. Якщо в лютому столичні квартири подешевшали майже на 10%, то в березні – лише на 5,6%, а знижки під час укладання угод, за даними «Планети Оболонь», зменшилися з 36,8% ціни пропозиції в лютому до 22,7% у березні.

«Сповільнення темпів зниження цін, найвірогідніше, є тимчасовим», – стверджують у компанії «Канзас», що розраховує індекси вартості столичної нерухомості з

ності курсу гривні щодо долара. А вже восени, за словами експерта, ціни на квартири знову можуть зрости.

ДИНАМІКА І ЧИННИКИ

Прогноз щодо відновлення зростання цін не є безпідставним. В Україні на одного мешканця припадає трохи більше 20 м² житла. Для порівняння: в країнах Євросоюзу цей показник становить 40–60 м², у США – близько 80 км².

темпами дорожчатиме після того, як ціни сягнуть дна.

Згідно з динамікою індексу нерухомості, розрахованим АН «Планета Оболонь», нині столичне житло в доларових цінах подешевшало приблизно до рівня осені 2006-го. За умови збереження нинішніх темпів падіння цін (на 5–6% щомісяця) до серпня індекс буде на рівні \$1400 за м², що відповідатиме показникам 2005 року. Проте зниження цін після цього навряд припиниться.

Річ у тім, що до кризи основною причиною зростання цін були доступні кредити – до 90% угод із нерухомістю уклалися з використанням позичених коштів. За даними Української національної іпотечної асоціації, починаючи з травня 2008-го обсяг кредитів різко зменшується. І хоча в січні 2009-го сукупний іпотечний портфель банків зріс до 102,37 млрд грн (на 44,7% рік до року), це пояснюється не активізацією кредитування, а різкою девальвацією гривні. 87% загального обсягу іпотечних кредитів видано в дола-

За умови падіння цін на квартири до 30% їхньої докризової вартості сформується платоспроможний попит

2005 року. Аналітики переконані, що падіння цін триватиме, проте прогнозувати темпи не беруться.

Сергій Злидень, керівник Комітету з регіональної політики Асоціації фахівців з нерухомості України, впевнений, що падіння припиниться влітку, але за умови стабіль-

Саме тому зростання цін на нерухомість у нашій країні є вельми ймовірним – українці скористаються щонайменшою можливістю (у цьому разі зниженням цін), щоб поліпшити свої житлові умови. Питання лише в тому, наскільки подешевшає нерухомість і якими

рах США і євро. Відповідно припинення кредитування неминуче спричинить повернення цін на нерухомість до рівня 2004 року, коли іпотека лише починала розвиватися.

ПРОБУДЖЕННЯ РИНКУ

За умови падіння цін на квартири до 30% їхньої докризової вартості (стільки у розпал іпотечного буму позичальники зазвичай оплачували самотійно) сформується платоспроможний попит на нерухомість. Гроші для цього є: за даними НБУ, в жовтні 2008-го – лютому 2009-го українці вилучили з комерційних банків понад 40 млрд грн (майже \$5 млрд за курсом 8,3 UAH/USD). Отже, вторинний ринок запрацює, якщо нерухомість подешевшає ще на 25–30%. Це означає, що в Києві однокімнатна квартира коштуватиме близько \$30 тис. – приблизно \$1 тис. за м². За найдешевші готельки проситимуть близько \$25 тис., а за великі однокімнатні квартири в будинках, споруджених після 2000 року, – \$40–50 тис. Приблизно стільки нерухомість коштувала до початку іпотечного буму. Надалі зі зростанням реальних доходів населення житло поступово дорожчатиме – не більше ніж на 10–15% на рік. Повернення до докризових темпів зростання – на 30–60% щороку – можливе лише у разі, якщо іпотечне кредитування в Україні вийде на обсяги рівня 2005–2008 років. Але це можливо лише в умовах надлишку ліквідності у світовій фінансовій системі – власних коштів вітчизняні банки не мають. Якщо іноземні банки відновлять

РЕГІОНАЛЬНІ ТРЕНДИ

ЛЬВІВ

З початку 2009 року житло на вторинному ринку Львова подешевшало в середньому на 24%, дані компанії «Росан-Інвест». Середня ціна квадратного метра житла у Львові на початку квітня становила \$1221. Найдешевше житло коштує \$827 за квадратний метр, елітне – \$2074.

ЗАПОРІЖЖЯ

До 13 березня середня вартість житла у Запоріжжі знизилася до \$1049 за м², дані АН «Реал-Сервіс». Середня вартість однокімнатної квартири становить \$33,7 тис., двокімнатної – \$49,4 тис., трикімнатної – \$60,1 тис. У II кварталі минулого року квадратний метр житлової нерухомості у місті коштував \$1650.

ОДЕСА

У першій декаді березня середня вартість квадратного метра житла в Одесі знизилася до \$1152, дані компанії «Канзас». З 2 по 9 березня 2009 року нерухомість подешевшала в середньому на 2,4%, у лютому – на 5%. У квітні – червні 2008-го середня вартість одеської нерухомості перевищувала \$2000 за квадрат.

ХАРКІВ

На початок січня 2009 року ціни на однокімнатні квартири у висотних будинках Харкова знизилися до \$30 – 32 тис., дані Української гільдії ріелторів. У листопаді 2008-го вторинне житло в спальних районах пропонували по \$1137 за квадрат, а з урахуванням торгу і знижок ціна зменшувалася до \$600. У квітні-червні 2008-го квадратний метр у місті коштував \$1700.

РИНОК НЕРУХОМОСТІ ЗВУЖУЄТЬСЯ

За даними Міністерства юстиції, у 2008 році державні та приватні нотаріуси завірили 303,1 тис. угод купівлі-продажу квартири і житлових будинків – на 66 тис., або на 18%, менше ніж у 2007-му. Обсяг вторинного ринку житлової нерухомості Києва – майже 20,9 тис. угод. За середньорічної ціни квадратного метра \$2,6 тис. і середньої площі одного об'єкта близько 60 м² (за даними опитування ріелтерів) обсяг столичного ринку вторинного житла становив близько \$3 млрд. У 2009-му кількість угод купівлі-продажу зменшиться мінімум утричі – приблизно до 7 тис. об'єктів. Обороти столичного ринку в грошах за підсумками року може знизитися більш ніж у п'ятеро.

кредитування фінансових установ у країнах emerging markets під 8–10% річних, як це було в 2005–2007 роках, банкіри знову почнуть видавати позики українцям, котрі потребують житла, під 13–15% річних у валюті. У цьому випадку ціни на квартири не-

минуче почнуть зростати. Однак у найближчі 3–5 років такий сценарій украй малоймовірний. Світовий банк прогнозує, що в 2009-му приплив капіталу в країни, що розвиваються, зменшиться з \$1 трлн у 2007 році до \$165 млрд. ■

Зберігайте гроші в європейській нерухомості.

Мітропа Юкрейн

АВСТРІЯ
ФРАНЦІЯ
ЧЕХІЯ
БОЛГАРІЯ
НІМЕЧЧИНА
ІТАЛІЯ
МОНАКО
ГРЕЦІЯ
ТУРЕЧЧИНА
ІСПАНІЯ
ШВЕЙЦАРІЯ

(044)237-78-70 38(067)264-50-22

www.mitropa.com.ua

Фініш цінового ралі

АВТОР: Ірина Перевозченко

Пузир на світовому ринку житлової нерухомості лопнув. Вартість квартир у більшості держав повертається до рівня, на якому вона була до початку іпотечного буму

Квартири дешевшають у всьому світі. За даними дослідження компанії Knight Frank, на початок 2009 року зниження вартості житла зафіксовано у 80% країн, що входять до рейтингу. Для порівняння: рік тому лише третина локальних ринків демонстрували від'ємну цінову динаміку.

Найбільше в IV кварталі 2008 року подешевшала нерухомість у Латвії — понад 16%. До п'ятірки лідерів за темпами падіння цін також увійшли Гонконг (-12,8%), Ісландія (-11,3%), Естонія (-9,3%) та Україна (-9,3%). Меншими темпами дешевшало житло у Фінляндії, Греції та Іспанії: квартальне падіння не перевищувало 1–2%, хоча, за прогнозами експертів, протягом найближчого року нерухомість у цих країнах може подешевшати на 30%. У нинішньому обвалі цін на локальних ринках простежуються певні закономірності. Принаймні до обвалу події на них розвивалися за тим самим сценарієм: зростання іпотеки, галопуючі ціни, активізація спекулянтів тощо.

За даними Global Property Guide, з 1995 року житло в Англії у середньому подорожчало більше ніж на 250% — у Лондоні квадратний метр класу «люкс» у перерахунку на євро коштує близько 19 тис. Зростання цін у великих містах США з 1996-го по 2006-й — від 112% у Мінеаполісі до 264% у Лас-Вегасі. Нині середня вартість житла в центральних районах мегаполісів Штатів становить \$14,8 тис. за квадрат.

В Україні вартість квадратного метра елітного житла (від 120 м², центр Києва) з 2002 по 2007 роки, за інформацією Global Property Guide, зросла на 526%. Розігрита іпотекою ціна квадратного метра звичайної хрущовки за цей самий період підвищилася з \$200–250 до \$2500, тобто більше ніж удесятеро.

Глобальна криза ліквідності ознаменувала фініш десятирічної історії всесвітнього цінового ралі. Останні статті та звіти про Україну, Литву, Латвію, Естонію, Ісландію, Гонконг та інші держави на порталі Global Property Guide починаються словами «падіння» або «ціновий пузир».

«Усі ринки нерухомості світу відчують наслідки фінансової кризи», — йдеться в останньому звіті Knight Frank. Як приклад аналітики компанії наводять Дубай, де за підсумками 2008 року вартість нерухомості зросла на 60%, уточнюючи, що «більша частина

цього приросту може зійти нанівець вже цього року».

Жоден аналітик не береться прогнозувати, наскільки подешевшає нерухомість у тій чи іншій країні. У всіх державах зниження попиту на нерухомість у зв'язку зі згортанням кредитування посилюється розпродажем заставлених будинків і квартир комерційними банками. Тоді як підсумкове падіння цін на житло залежатиме від трьох чинників: докритозової частки придбання нерухомості в кредит, рівня доходів громадян і темпів їхнього зниження. Наприклад, у США, де в кредит купувалися майже 100% житла, але рівень доходів знижується на лічені відсотки на квартал, нерухомість дешевшатиме приблизно такими самими темпами. В Ісландії, де доходи в доларовому вираженні зменшилися в рази, так само подешевшає і житло. Ситуація в Україні, найімовірніше, розвиватиметься за ісландським сценарієм. ■

ТОЧКА ЗОРУ

Марія КОНОВАЛЕНКО
Директор компанії «Мітропа Юкрейн»

Нерухомість в європейських країнах залишається найпривабливішою і як об'єкт інвестування, і як місце проживання. Особливо з огляду на падіння цін, що спостерігається нині у Великій Британії, Іспанії, Франції тощо. Офіційно зниження цін у цих країнах не перевищує 10–20%, але реальні договори іноді укладають за цінами, вдвічі нижчими за докритозові. Складно прогнозувати, коли ціни сягнуть дна, але можна припустити, що протягом цього року нерухомість дешевшатиме. Слід зазначити, що після скасування довготермінових віз інвестування в німецьку та чеську нерухомість стало не таким популярним. Натомість українські інвестори дедалі частіше цікавляться нерухомістю в Панамі, де значно менше законодавчих перепон для отримання посвідки на проживання.

Олександра КРОТОВА
Голова представництва компанії Pafilia Property Developers

— На Кіпрі попит на якісну нерухомість стабільно перевищує пропозицію. Річ у тім, що розвинена індустрія туризму дає змогу інвесторам у кіпрську нерухомість отримувати дохід від здавання житла в оренду — 5–7% річних. За інформацією Департаменту реєстрації земель Кіпру, продаж житлових об'єктів порівняно із серпнем 2007 року знизився в середньому на 25%. Найбільше падіння зафіксовано на вторинному ринку, найменш торговоною виявилася курортна нерухомість віком 5–10 років. Можна очікувати подальшого зниження цін на старі, морально застарілі будівлі. Після досягнення цінового дна найповільніше дорожчатимуть об'єкти економ-класу в комплексах, що не вирізняються хорошим рівнем інфраструктури. Водночас ціни на нерухомість у дорогому сегменті й далі підвищуються: у 2009 році приріст становитиме 8–15%. Інвестиції у кіпрську нерухомість гарантують збереження вкладених коштів.

КРЕДИТ — НЕ ТІТКА
Володимир працює будівельником в Києві, щоб виплатити позику, яку брав на розвиток власного бізнесу в провінції

Роз'їхатися з кризою

АВТОР: Інна Завгородня
ФОТО: Андрій Ломакін

Заради економії українці активніше змінюють місце проживання

Олександр Романенко втратив роботу на початку грудня — саме тоді для нього особисто почалася світова фінансова криза. Помічник столяра-верстатника на меблевій фірмі

встиг попрацювати на новій роботі в Києві ледве два місяці. «Я був не перший — переді мною попросили піти ще вісьмох робітників, — пригадує Сашко. — Після звільнення ще тиждень шукав роботу, але вже наблизилися новорічні свята. До того ж, почув по телевізору, що буквально за останні три тижні тільки в Києві звільнили близько 10 тис. працівників. Був шокований, тому облишив пошуки й поїхав додому в Херсон». Три місяці в рідному місті 25-річний Сашко жив у батьків, шукав роботу, але обходився випадковими заробітками на будівництві чи перевезеннях. Зараз оселився в Броварах і знову шукає роботу в Києві.

Відтік іногородніх із великих міст був першою реакцією на зменшення робочих місць, але зараз багато з них повертаються назад. Проте на офіційній статистиці внутрішньої міграції їхні переїзди ніяк не позначилися. «Багато приїжджих повертаються до місць, де вони офіційно зареєстровані, — розповів **Тижню** Олексій Позняк, завідувач відділу міграційних досліджень Інституту демографії та соціальних досліджень НАНУ. — Ситуація, що склалася з роботою в Києві, цьому сприяє. Але наскільки масовим є це явище, який відсоток приїжджих повернувся і яка їхня чисельність — оцінити практично неможливо. Все-таки у

нас вільний вибір місця проживання».

ЗАРАДИ РОБОТИ

Поки скорочені працівники залишають Київ, не в змозі сплачувати оренду за житло, до нього ж таки в пошуках роботи їдуть ті, хто внаслідок кризи втратив ґрунт під ногами на малій батьківщині.

34-річний Володимир залишив на Тернопільщині родину, а сам приїхав працювати на будівництві в Києві. До кризи мав свій бізнес — займався встановленням пластикових вікон і дверей. «Із початком кризи ціни поповзли вгору, а замовлень стало набагато менше, — бідкається Володимир. — Довелося шукати інші варіанти заробітку, адже треба віддавати кредит, який я взяв на розвиток бізнесу». Колеги порадили будівництво в Києві.

Живе Володимир тут-таки на будові, яка колись перетвориться на кафе. В одній кімнаті ночують по 5-6 будівельників на збитих із дерев'яних дошок двоповерхових ліжках. «В армії було гірше, — порівнює Володимир. — Там нари були залізні, матраци з пружин. А тут у нас королівські умови, є й телевізор з DVD. Ось польська антена до нього». На стінах висять плакати з дівчатами, над дверима — портрет Шевченка. Харчуються будівельники теж тут — у кутку портативна електроплитка. Працювати в Києві Володимир планує як мінімум до кінця року, доки не виплатить кредит. Можливо, доведеться й довше, адже заробітки порівняно з докризовими зменшилися на 30—40%.

Заступник директора Інституту соціології НАНУ Євген Головаха розглядає два варіанти поведінки людини в умовах кризи: «Перший шлях: перекваліфікація і пошук роботи не за місцем проживання. Другий — той, який використовували українці у 1990-х роках, тобто найпростіші форми індивідуальної трудової діяльності. Ринки, «човники», ділянки».

У світі все більше людей мігрують за роботою. «Науковці в США і Європі мігрують постійно, — розповідає **Тижню** Євген Головаха. — Вони мають контракт на три роки і після його закінчення мусять шукати роботу на новому місці. Там такі переїзди — це норма. У нас — велика рідкість».

В Україні немає альтернативних Києву великих центрів, між якими

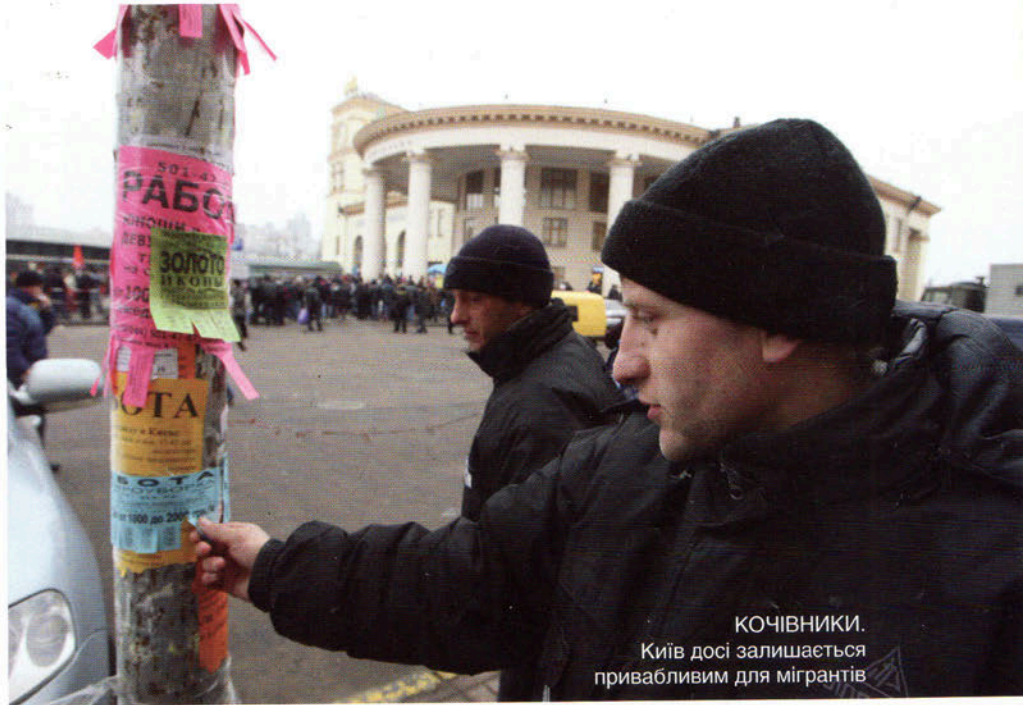
може відбуватися «обмін» кваліфікованих працівників. «Підвищена мобільність радше характерна для Північної Америки, де нації сформувалися за рахунок мігрантів, — вважає Олексій Позняк. — Тому ж американцю чи канадцю при втраті роботи, можливо, буде легше знайти таку саму роботу в іншому кінці країни, аніж перекваліфікуватися й щось шукати в місці свого проживання. Для України та інших пострадянських країн це не характерно».

Проте «мобільні» працівники є і в Україні. «Переїздити за роботою — нам це знайоме», — в один голос підхоплюють брати Манукяни. Програмісти Михайло та Зиновій приїхали працювати до Києва з Маріуполя дев'ять місяців тому. Задля оптимізації витрат на офісне приміщення, компанія, в якій працюють Манукяни, запропонувала їм переїхати працювати до Дніпропетровська — там уже є відділення, та й оренда дешевша. Це антикризовий захід — можна було погодитися або на змен-

шення зарплати, або на переїзд, щоб нікого не довелось звільняти. «Цей варіант зараз розглядається, — зауважує Зиновій, — а ми все ще в Києві». Столиця привабила програмістів не архітектурою, а, перш за все, роботою в серйозній компанії з хорошою зарплатою. Не виключають, що поїхали би за нею й до Дніпра: «Окрім Маріуполя, в нас більше ніде немає родичів, тож нас ніде нічого не тримає. Нам усе одно, куди їхати. Подорожувати можна, поки не створиш родину».

ЗАРАДИ ВИЖИВАННЯ

Очікують, що через кризу міське населення потягнеться до села. «В середині 1990-х ми бачили таку тенденцію: з міст до сіл переїжджали більше, ніж із сіл до міст. Тобто частина колишніх селян в умовах обмежених можливостей пошуку роботи поверталася в село, бо там є присадибне господарство. Воно не дає високого рівня життя, але дозволяє вижити й протриматися в скрутні

КОЧІВНИКИ.
Київ досі залишається
привабливим для мігрантів

ЗАРОБІТЧАНИ НЕ ПОВЕРНУТЬСЯ З-ЗА КОРДОНУ

За 2008 рік до України з інших країн приїхало майже на 15 тис. людей більше, ніж виїхало за кордон — 37 323 проти 22 402. Проте масового повернення заробітчан до України не відбувається, й експерти його не передбачають. Адже заробітчані краще знають ринок праці країни перебування, ніж ринок праці країни свого походження, та й повернення вимагає чималих витрат.

часи. Подивимося, чи виправдається це очікування 2009 року», — каже Олексій Позняк. Утім, не лише присадибне господарство спокушає колишніх городян переїздити за межу міста. «Раніше внутрішня міграція в Україні регулювалася інститутом прописки. Зараз вона, фактично, регулюється цінами на житло», — каже Євген Голваха.

Приклад Івана Кучеренка, котрий перебрався жити до села, підтверджує очікування соціологів. Уже майже місяць Іван з друзями мешкають у селі Вишеньки — за 20 км від Києва. «Щоб не платити в Києві за квартиру, вирішили скооперуватися — живемо вчотирьох у великому будинку. Разом жити і веселіше, і дешевше», — говорить Іван. У дворі є маленьке озерце, на березі якого можна не лише засмагати, але й рибалити. А якщо ще згадати лазню, ліс поблизу, чисте

повітря... Одними вигодами життя на селі, звісно, не обмежується: інтернету поки що немає, інколи вмикають світло, а через високий рівень ґрунтових вод неможливо прийняти ванну.

Собака-долматинка Керрі, певно, найбільше радіє новому місцю проживання. Величезний рудий кіт Піч теж побадьорішав. «Ми думали, він меланхолік, — жартує Іван. — Але на природі бігас, як шалений. У Києві ми ніколи не помічали гусей і журавлів, які повертаються з вирію, там не видно таких зірок». Колишні городяни зізнаються, що наважитися на переїзд було нелегко: «Ми уявляли собі село так: наш будинок і навколо нікого немає. А тут, як-не-як, з обох боків сусіди».

Автомобіль вирішує проблеми з дорогою, та й маршрутки до Києва ходять щодвадцять хвилин. Залишатися тут молодь планує як мінімум півроку, все залежатиме від ситуації в країні.

з'єднатися з історичною батьківщиною. Моя кар'єра успішно розвивалася, але в якусь мить прийшло велике розчарування від того, чим я займаюся. Це збіглося в часі з тим, що в Києві почали стрімко зростати ціни на житло — на нього йшла більша половина моєї зарплатні. Одного чудового дня я сказала собі «досить», — пригадає Тетяна. Від рішення до його втілення минуло менше двох тижнів. Чоловік Валерій ідею підтримав.

Односельці спершу не розуміли, з яких причин молода пара переїхала з Києва в село, і ставилися до нових сусідів підозріло. «Коли ми казали, що Київ набрид, нам не вірили, — сміється Тетяна. — А ми хотіли пожити на природі, закласти новий садок, вирощувати капусту, турбуватися про своє здоров'я, вичистити смітники навколо хати... Робити прості речі й розуміти, навіщо ти це робиш. До нас доходили чутки — про нас казали, що ми, мабуть, ховаємося від міліції та що ми сектанти...»

Київські друзі Тетяни й Валерія відвідували їх у вихідні. Мали ці відвідини й цілком конкретні результати: «Наші друзі, родина з двома дітьми, через півроку теж залишили квартиру в Києві й переїхали в село. І ще один наш друг буквально два тижні тому сказав, що допрацьовує останній місяць, розраховується з банком, купує велосипед і їде до нас. З нашої розмови я зрозуміла, що криза тут зіграла не останню роль».

Тетяна з усмішкою перераховує міста, в яких встигла пожити: Кривий Ріг, Ханти-Мансійськ, Київ, Прага... Зиму подружжя провело в Криму — знайомий побудував готель і шукав людей, які би могли доглянути його взимку. Тож вибір «дому» був осмисленим: «Це міф, що село сьогодні не придатне для життя освіченої, амбітної, творчої людини. Ми маємо інтернет, деякі видання й досі замовляють мені статті. У нас є город, також трапляються заробітки. Проте це робиться не для того, щоб заробити всі гроші світу, як це часто буває в столиці. Окрім того, я маю час для малювання, адже мій час залежить не від системи мегаполісу, а лише від мене». Отож дауншифтерів більше, і те, що до них приєдналися втікачі від кризи, дає надію на відродження українського села. ■

МІГРАЦІЙНЕ САЛЬДО В РІЗНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ, ОСІБ. 2008 РІК*

Київ +23 400
Одеська обл. +6619
Харківська обл. +4405
Крим +3470
Севастополь +2389

Рівненська обл. -1872
Житомирська обл. -2106
Херсонська обл. -2759
Луганська обл. -3630
Кіровоградська обл. -3979

* За даними Держкомстату

ЗАРАДИ СПОКОЮ

Проте українці їдуть на село не лише через кризу й не тільки тимчасово. Тетяна Сорокіна зважилася покинути столицю майже рік тому, коли про кризу ще ніхто не говорив. Зараз журналістка й менеджер, яка останні 10 років працювала в Києві, мешкає в старій дідівській хаті в Малому Чорнятині, що на Вінниччині. «По-перше, в мене давно була мрія переїхати жити в село, де стояла покинута дідівська хата. Як ідеаліст-романтик я хотіла залишити мегаполіс і

КОРИСНЕ З ПРИЄМНИМ.
Ігор Кучеренко не тільки економить на оренді житла, але й відпочиває від міста

Фоновий звук

Системи відображення інформації

- комутація та наладка роботи обладнання в приміщеннях площею від 100 до 100 000 м²
- гарантійна, сервісна та технічна підтримки
- розробка та впровадження нестандартних інноваційних рішень

Послуги "під ключ" - від розрахунків до запуску в експлуатацію

на фото: співробітники ТОВ "ПрессКом" (С. Шабель, В. Володар, А. Шерех, Д. Бодаринський, А. Сосницький, С. Шум)

ПрессКом® TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27
www.presscom.ua

НАЦІОНАЛЬНИЙ ХУДОЖНІЙ
МУЗЕЙ УКРАЇНИ

22. IV - 24. V. 2009

РОМАН ЖУК

СЕРІЯ

ГРАБІЖНИКИ

Відкриття 22 квітня о 18.00

Майстер-клас відбудеться
21 травня о 18.00

куратор проекту Оксана БАРШИНОВА

вул. Грушевського, 6 pr@namu.kiev.ua
+380 044 278 74 54 www.namu.kiev.ua

Червоний каталог трофеїв

АВТОР: Данило Білик

Чиновники на цілих п'ять років затримують випуск нової Червоної книги, щоб не обмежувати українських багатіїв у праві на вбивство

МЕЖІ ХИЗУВАННЯ. Олександр Волков на сафари. Наші можновладці зазвичай вихваляються «заморськими» трофеями, а от свої перемоги в українських угіддях не афішують

Найзаможніші та найвпливовіші мисливці України

Леонід Кравчук, экс-президент України. Як він сам заявив у одному зі своїх інтерв'ю, «мисливець убиває кабана за 4 тис. грн. Якби кабан знав, що його вбивають за таку ціну, то був би щасливий». За його президентства в Україні стали відроджуватися «царські полювання».

Леонід Кучма, экс-президент України. За його правління в країні з'явилася мережа місцин для «царського полювання». До неї увійшли Азово-Сиваський національний парк і Кримський заповідник. В останньому в 2002–2003 роках було організовано полювання для тодішнього президента РФ Владіміра Путіна.

Віктор Янукович, народний депутат, экс-прем'єр-міністр України. Захоплюється трофейним полюванням. 25 листопада 2006 року вбив кабана в білоруському національному парку «Браславські озера». І хоч білоруська влада дозволяє там спортивне полювання, статус національного парку цього передбачати не мав би.

Олександр Волков, народний депутат кількох скликань. Затятий мисливець. Поміж його трофеїв не лише українські кабани й олені, а й африканські носороги, зебри та жирафи. Має понад 30 мисливських рушниць на суму близько \$200 тис.

Наприкінці березня Київський окружний адміністративний суд прийняв до розгляду позов екологічних громадських організацій проти Кабінету Міністрів і Міністерства з питань охорони навколишнього середовища. Предмет розгляду — Червона книга України, появу третього видання якої очікували ще п'ять років тому. До нього мали потрапити лось і осетер, до яких у вітчизняних та іноземних багатіїв велика любов. Ось тільки не до живих, а до мертвих.

ІКРУ СІТКАМИ

Екологи впевнені, що затримка пов'язана з потужним лобі в урядових колах. Директор Київського еколого-культурного центру Володимир Борейко, ініціатор подання позову, стверджує, що там не зацікавлені у внесенні до нової Книги лося, російського осетра і севрюги. Лося — з огляду на високу популярність як трофейної тварини поміж іноземців і мисливців-високопосадовців. Осетра — у зв'язку з надзвичайно високою ціною чорної ікри (понад \$1000 за кг). Імпорт цього продукту в країну суворо обмежений, як і обсяги легального вилуви поки що не червонокнижного осетра.

«Квота — 60 т риби на рік», — каже Борейко. У середньому на кілограм риби припадає 100 г ікри, тож за ціни \$1100 за кілограм вартість сукупної здобичі всіх рибалок сягатиме майже \$7 млн. І це лише офіційний вилув. Проте лишилося осетрів у вітчизняних морях зовсім мало: 1% їхньої кількості у 1970-х роках.

Лосів також поменшало. У 1970-х їх було близько 18 тис., а тепер вже менш ніж 4 тис. Іноземець за ліцензію на відстріл одного лося викладає близько €15 тис. офіційно, і ще при-

близно стільки само, стверджує Борейко, в кишеню лігоспівцю. А ті вже діляться з міністерством, бо ж ліцензій лише 100 на рік.

СЛІДАМИ ВЕДМЕДЯ

Екологи переконані, що й без суду уряд видав би колись цю Книгу з лосем та осетром. Але лише тоді, коли їх уже майже не залишиться. Так було з ведмедем, який потрапив під державну опіку тільки після того, як перестав бути економічно привабливим.

У природоохоронному відомстві всі звинувачення відкидають. Обіцяють, що вже цього року Книгу обов'язково видадуть. Головне пояснення п'ятирічної затримки — технічна неузгодженість і фінансово-біюрократичні проблеми. «Гроші на Книгу постійно виділяли наприкінці року. І до ухвалення нового бюджету ми не встигали. А там перерозподіл коштів, і на Книгу знову не було. І тільки цьогооріч все відбувається вчасно, — каже заступник міністра Микола Мовчан. — За результатами тендера визначено компанію-видавця, готуються малюнки і карти».

Компромісом у період фінансових негараздів може бути так званий червоний список — затверджений наказом документ із новим переліком тварин, яких держава бере під охорону. Але пан Мовчан каже, що це неможливо, адже закон вимагає саме Книгу — вона є документом.

ЦАРСЬКІ ЗАБАВИ

Мисливство і дозвілля нашого нововладдя — речі нероздільні. Усі пам'ятають історію харківського губернатора Євгена Кушнарєва, який загинув на полюванні. Хоча стріляв він і в кабанів, а не в лосів, але в недозволеному місці.

Навіть Червона книга — слабкий захист для тварин. У 1990-х владні бізнес-еліти Росії, України та Білорусі активно полювали на червонокнижного зубра. Елітарність такого полювання можна прирівняти до сафари з екзотичною здобиччю — зебрами, жирафами та леопардами.

Схема відстрілу червонокнижного зубра проста: лігосп брав у міністерства дозвіл на селекційний відстріл хворої тварини і продавав його тому, хто хотів зубрика (як кажуть у мисливських колах) постріляти, певна річ, здорового. Гроші мисливець знову ж таки платить державі й тому, хто допоміг організувати полювання. Сьогодні така схема нібито не працює — закон не дозволяє видавати дозволи на відстріл тварин для отримання прибутку. Нелегальний продаж — на совісті лігоспів.

Органи державного контролю щороку затримують близько 11 тис. мисливських браконьєрів і понад 100 тис. рибних. Але це офіційні цифри. Раніше президент Всеукраїнського об'єднання «Громада рибалок України» Андрій Неліпа заявляв про те, що рибним браконьєрством в Україні займається близько 12 млн осіб.

А ось в Українському товаристві мисливців і рибалок з журналістами говорити про Червону книгу не хочуть. Шкода, адже Україна має два шляхи подолання браконьєрства: складніший і дорожчий — посилювати контроль за угіддями, винаймати нових сгерів та інспекторів, або логічний і цивілізований — пояснити мисливцям, що з такими темпами стріляти незабаром буде нікого. Полювання — заняття не аморальне і потрібне природі. Але є певні правила і терміни, які щороку встановлюються окремо, зважаючи на періоди розмноження і популяцію тварин. Наприклад, зараз сезон полювання закритий. ■

Нестор Шуфріч,

народний депутат. Організатор одних із перших приватних «спецафари» в Україні. Намагався перетворити на приватний мисливський полігон Великодобрнянський зоологічний заказник на Закарпатті.

Володимир Сівкович,

народний депутат, експомічник президента Кучми. Як заступник голови комітету Верховної Ради з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, блокує проходження антибраконьєрських законопроектів. В одному з сюжетів на телебаченні демонструвалося, як Сівкович вбиває косулю, а потім волочить її тушку по землі.

Ігор Бакай,

за часів президентства Леоніда Кучми керівник Державного управління справами, нині громадянин РФ. У його приватному Трахтемирівському лігоспі чиновники високого рангу стріляли з вишок у напівсвієських кабанів. Має 40 мисливських рушниць на суму півмільйона доларів.

Дмитро Шенцев,

народний депутат. Власник низки «царських мисливств». У січні 2007 року брав участь у полюванні, під час якого був смертельно поранений народний депутат Євген Кушнарєв.

ЗА ВІДБИТТЯМИ ДЖЕДЖАМІ ТА ІНФОРМАЦІЄЮ КИЇВСЬКОГО ЕКОЛОГО-КУЛЬТУРНОГО ЦЕНТРУ

Ідентифікація Суворова

СПІЛКУВАВСЯ Олександр Народецький

Увагу до спецслужб колишнього СРСР і нинішньої Росії **Тижень** демонструє постійно. Цікавість до «шпигунів, які повернулися з холоду...» – так само. Але взяти інтерв'ю у Віктора Суворова ми навіть і не мріяли

Відомо, що після вбивства в Лондоні Александра Литвіненка всі колишні перебіжчики з СРСР перебувають у режимі подвійної пильності та обмежують усі зовнішні контакти. Але, завдяки наполегливості нашого лондонського кореспондента Олександра Народецького вдалося поспілкуватися з Олегом Гордієвським **Ідив. Тижень**, № 81, а тепер і з Володимиром Богдановичем Різуном (Віктором Суворовим).

У. Т.: В останні роки 15 ваша діяльність як історика породила своєрідну індустрію досліджень, яку можна назвати «критикою Суворова». Чи є у цій «індустрії» те, що змусило вас прислухатися й у чомусь переглянути свою концепцію?

– Прислухатися я прислухаюся, проте переглядати мені нічого не доводиться, адже це переважно не критика, а обливання мене брудом – і дружину мою згадали, і дітей, і всю родину. А коли доходиш до концепції, то я запитую: де офіційна історія війни? Так ось, офіційної історії не-

малюнок Андрій Ермоленко

мас. Учасників і жертв війни було сотні мільйонів, документів — тисячі тонн. Бюджет не обмежений. Часу для написання історії було достатньо: десять, двадцять, тридцять, шістдесят років. А історії досі немає. Саме це є головним підтвердженням того, що я маю рацію.

У. Т.: Поміж цієї літератури я хотів би виокремити книжку Марка Солоніна «Бочка й обручі» (вона, до речі, вийшла не в Росії, а в Україні). Автор стверджує, що причиною поразок СРСР у початковий період війни була некерованість Червоної армії, жакливо низька кваліфікація командного складу, відсутність комунікацій між частинами та з'єднаннями. Одне слово, відоме радянське нехлюйство. Знаючи, як був улаштований Радянський Союз, у це неважко повірити. Як ви вважаєте, чи заперечує вам Солонін?

— Правильно. Все правильно. З Марком Солоніним ми великі друзі. Я його поважаю. Він мене поважає. У головному ми сходимося: Радянський Союз збирався напасти. А те, що потім посипалося, — з цим усе зрозуміло. Ні в чому він мені не заперечує і я йому не заперечую. Ми готувалися до наступу, а пішло все не так. Уявіть, ми з вами збиралися складати, припустимо, інтегральне числення, а, прийшовши на іспит, маємо складати анатомію пінгвінів. Не готувалися вони до оборони. А нехлюйство на це все лише наклалося. Є ще один аспект вашого запитання. Воювали на Халхін-Голі й розбили японську армію. І нехлюйство нам якось не заважало. Кажуть, у Фінській кампанії Червона армія воювала дуже погано. А я відповідаю: хлопці, ніхто ніколи в історії людства таких укріплень не проривав. Ні раніше, ні пізніше. Нехлюйство нам не заважало. А коли в нас усе пішло не так на початку війни, тут нехлюйство, звичайно, відіграло роль. І я не сперечаюся з Солоніним — правильно, все завалилося, все посипалося. Ось, наприклад, артилерія в нас дуже гарна, а карти підготовлені для території Німеччини, для території Франції. А без карт артилерія стріляти не може. Тільки по прямих цілях. Літаки літати не можуть. Керувати бойовими діями, якщо в нас немає карт, не можна. А тут додається ще й нехлюйство. Правильно.

У. Т.: Дехто може побачити у ваших документальних і художніх дослідженнях приховану апологію Сталіна. Може скластися враження, що ви ним захоплюєтеся.

— Давайте я вам доповім свою думку. Сталін був великою людиною, великим злочинцем. І коли я дивлюся навіть на сталінські жарти... адже його не можна порівняти ні з Леніним, ні з Троцьким, ні з сучасними вождями. Він людина, котра мала почуття гумору. Людина, яка змогла перемогти й задушити всіх своїх ворогів, заслуговує все-таки на якусь увагу. От сидить Аль Капоне у в'язниці, а до нього прикуто увагу всього світу. Дивимося фільми про чиказьку мафію з цікавістю, тому що це сильні люди. Вони злочинці, але вони сильні. А Сталін був найбільшим злочинцем ХХ сторіччя. Відповідаючи на ваше запитання, скажу ще таке. Сталін готував напад на Німеччину, і коли я таке говорю, я тим

«Гітлер пив кров відрами, а ми йому бажали смачного... Я вважаю, що напасти на Гітлера була свята справа»

самим рятую честь свого народу — народу Росії і народу України (у мене мати — росіянка, а батько — українець, у дружини моєї, Тетяни — така сама ситуація, і наші діти, отже, теж наполовину українці й наполовину росіяни). Якби й далі цілувалися з Гітлером, якби вважали, що можемо врятувати себе, прикирвуючись фіговим листочком договору з Гітлером... Гітлер пив кров відрами, а ми йому бажали смачного, тобто забезпечували його вольфрамом, ванадієм, молібденом, міддю, магнієм, оловом, нікелем, залізною рудою й хлібом. Я був у Єгипті, в музеї на місці битв Другої світової війни. Там стоять німецькі гармати з написом на колесах: «Ярославський шинний завод». Так-от, цілуватися з Гітлером — це мерзота, а напасти або готувати напад — нічого поганого в цьому немає. Я вважаю, що напасти на Гітлера була справа свята.

У. Т.: А не надходили з Росії сигнали схвалення: мовляв, ти теж патріот, Сталін — геній, Червона армія — велика армія. Давай разом відстоюватимемо ці цінності?

— Надходили, але тільки з таких кіл, з якими я б на одному гектарі

картоплю не став саджати. Від людей мені надходить багато гарних листів. Від уряду — там мене матюками криють. Від екстремістів, які вважають, що ми найкращі (один дядько пише історію русів від сорока тисяч років до нової ери до шести тисяч років до нової ери) — ось вони пропонували мені співпрацю...

У. Т.: Багато хто вважає, що Захід сьогодні так само лояльний до Росії Путіна і Медведєва, як 60 років тому був лояльний до Сталіна. Як ви це оцінюєте?

— Правильно. В мене є своє спостереження. Коли я втік із СРСР і зі мною розмовляли всякі експерти, я був приголомшений їхнім обсягом знань про нас, про Радянський Союз. А потім я зметикував: вони знають усе — вони не розуміють нічого. Все знають, але нічого не розуміють. Як приклад розповім таке. Вони мені кажуть: «Який військо-

вий бюджет Радянського Союзу?» Я відповідаю: «Офіційно — 17 млрд рублів. Це було опубліковано в газеті «Правда». Вони дивуються — ну не може цього бути. Це ж мало. Я їм пояснюю, як працює бюджет. Припустимо, ускладнюються відносини з Китаєм і потрібно перекинути танкову дивізію з Білорусі на Далекий Схід. Гроші на перекидання танків ідуть із одного міністерства в інше, а фактично ніщо нікуди не йде, і все залишається в одній скарбниці. Їм це зрозуміти важко. ➤»

У. Т.: Як ви думаєте, що собою являють російські спецслужби? Кого вони обслуговують?

— Хлопці працюють на себе: бізнес, мафія, вбивства. Ось мого друга Сашу Литвіненка вбили тут, у Лондоні. А насправді це вбивство гідно не оцінене. Це не просто політичне вбивство — це перший в історії акт міжнародного тероризму з використанням радіоактивних речовин. Ось що це таке. Ці хлопці працюють трохи на Росію, хоча вся їхня діяльність злочинна. Там із мафією все перев'язано, під теплим крилом.

У. Т.: Дивіться, що відбувається, якщо порівнювати ситуацію в Росії

та Україні: в Росії КДБ як корпорація і далі є реальною владою, а в Україні цього не сталося.

— Є цьому пояснення. Річ у тім, що вся влада КДБ була зосереджена в Москві — вся: Казахстан, Україна, Білорусь усе одно замикалися на Москву. Коли цей нервовий центр відокремився, то самостійної сили у неросійських таємних служб не виявилось: не було інформаційної потужності на місцях. Найкраща агенура всередині країни була відома перш за все Москві й у будь-якому випадку залишилася під контролем Москви. На чому тримався комунізм? На страхові. А страх стояв на стукачах. А всі стукачі, зрештою,

були під контролем Москви. І коли все це звалилося, агенура — коріння цієї влади — опинилася під контролем Луб'янки. І вся та центрова агенура, яка була в Києві, Одесі, Севастополі — вона вся залишилася під контролем Москви.

У. Т.: Дотепер?

— Цього я не можу сказати. Може, якісь вимерли вже. Але коли все почало руйнуватися, то московський КДБ значно впливав на всі республіки, можливо, за винятком При-

Назвати Сталіна Сталіним

АВТОР: Ілько Майдачевський

Історія Суворова нібито загальновідома. Резидент ГРУ (Головного розвідувального управління Генерального штабу — радянської військової розвідки) одного чудового дня 1978 року зник разом із родиною зі своєї квартири в Женеві, а невдовзі виринув у Лондоні

Обставини тієї втечі ще довго залишатимуться загадкою, що дає певну свободу для різних припущень, зокрема, чи було зникнення цілком добровільним, або, навпаки, чи не був капітан Різун певний час подвійним агентом на службі Британської корони. За декілька років колишній шпигун сколихнув світ, надрукувавши під псевдо «Віктор Суворов» майже одночасно два твори: трохи прикрашену автобіографію «Акваріум» та історичне розслідування «Криголам». Віртуозно написаний пригодницький роман про найтаємнішу в світі спецслужбу міг би забезпечити Різуну кар'єру успішного автора «книжок про шпигунів», на кшталт Роберта Ладлема та Джона ле Карре, тим більше, що практично всі такі письменники мали особистий досвід роботи в розвідці. Натомість Віктор Суворов претендував на більше. «Криголам» став справжньою провокацією, однаково незручною як для тоді ще всесилого Радянського Союзу, так і для політкоректного Заходу, надто вже незручну гіпотезу висував цей височень. Виявляється, Велику Вітчизняну війну розпочав не Гітлер, а Сталін. І взагалі сама офіційна назва війни — не більше ніж пропагандистський штамп, покликаний приховати сутність подій. Отже, за Суворовим, несподіваний напад Німеччини на СРСР

влітку 1941 року був лише вимушеним кроком у відповідь на радянські плани захопити всю Європу й установити в ній комуністичний лад. Що ж стосується держав Заходу — передусім Великої Британії та Сполучених Штатів — то їх Сталінові нібито вдалося елементарно обдурити, зробити своїми союзниками й таким чином уникнути відповідальності за розв'язування Другої світової.

Причини поразок Червоної армії в 1941–1942 роках Суворов пояснює дуже просто: совіти готувалися до наступальної війни. озброєння, тактика, матеріально-технічне забезпечення були розраховані на блискавичні операції на європейському театрі воєнних дій, а не на важкі оборонні бої на власній території. Доказом цієї тези служить величезний масив конкретних фактів, зібраних звідусіль — з мемуарів, напівбрехливих праць офіційних військових істориків, публікацій у відкритій пресі, спогадів учасників подій. Фактично капітан Різун зробив те, чому його навчали в Київському вищому загальновійськовому командному училищі та згодом Військово-дипломатичній академії: збирати розрізнені факти з будь-яких джерел, по крихтах відтворювати цілісну картину, яку розумний противник прагне будь-що приховати.

балтики, де одразу ж змінили всі спецслужби. Там відбудовували нову державність. Від низу до верху. А Україна — їй не пощастило в тому, що це хоч і була вільна держава, але її було пронизано агентурою Москви. Хоча вирости в щось більше КДБ в Україні не зміг.

У. Т.: А ви намагалися потрапити до України?

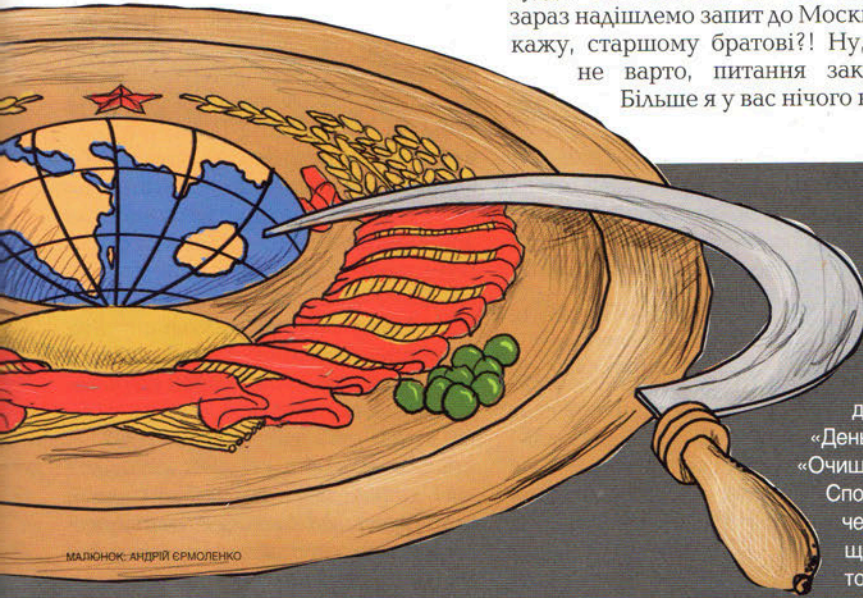
— Звичайно, намагався. Але туди мені шляху немає. Щойно все завали-

лося, я пишу лист генеральному прокуророві України. В чому я винен перед Україною? Перед Радянським Союзом — так! Я — ворог. Таких душити треба в дитинстві. І питаю в генпрокурора: чим я завинив перед Україною? Я вийшов зі складу Радянського Союзу. Україна послідувала за мною. В чому моя провина? Він мені відповів. У мене лист лежить.

У. Т.: А хто саме відповів?

— Ой, не пам'ятаю, Бог йому суддя. Він відповів, що ми, мовляв, зараз надішлемо запит до Москви. А, кажу, старшому братові?! Ну, тоді не варто, питання закрите. Більше я у вас нічого не за-

питаю. Зустрічався з послом України, приїжджав він до мене в гості. Поговорили-поговорили, нічим ця справа не закінчилася. Верховна Рада обговорювала моє питання, і більшість вирішила, що зрадникам не місце в Україні. Я пишаюся тим, що знайшлися люди, які виступали за те, щоб уважати мене українцем, дати мені український паспорт. Більшість у Верховній Раді вважає, що той, хто зрадив Радянський Союз, зрадив Москву, тому в Україні робити нічого. Самі вони, мабуть, ідучи за логікою, вірності Радянському Союзу дотримуються й Москві підкоряються. Ну й нехай підкоряються. ■

Суворов наводить вражаючу статистику, згідно з якою Червона армія була найпотужнішою, найзабезпеченішою, наймодернішою на свій час. Єдине, до чого вона не була готова, — це битися на власній території: завдання так не стояло. Тому було зруйновано укріплені райони вздовж західного кордону СРСР — так звану Лінію Сталіна, тому створювали гігантські корпуси й армії з легким озброєнням, пристосованим до європейських доріг, напередодні наступу в прикордонну смугу було завезено сотні тисяч пар гарних ялових чобіт — адже радянський солдат не мав шокувати Європу своєю кирзою. Гітлер атакував з відчаю, але плани Сталіна зруйнував. Щойно провалилося захоплення світу, СРСР був приречений. Мирного змагання з капіталізмом він не міг витримати й кінець-кінцем не витримав. Відтоді в Росії написано десятки книг, покликаних упіймати автора «Криголама» за руку, звинуватити його в пересмикуванні та фальсифікації. Подекуди це вдається: праці Володимира Богдановича справляють враження дивовижної суміші обізнаності й легковажності, причому незрозуміло, де закінчується одне й починається інше. Але в одному критики Суворова залишаються безпорадними: вони не можуть спертися на якісну, фундаментальну, академічну, добре вивірену офіційну історію Другої світової та Великої Вітчизняної, бо такої просто не існує. Спроби її написати робилися за Хрущова, за Брежньєва, але виконання виявилось нижчим за будь-яку критику, й не лише у зв'язку з несумлінністю чи заангажованістю авторів. Залишається непереборна проблема: за 60 років після подій російські військові архіви зачинені для дослідників.

До тогож, один зі штатних офіційних істориків Міністерства оборони прямо заявив: повністю розсекретити матеріали, присвячені війні, що коштувала Європі десятки мільйонів людських життів, Росія не буде готова й через сто років! Віктор Суворов не зупиняється. Впродовж двох десятиліть вийшли продовження «Криголама» — «День М», «Остання республіка», «Тінь перемоги», «Очищення», «Самогубство», «Свята справа». Щойно в Сполучених Штатах випущено їхню англomовну скорочену версію «Головний винуватець». Слід зазначити, що останні книжки дедалі менше мають характер історичного дослідження й дедалі більше — відвертої публіцистики, полеміки, ба навіть лайки. Дещо змінюються й акценти. Наприклад, в останніх томах своєї розвідки автор робить спробу якоюсь мірою реабілітувати Сталіна: мовляв, своїм наміром виступити проти Гітлера той не зганьбив, а, навпаки, врятував честь Росії. Ще відвертіше Суворов милується постаттю радянського диктатора в діалогії (іпоки що діалогії) «Контроль» — пригодницькому романі про супершпигуна Настю Стрелецьку. Це, здавалося б, цілком збігається з новітньою панивною тенденцією в російській ідеології: замовчувати злочини диктатора, акцентуючи на його чеснотах «ефективного менеджера».

Навряд чи Володимир Різун намагається таким чином загравати з сучасною Росією. Він напевне розуміє, що в нинішній шкалі цінностей РФ правильна ідеологія посідає максимум друге місце. На першому — вірність своїй корпорації, рівень моралі чи злочинності якої взагалі не є предметом розмови. Але справедливим, очевидно, залишається й твердження, що колишніх розвідників, як і колишніх чекістів, не буває. Останнім часом в Україні робилися спроби «привласнити» Віктора Суворова — тим більше, що він має українське коріння й родинні зв'язки. Але щоби перетворити його на «Великого Українця», безкомпромисного борця з радянським режимом, лицаря без страху й докору, потрібно погодитися на чимало натяжок. Головне насправді не це. Завжди є людина, яка щось промовляє першою. Суворов, як кажуть англійці, назвав кішку кішкою: заставував Радянський Союз як агресора в Другій світовій війні. Можна заперечувати письменника доказ за доказом, але авторство цієї тези назавжди залишиться за ним. ■

Край отаманський

АВТОР: Костянтин Раковський
ФОТО: Анатолій Белов

У Холодному Яру
історія, природа
й колоритна сільська
романтика співзвучні
національним
уявленням

ПОКРИШЕНА ПАМ'ЯТЬ.
Монумент полеглим
у Другу світову війну
медведівцям

Відверто кажучи, щоразу, коли чую рекламу релігійного фільму «Хрест і ніж», не можу повірити в те, що картина з такою назвою розповідає про роботу проповідників серед нью-йоркських банд. На моє тверде переконання, в Україні твір із такою назвою може мати лише одного героя – Івана Гонту. Принаймні така думка часто навідує мене під час мандрівок Черкащиною, де великі міста й маленькі села від Чигирини до Умані відомі різаниною, зокрема й на релігійному ґрунті. Масakra для Черкащини – те саме, що для Херсона кавуни. З'їздилися на корпоративні банкету до Лисянки гайдамаки. Провадив майстер-класи безкомпромісності Максим Залізняк. На теренах Холодного Яру жорстоку боротьбу з радянськими військами на початку 1920-х років вели місцеві повстанці.

МЕДВЕДІВКА – СТОЛИЦЯ ПОВСТАНЦІВ

Із Черкас до Медведівки, центру холоднорського повстання під проводом братів Чучупаків, можна доїхати від залізничного вокзалу. Колись сюди прибували теплушки з написами «вісім коней або сорок чоловік», в яких верталися з фронтів Першої світової майбутні повстанці й отамани – такі собі далекі від сентиментів, але з добрим бойовим вишколом хлопці у волохатих шапках та широченних галіфе. Зараз із-під вокзалу до Холодного Яру їдуть рейсові автобуси з нащадками повстанців: товстошійими руськими хлопцями, підстриженими «їжачком», та дівчата з вибіленим волоссям і дещо надмірною кількістю косметики на віях. Півгодини їзди повз села з оптимістичними назвами Топилівка та Погорільці – й ось вона, омріяна Холоднорська Республіка! Місце, де безвісти зникали регулярні частини Червоної армії, а життя багатьох уповноважених ЧК нагло обривалося одразу ж після першого поставленого ними контркультурного запитання: «скажіть, товарищи, а бандити в селе есть?»

Дизайн білих хат у Медведівці – з солом'яними стріхами, іноді ще і

ХРАНИТЕЛЬ.
Богдан Легоняк розкаже
про Холодний Яр усе

«ДЗЮРКАЛО».
Тутешню воду пили
ще гайдамаки

обкладених на зиму для утеплення очеретом! — не мінявся, очевидно, ще з шевченківських часів. А деякі надто гарячі дослідники запевняють, що навіть із часів Аратти. Маленькі приземні віконечка бачили, як кудись у бік сусідніх Мельників ішли ватаги конфедератів, продзагони й німецько-фашистські окупанти — та мало хто повертався потім назад.

Подумки відзначаю, що певна буколічність пейзажу з білими хатками й тополями вносить дисонанс в уявлення про Медведівку як про обитель бойовничих людей, готових порубати всіх. У літературних джерелах — починаючи від народної пісні «Горить Вербівка, ще й Медведівка — гей, як крикне Гонга, гей!» і до Шевченкового «а найперше Медведівка небо нагріває, горить Сміла, Смілянщина кров'ю підпливає» — це село на ментальному рівні сприймається як таке, де занадто багато людей пішли з життя не з власної волі. Що поробиш: історія, як писав класик, «супроводжується певною кількістю убійних», але зараз, на щастя, такі драми не на часі.

Переді мною — звичайне село, яких сотні в Україні, зі своїми проблемами й труднощами. В 1990-х роках тут зупинилися головні підприємства — автоколона, хлібзавод. Ледве зводять кінці з кінцями два колишні колгоспи. Натомість вирує життя на базарі, де продається і купується картопля, мед і навіть велика кількість порожньої склянки — мабуть, під саморобну олію. Всі визначні місця Медведівки зібрані вздовж центральної вулиці: це сучасної архітектури школа, пам'ятник Максимові Залізнику (за однією з версій, він був родом саме звідси).

А також церква, на будівництво якої свого часу жертвував гроші київський губернатор Іван Фундуклей, клуб, давно не фарбований ніким обеліск полеглим у роки Другої світової і, нарешті, краєзнавчий музей.

ЧУЧУПАКИ Й МАХНО

Богдан Легоняк — головний хранитель традицій повстанського краю в Медведівці і директор місцевого музею — на час нашої з ним зустрічі також збирає ватагу до лісу. Але не повстанців, а студентів-екологів із Черкаського технічного університету на екскурсію стежками Холодного Яру та на охорону першоцвітів. На Чигиринщині гід, краєзнавець — потрібні професії, і то — завдяки специфіці регіону, який зараз намагається максимально використати свій туристичний потенціал. Однак унікальність екскурсиводів Холодного Яру в тому, що вони трохи історики, але так само і природничники. Холодноярщина — те місце, де пам'ятки історії та природи переплелися намертво. І розповідати, наприклад, про гайдамаків відірвано від Гайдамацького ставу — не виходить. Тому і в музеї галерея червонокнижних квіток Холодноярщини мирно уживається з листівками повстанців і родинним деревом Василя Чучупаки. Експозиція тут складається в тому числі з іржавих пістолетів і гранат, а також із відтвореного за спогадами Горліса-Горського прапора повстанців із гаслом «І повіє вогонь новий з Холодного Яру!»

Прикметно, що на згадки про повстання в Медведівці й Мельниках радянська влада наклала цілковиту заборону. Прізвища інших повстанців, від Махна до отаманів Зеленого,

Григор'єва та Орлика, хоч і в специфічній інтерпретації, все ж таки з'являлися на сторінках радянських історичних праць, у популярних кінофільмах. Водночас про бої на Чигиринщині, які тривали до 1923 року, немає згадки навіть у фундаментальній енциклопедії «Революція та громадянська війна в СРСР».

«Тут повстання ідеологічно дуже відрізнялося від усіх інших, — пояснює цей феномен Богдан Васильович. — Багато хто з отаманів свого часу щиро вітав радянську владу, яка обіцяла роздати землю, разом із більшовиками воювали проти гетьмана Скоропадського. І тільки коли комуністи оголосили продрозверстку, селяни взяли за зброю».

А в холодноярців Чучупаків жодних ілюзій щодо більшовиків не було від початку. Лише раз у повстанців із червоноармійцями склався ситуативний союз — коли разом вибивали денікінців із Черкас. Більше того: повстанці мали кінцевою метою незалежну Україну, тобто мислили по-державницькому. Брати Олекса та Василь Чучупаки визнавали над собою владу Центральної Ради (на жаль, вона зовсім не виправдала покладених на неї сподівань), а по селах поняття «росіянин» було тотожне поняттю ворог, і російська мова була вже достатньою підставою для розстрілу. Звичайно, що такі повстанці були дуже незручні радянській владі.

КИТАЙСЬКІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІСТИ

Ми з паном Богданом Легоняком ідемо в напрямку сусіднього села Мельники, зробивши по дорозі зупинку біля цілющого джерела під

назвою «Дзюркало». Воно популярне — до нього вишикується довга черга з машин. Навіть рейсові автобуси тут роблять непередбачену зупинку, аби пасажери могли набрати воду. Поки чекаємо, заводимо розмову з двома бабусями, котрі торгують поряд із джерелом медом. Одна з них, колишня вчителька, зітхає, що зараз пам'ять про вояків Холодного Яру мало кому потрібна: «12 квітня, на день загибелі Василя Чучупака, сюди приїде багато людей із усієї України, — каже вона, — але власне мельниківських та медведівських буде десятків зо два. Нашим байдуже. І це при тому, що в селі живуть родичі тих самих Чучупаків, як-то Лідія Чучупак-Завалішина, донька начальника штабу полку гайдамаків Холодного Яру Петра Чучупака, брата отаманів Василя і Олексія».

У Мельниках, де в боях із червоними і внаслідок каральних операцій більшовиків загинули близько 400 людей, є два пам'ятники, присвячені подіям громадянської війни. Один — великий камінь-пісковик одразу ж за селищною радою. Другий встановлений на місці, де під час нападу на партизанський штаб загинув найвідоміший із Чучупаків — Василь. Штаб розміщувався на території й нині діючого Креселецького лісництва: потрібно також відзначити, що в часи громадянських воєн професія лісника стає максимальною потрібною. До речі, в каральних походах на Мельники брали участь і китайські інтернаціоналісти, які вирізали тут кілька десятків селян. Після акції народної відплати тіла тих інтернаціоналістів, яких вдалося відшукати, були поховані в сусідньому селі Дубівці.

Десять між могилою Чучупака й похованням китайської комуністою нині і я. В небі наді мною нерухомо висить орел-канюк. Попереду — стежка до того самого Яру, з якого справді несе могильного штибу холодом. «Туди!» — каже мені Богдан Васильович, показуючи пальцем у нетрі.

У РЕСПУБЛІЦІ ПРОЛІСКІВ

Загалом, Холодний Яр — це узагальнювальне поняття місцевості, пересі-

ченої багатьма ярами й балками, кожен із яких має свою назву, часто пов'язану з Колівищиною та гайдамаками: Січовий, Поташний. У романі Горліса-Горського десь тут подорожніх зустрічали настроєні на палі голови забитих комсомольців, прикрашені написами на кшталт «Кривавому ЧК — національний український терор!», а дикі свині їли тіла постріляних комісарів. Подумки зауважую, що якби зараз десь поміж ду-

ДУБ ЗАЛІЗНЯКА.
Навколо його стовбура
розмістилися 15 студентів

бами та грабами встановити хоча б два-три муляжі в потрухлявілих будьонівках, це, певно, додало б лісу певної туристичної привабливості, принаймні серед поціновувачів стилю повстанського хорору.

Якщо ж відкинути похмурі спогади про ці місця, тут мальовничо. Ставочки та вкриті мохом струхлявілі дерева межують із галявинами першоцвітів, серед яких стоїть мій гід Богдан Легоняк і стискає грубими пальцями тендітну квіточку, з любов'ю в голосі пояснюючи студентам: «Проліска сибірська!»

А зверху над нами нависає масив Мотронинського монастиря, з яким пов'язані, здається, чи не всі визначні персонажі української історії: від кня-

зя Ярослава, чий воєвода Мирослав випадково загинув тут від руки своєї дружини Мотрони, до Петра Конашевича-Сагайдачного, Богдана Хмельницького, а згодом — Тараса Шевченка. Ігумен монастиря Мельхиседек Значко-Яворський вважався одним із найвідоміших захисників православія, духовним натхненником усієї Колівищини. Та й штаб війська Чучупаків певний час теж перебував у монастирі. Але потім повстанці пере-

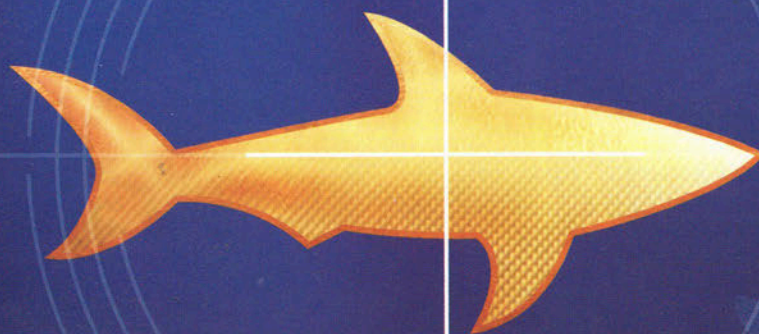
несли його до лісу, щоб не наражати на небезпеку черниці. Хоча монастирський дзвін традиційно використовували як сигнал для збору повстанців, а під самим монастирем постійно чергувала сотня холоноярців — така собі частина швидкого реагування. Сьогодні старовини в монастирі залишилося мало: дерев'яні козацькі церкви з часом поруйнувалися, та й те, що на території монастиря деякий час діяла трудова комунa, не пішло йому на користь.

Кульмінаційний пункт нашого походу — дуб Залізняка в селі Буда. Будь-яка туристична група намагається виміряти його ширину, взявшись за руки. В нашому випадку виходить 15 студентів. Пан Богдан Легоняк пильно дивиться, щоб вони не відривали на пам'ять шматки кори з тисячолітнього дерева. Бо через невихованих туристів найстаріший в Україні дуб внизу виглядає наче поїдений кролями. Щоб старе дерево не розчепірилося, гілки скріпили між собою складною системою канатів, які встановлювали спеціально найняті альпіністи. Консультували цей захід ентузіасти з Польщі, які досліджують такі от старі дерева по всьому світу, а гроші на роботу допоміг знати гурт «Тартак».

«Ми зверталися до вчених з ідеєю клонування цього дубу. Бо всі наші спроби отримати від нього потомство звичайним способом закінчилися невдачею. Дуб Залізняка хоч і дає жолуді, але вони вже не життєздатні — видно, застарезні. А генотип такого дерева варто було б зберегти».

Мабуть, так. Щоб повіяв, як той казав, «вогнь новий з Холодного Яру». ■

Навіщо зайві
постріли?
Якщо є ціль!

**Пряме влучення
в цільову аудиторію**

Рекламна служба: (044) 207 44 85,
(067) 522 2240 e-mail: reklama@tv.1.com.ua

www.tv1.com.ua
www.fbc.net.ua

перший діловий
телевізійний канал

Зоряний блукач із Полтави

ЛЮДИНА НА МІСЯЦІ.

Американські астронавти дісталися супутника Землі по Kondratiuk's route – «Трасі Кондратюка»

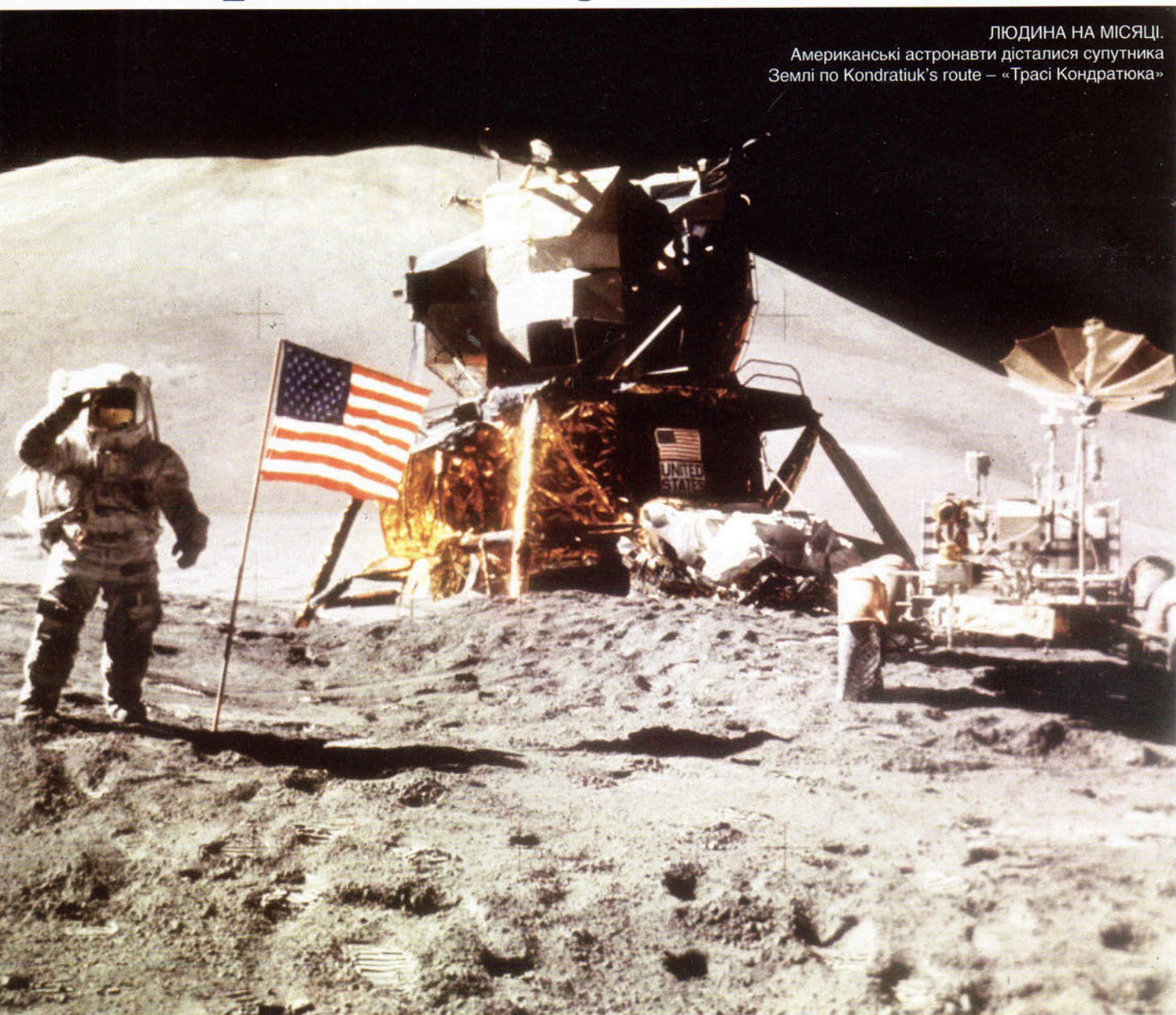

ФОТО: AP

АВТОР: Олена Чекан

Американці злітали на Місяць за схемою, яку ще на початку ХХ сторіччя розробив полтавець Олександр Шаргей

Щього року День космонавтики 12 квітня передусе події не менш значущій, аніж політ Юрія Гагаріна. В липні людство відзначатиме сорокаріччя посадки американських астронавтів на Місяць. То був шалений день. Не уві сні, не у фантастичному фільмі місячної поверхнею йшла людина. Телебачення множило картинку; диктори захлиналися у коментарях, і, здавалося, про першу космічну Одиссею відомо все, жодних таємниць. Таєм-

ниця була, і не одна. Головна — схему цього польоту придумав хлопець із Полтави. У 17 років. І звали його Сашко Шаргей.

КОРЕНІ

Його народження, життя й смерть сповнені загадок і білих плям, багато з яких не розкриті й дотепер. Та хлопцеві дійсно було лише 17 років, коли він розробив власну світоглядну і технічну програму виходу людства у Всесвіт. Сторінки його учнівських зошитів заповнені крес-

лениками й розрахунками багато-ступінчастих ракет і космічних модулів, різноманітних скафандрів, сонячних батарей, потужних антен тощо. В них можна знайти майже все, чим живе сьогодні світова космонавтика.

У грандіозності задумів полтавця не було б нічого незвичайного, за однієї умови: якщо припустити, що він був просто генієм.

Предки Олександра Шаргея по батьковій лінії — з далеких палестин. «Шаргей» із давньої, вже зниклої арамейської — «світоч». Дід, литовський єврей Бендит Шаргей, помер молодим, невдовзі після народження сина. Бабця, у дівоцтві Айзика Розенфельд, удруге вийшла заміж за земського лікаря, нащадка козацького роду Якіма Даценка. Вона прийняла православ'я й охрестила сина. Гнат Шаргей, батько вченого, був людиною обдарованою, але нещасливою.

Мама Сашка, Людмила Шліппенбах походила, ймовірно, з нащадків шведського генерала фон Шліппенбаха, який потрапив у полон під час Полтавської битви. Згодом Петро I надав йому російське дворянство, кріпаків і землю. Від родини панна Людмила отримала шляхетне виховання, освіту й, на жаль, схильність до спадкової психічної хвороби.

Вони познайомилися в Києві — студент Університету Святого Володимира Гнат Шаргей та викладачка Києво-Подільської жіночої гімназії Людмила Шліппенбах. Повінчалися на початку 1897-го, а в березні за участь у студентських заворушеннях Людмилу Шаргей, яка вже чекала на дитину, заарештували. В тюрмі відкрилася її психічна хвороба, і врешті-решт молода сім'я мусила переїхати до Полтави, де на той час мешкала родина чоловіка. Там 21 (9) червня 1897 року народився хлопчик Олександр, якого 28 липня охрестили в Полтавському кафедральному Свято-Успенському соборі.

Хвороба матері швидко прогресувала, і, коли Сашкові було п'ять років, її назавжди помістили до психіатричної лікарні. Вона померла там у 1913-му. За якимось містичним збігом клініка мала назву «Шведська могила». Батько намагався вчитися у Дармштадті та у Петербурзі, спробував влаштувати

ГІМНАЗИСТ-ГЕНІЙ.

Трасу польоту на Місяць Олександр Шаргей розробив ще під час навчання у полтавській гімназії

особисте життя, — з 1907 року перебував у громадянському шлюбі з Оленою Каресвою. У лютому 1910-го у Сашка з'явилась зведена сестричка Ніна, та на той час Гнат Шаргей вже був тяжко хворим і у червні помер. Хлопчик залишився круглим сиротою.

ШЛЯХ У КОСМОС

Він почався, мабуть, зі страшної, попри люблячу родину, самотності. Зі споминів рідних виникає образ напрочуд відкритої і кмітливої ди-

тини, яка ніби перебувала у власному потаємному світі. Серед дитячої метушні малий раптом завмирав, наче провалюючись у якийсь інший вимір.

У 1913 році хлопець захопився романом Келлермана «Тунель» і, як згадував сам, почав розробляти глибоку шахту для використання температури ядра Землі та водночас — політ у Космос: «Тема шахти швидко розбилася через неможливість експериментальної роботи, тема ж міжпланетного польоту виявилася більш пригодною, бо надавала змогу для теоретичних досліджень». Саме так у 1914–1915 роках склалася

СВІТ І СЛАВА

До сторіччя вченого рішенням 28-ї сесії ЮНЕСКО 1997-й став його роком. Золотими літерами викарбувано його ім'я поміж 78 імен видатних учених світу в Музеї космічної історії американського міста Аламогордо. Йому встановлено чимало пам'ятників, один із них — на космодромі мису Канаверал у Флориді. Ім'я вченого носять траса польоту на Місяць, площі, вулиці й численні наукові та освітні заклади в різних куточках планети, а ще астероїд Сонячної системи №3084 і один із кратерів на зворотному боці Місяця. Та всюди ви прочитаєте: «Юрій Кондратюк». Навіть у його рідній Полтаві. «Олександр Шаргей» у найкращому разі соромливо пишуть у дужках.

його рукописна книга «Для тих, хто буде читати, щоб будувати».

Гімназію Олександр закінчив зі срібною медаллю у 1916-му й одразу вступив на механічне відділення Петербурзького політехнічного інституту. Оселився в мачухи, з якою склалися теплі стосунки, та через два місяці його призивають до війська. Закінчивши школу прапорщиків, він майже рік воює на Кавказі.

Коли почалася громадянська війна, Шаргей намагався дістатися України, проте був мобілізований

Готуючи до друку рукопис своєї єдиної книги, Олександр Шаргей вилучив із нього два найважливіших, як він вважав, розділи. Архів Шаргея й досі не знайдено

до Білої армії. Йому вдається втекти і на деякий час сховатися в мачухи в Києві, та його знову беруть до війська. Цього разу денікінці. Шаргей знову тікає й знаходить притулок у знайомих спочатку в місті Сміла, потім у Малій Висці. Працює змащувачем вагонів на залізниці, кочегаром, механіком, чорноробом. Це вдень, а вночі — одержимо вдосконалює свою космічну книгу.

Одного разу, коли юнак приїхав до тоді вже червоного Києва, привіз продукти мачусі й сестричці, його затримав патруль. Колишній білий офіцер Олександр Шаргей дивом unikнув розстрілу — врятували натруджені

ПАМ'ЯТЬ.
В Полтавському музеї авіації та космонавтики
Олександрові Шаргею присвячена ціла експозиція

ФОТО: АНАТОЛІЙ БІСЛОВ

КОСМІЧНА ПРОГРАМА НА НАСТУПНІ ВІКИ

У рукописній книзі «Для тих, хто буде читати, щоб будувати» (1915 р.) Олександр Шаргей:

- вивів основне рівняння руху космічної ракети;
- розробив схему чотирьохступінчастої ракети на киснево-водневому паливі;
- розробив камеру згоряння двигуна з розташуванням форсунок у шаховому порядку;
- розробив ракетний двигун на катодних променях, тонкодисперсних порошках та тонкопульверизованій рідині;
- розробив систему керування ракетою за допомогою плаваючих гіроскопів;
- запропонував використовувати опір атмосфери для гальмування під час спуску ракети;
- при польотах до інших планет пропонував виводити корабель на навколопланетну орбіту, а для висадки людини на поверхню й повернення її на космічний корабель застосовувати невеликий злітно-посадковий модуль;
- при польоті у Сонячній системі розглядав можливість використати гравітаційне поле зустрічних небесних тіл задля розгону або гальмування космічних апаратів;
- запропонував використовувати сонячну енергію для живлення бортових систем космічних станцій, а також розміщувати на навколоземній орбіті дзеркала для освітлення поверхні Землі. Такі самі дзеркала, на думку вченого, могли б застосовуватися задля зміни клімату на інших планетах.

мозолясті руки. Налякана Олена Петрівна вмовляє пасинка взяти документи щойно померлого від туберкульозу родича знайомих. Того звали Георгій (Юрій) Кондратюк — великорос, із міщан, народжений 26 серпня 1900 року в Луцьку. Здавалося, то був дарунок долі: Олександр ставав на три роки молодшим і таким чином «знімався» білогвардійське минуле, Луцьк уже відійшов до Польщі, тож унеможливилася перевірка органами. Та невдовзі життя під чужим ім'ям стає таким нестерпним, що хлопець вдається до відчайдушної спроби перейти кордон, аби дістатися Швеції. Його заарештовують і... відпускають. Радянським прикордонникам він здався божевіль-

ним: на це вказував химерний одяг, який він сам сконструював для подорожі, та запаїні в металевих кухлях консерви й порошок із сухарів та яєчних жовтків.

ЛЮДИНА НІЗВІДКИ

З тієї миті й до останніх днів його життя буде життям людини в машині. Він втратив право на власне минуле, а більш-менш досконалої легенди про Юрія Кондратюка не мав. Олександр ніколи більше не побачить рідних, кожен його крок, учинок, рух тепер будуть співвідноситися з можливим викриттям.

Починаються блукання: Кубань, Північна Осетія, Алтай, Сибір. Він

займається будівництвом зернохосвищ, вигадує пристрої для елеваторів, зводить найбільший у світі дерев'яний елеватор на 10 000 тонн зерна, так званий «Мастодонт». За звинуваченням у шкідництві на три роки потрапляє до закритого конструкторського бюро в ГУЛАГу, де проектує низку залізобетонних споруд для Кузбасу. Він розробляє найпотужнішу на той час вітроелектростанцію — залишки величезних залізобетонних кілець розпочатого фундаменту й зараз можна віднайти на Ай-Петрі. А сам проект через 20 років стане основою для будівництва Останкінської телевежі. Загалом йому було видано майже п'ятдесят патентів на різні технічні винаходи.

І знову, як у юності, це вдень. Ночами триває робота над космічною книгою, започаткованою в дитинстві. Він випустить її власним коштом у 1929 році. Назва — «Завоювання міжпланетних просторів», наклад — 2000 примірників. Саме тоді її придбала бібліотека Конгресу США. Там вона й пролежала до тих пір, поки американська місячна програма не зайшла в глухий кут. Американці скористалися ідеєю Шаргея-Кондратюка про досягнення поверхні великого небесного тіла за допомогою відокремленого від космічного корабля невеликого посадково-злітного модуля. Політ космічного корабля «Аполлон 11» та висадка перших у світі астронавтів на Місяць здійснені відповідно до схеми, розробленої українським винахідником ще в 1915—1917 рр.

Про роботу Шаргея-Кондратюка знав і Сергій Корольов — є свідчення, що він запрошував молодого вченого до себе в КБ. Але той відмовився, добре розуміючи пильну увагу НКВС до розробок Корольова. Тільки в наші дні можна по-справжньому зрозуміти всю трагічність такого рішення: важко навіть уявити, яким шляхом пішов би розвиток світової космонавтики, якби ці двоє великих працювали разом.

У липні 1941 року Шаргей-Кондратюк добровольцем вступив до Народного ополчення Москви. Остання листівка цивільній дружині Галині Плетньовій написана в січні 1942-го. Дата й обставини його загибелі невідомі. ■

Тиждень висловлює щирю подяку Полтавському музею авіації та космонавтики за надані матеріали.

Фатальні глечики

Державу й олігархів піарять за допомогою колекції старожитностей кримінального походження

У світі є певна кількість фатальних предметів мистецтва й старожитностей, які приносять біди і неприємності всім, хто їх торкається. Так зване прокляття фараонів ускладнює життя египтологам (хоча під час ближчого розгляду виявляється, що вони зазвичай помирають із природних причин, а не від загадкових болячок). «Мармури Елджіна» (скульптурний фриз Парфенону, вивезений лордом Елджіном до Англії) вважають причиною банкрутства, розпаду родини та передчасної смерті свого власника. Щоправда, два останні факти більше пов'язані із сифілісом, який Елджін підчепив, доставляючи шедеври до Британії. Та за бажання і тут можна визнати винними мармури. У нашій країні також є фатальні шедеври. Від них, на щастя, ніхто не помер. Ці предмети діють тонше: кожен, хто їх торкнеться, отримує велику, масну й невідмивну пляму на репутації. Йдеться про відому колекцію старожитностей «Платар», яку зібрали бізнесмени Платонов і Тарута. Нині вона називається «Музей національного культурного надбання «Платар». Маленька хитрість із вдало складеною назвою дає змогу цій збірці «тусуватися» поблизу музеїв із національним статусом (Національний історичний, Національний художній тощо) й виглядати в очах обивателів майже рівною державним колекціям першого ряду.

Запитаєте, у чому фатальність «Платару» і як можуть безневинні трипільські глечики та скіфське золото зіпсувати чийось репутацію? Легко! Річ у тім, що за вітчизняними законами (вони у цьому не відрізняються від законів будь-якої цивілізованої країни) все, що є у надрах нашої землі, – від залишків нафти до трипільських черепків – належить державі. Самостійні розкопки (те, що називають чорною археологією) – це кримінальний злочин. Отже, приватної колекції предметів археології в Україні не може бути в прин-

КАТЕРИНА ЛИПА
редактор відділу історії та науки

ципі, бо її створення юридичною мовою називається не інакше як скуповуванням краденого. А за це теж світить стаття Кримінального кодексу. Якби артефакти тихесенько лежали у сейфі власників, їхня фатальність вичерпалася б іще тоді, коли дядько з металолукачем перерив якесь давнє поховання так, що його вже неможливо дослідити. Але власники «Платару» вирішили легалізувати своє надбання. Перевірений спосіб призвичаїти широкий загал й професійну спільноту до експонатів з кримінальною історією – якомога частіше демонструвати їх у контексті «чистих» старожитностей та ще й видавати щоразу каталоги. Довга вервечка порядних музеїв, вписана у каталогі біля кожного предмета, рано чи пізно затирає походження речі. У випадку деяких творів сумнівного походження (наприклад, припускають, що річ могла бути

крадена) це якимось спрацьовує. Але ціла колекція відверто краденого – непристойність світового рівня.

На рахунку фатального «Платару» чимало жертв, репутація яких вже не можна вважати бездоганною: від музеїв, які погоджувалися виставляти колекцію, поки у неї не було свого приміщення (наприклад, Національний заповідник «Софія Київська»), до першої леді України, яка не тільки додумалася надягти на інавгурацію скіфське золото від чорних археологів, а й захоплено розповідала про це пресі. Наступні жертви – вітчизняний Мінкульт і Фонд міжнародного мистецтва та освіти (США). Останній відомий низкою проведених у США виставок творів українського авангарду 1920-х і співпрацю з чільними музеями України та інших пострадянських країн: Нещодавно Міністерство культури і Фонд оголосили про новий проект: виставку «Україна: від Трипільля до Київської Русі», яку протягом 2010–2012 років побачать у багатьох містах США. Мета, звісно, благородна – продемонструвати світові цивілізаційну велич нашого краю. Але чому не можна повезти до Штатів щось із державних колекцій – те саме скіфське золото з Національного музею історичних коштовностей, адже за кордоном уславлену пектораль знають не гірше за маску Тутанхамона? У голові не вкладається, як можна піарити державу за допомогою предметів кримінального походження, у цієї ж таки держави крадених. У нас на такі дрібниці уваги не звертають, але західна публіка, не кажучи вже про професійну спільноту музейників та археологів, чутливіша до скандальних подробиць. Власники «Платару» стверджують, що врятували шедеври із загребущих ручок чорних археологів. Але щоб не ділити з останніми кримінальної відповідальності, бракує дрібниці – якби з повинною. Тобто передачі всіх предметів державі, у якій їх було вкрадено.

Формула поразки

АВТОР: Ігор Мірошніченко

Ретельне виконання тренерських настанов за відсутності командної гри та власного обличчя українську футбольну збірну не врятує від фіаско

«Який внутрішній чемпіонат, такі й гравці у збірній», — після зустрічі національної команди на Вемблі безапеляційно заявив одіозний, а нині вже опальний у колі найвищого керівництва Федерації футболу України екстренер збірної та київського «Динамо» Йозеф Сабо. І хоча твердження про першість, у якій, що не кажіть, грають два чвертьфіналісти цьогоорічного Кубка УЄФА, є доволі дискусійними, індивідуальному рівню майстерності наших гравців співати дифірамби зарано.

РЕПЕТИЦІЯ ОРКЕСТРУ

Україна поступилася не найсильніший на сьогодні збірній Англії саме за індивідуальною майстерністю виконавців. Тактика, яку для перемоги над суперником (а можливо, нічєї?) обрав головний тренер Олексій Михайличенко, на мій погляд, заслуговувала на відзнаку, але ніяк не могла бути реалізована спортсменами, яких колись видат-

ний футболіст «Динамо», «Сампдорії» та «Рейнджерс» мав у своєму розпорядженні. Це те саме, що запросити посередніх музикантів для виконання надскладної партії — замість співзвуччя гарантована какофонія! А в найкращому разі це буде щось подібне до першої репетиції у майбутньому непоганого симфонічного оркестру, якщо тільки він наполегливо відпрацюватиме виконання саме цього твору. Брак таланту, як відомо, компенсується старанністю. Чи стане команда Михайличенка, зібрана, зокрема, з гравців, яких не бачили у збірній його попередники, злагодженим віртуозним колективом, де кожна «група інструментів» гратиме в унісон, залежить від того, чи готовий буде головний тренер від тактичних і кадрових експериментів, якими забавляється вже понад рік, нарешті перейти до формування виразного обличчя команди.

У кожному наступному матчі Михайличенко намагається прищепити їй якісь нові, часом взаємовиключні якості. І хоча теоретично в Лондоні він вгадав із тим, як можна здолати сильнішого супротивника, на практиці збірна все одно була приречена на невдачу. Ну не можуть українці грати у швидкий короткий пас, комбінувати, як іспанці, й грамотно використовувати фланги, як у своїх найкращих поєдинках роблять англійці. Не можуть вони цього робити... поки що.

ЛЕБІДЬ, РАК І ЩУКА

Щоб у Григорія Ярмаша чи Вячеслава Шевчука з'явилася швидкість Ешлі Коула і точний фланговий пас, яким володіє якщо не Девід Бекгем, то бодай Аарон Леннон, у команді на цих позиціях вони ма-

НЕПЕВНА ПОЗИЦІЯ.

З сімома заліковими пунктами Україна поки зависла на третій сходинці у своїй групі

ють вправлятися не один рік, а партнери повинні їм довіряти, відчувати їх спиною і, найважливіше, навантажувати роботою. Щоб Валентин Слюсар і Сергій Валяев у центрі поля почали комбінувати зі своїми партнерами Олександром Алієвим, Андрієм Вороніним та Артемом Мілевським так, як це вони роблять у «Металісті» з Джексоном Коельйо та Едмаром, потрібно старанно відпрацювати саме такий стиль взаємодії.

Тиждень тренувань на британських полях відсутності порозуміння

PHOTO: REUTERS

уболівальниками. Вона може не спрацювати у червні в Загребі, однак із нею наші матимуть бодай якісь шанси досягти потрібного результату в майбутньому і не розгубити залишків поваги до себе як у Європі, так і на батьківщині.

Чим ми жертвуємо, врешті-решт? Адже інших моделей, спокійніших та обережніших, українці теж не опанували. Стандарти як ахіллесова п'ята клубів і збірної, схоже, турбуватимуть завжди. Нам однаково забиватимуть зі штрафних, кутових, вільних... То вже ліпше навчитися правильно реагувати на такі виклики долі й забивати більше за суперника. Принаймні рівного собі за класом.

ВОРОТА НА ЗАМКУ

Сформований на базі наявних чи потенційних кадрів стиль вирізняє національні команди, здатні вирішувати будь-які завдання, з-поміж просто збірних, які без особливої надії на успіх беруть участь у відбіркових турнірах. Українська команда нині має вигляд збірної гравців. Англія, що минулого тижня практично забронювала за собою першу сходинку таблиці шостої Європейської відбіркової групи, справляє враження згуртованої команди, хоча поміж інших на старому континенті вона не еталон.

Своєю ефективною грою і далі вражають переможці Євро-2008, іспанці. Змінивши влітку після австрійсько-швейцарського тріумфу наставника, «червона фурія» довела, що у збірній надважливу роль відведено саме зіграності футболістів. Вісенте дель Боске вистачило досвіду продовжити справу попередника Луїса Арагонеса. У підсумку лідери рейтингу ФІФА і головні претенденти на світову футбольну корону 2010 року (як передікають уже сьогодні фахівці) здобули шість перемог поспіль. Зважаючи на те що три з них отримано в боротьбі з головними конкурентами турками та боснійцями, іспанці можуть займатися пошуком місця базування в Південній Африці.

Упевнено тримається на вершині турнірної таблиці Голландія — на її рахунку п'ять перемог у п'яти матчах. Варте уваги й те, що найагресивніші європейські команди надійно обороняють власні ворота. Іспанія у відборі на мундіаль про-

пустила два м'ячі, а Голландія — один. Ера футбольного романтизму триває.

МОДНИЙ ПРИСУД

Італійці з їхнім прагматичним підходом до справи також утримують лідерство у своїй восьмій групі. Однак якістю гри не вражають. Вони ще мають відвоювати право на власний футбол, який завдяки закритій захисній моделі називають «катеначо» (засув, клямка). Не надто привабливий з погляду видовищності, він усе ж понад десять років вважався дієвим рецептом досягнення успіху. Наша збірна також випробувала цю схему, проте без позитивних для себе результатів. Тепер у моді атака, і Михайличенко як сучасний тренер приречений її сповідувати.

Гнучкою та по-своєму актуальною була і залишається Німеччина. Недарма говорять, що у футбол завжди грають дві команди, а перемагають німці. У цьому відбірково-циклі Бундестім у середньому забиває суперникам по три м'ячі. Заради справедливості зазначу, що підопічним Йоахіма Льова пощастило з групою, де зустрілися доволі посередні команди.

А ось хто з європейських грандів наразі не тримається жодної ігрової моделі, то це збірна Франції. У чемпіонів світу 1998 року і найсильнішої команди континенту зразка 2000-го планува хвороба — зміна поколінь. Найяскравіше з-поміж старих зірок, які ще тримаються в основі, сяє Тьєрї Анрі. Але він не здатен самотужки витягнути «синіх», а нові футболісти на кшталт Саміра Насрі ще не готові бути гідними послідовниками Зідана і компанії.

Сумну істину про одинака, який у полі не воїн, доводиться спростовувати Франку Рібєрі, чим він небезуспішно займається: дві останні перемоги Франції над Литвою з однаковим рахунком 1:0 — його безпосередня заслуга. Якби нині Шевченко був у розквіті сил, як цей хавбек «Баварії», можливо, і Михайличенкові вдалося б схватитися за талант одного виконавця. Однак футбольному «кобзареві» вже буде 33, тому наш шанс, як визначив колись легендарний Лобановський, — у зірці-команді, а не окремого гравцеві. ■

між українськими футболістами не зарадить — про це добре знає Мирон Маркевич, який три роки прищеплював харків'янам командну гру. Безперечно, у Михайличенка бракує часу і можливостей клубного тренера, у нього навіть немає трьох місяців, щоб у всеозброєнні підвести національну збірну до тепер уже справді ключового й найвідповідальнішого матчу відбіркового циклу чемпіонату світу-2010 проти Хорватії. Зате в нього з'явилася модель гри, яку можна втілювати в життя, не позичаючи в Сірка очей перед

ФОТО: МАКСИМ ЛЕВІН

Музика хоробрих

АВТОР: Іван Лютий

Синкоповані ритми джазу здають позиції в усьому світі. Україна намагається цього не помічати

В Україні вже традиційний весняний джазовий бум. Упродовж кількох тижнів промайнули Kharkiv за Jazz Fest та одноденна імпреза «Єдність». Добігає кінця «Do # Дж», цього року на страх і ризик організаторів перенесений до столиці. На підході міжнародні «Черкаські джазові дні». Тільки

спостерігати за одвічним двобоєм мистецької кількості та якості практично нікому.

ДВИГУН ПРОЦЕСУ

Роль буревісника, який пророкує тектонічні джазові зрушення, два місяці тому взяв на себе президент фестивалю «Do # Дж» Олександр Сірий, розмістивши на од-

ному з джазових сайтів відкритий лист-інвективу. У своєму зверненні до інтернет-громадськості загартований джазовий борець сконцентрував, здавалося, весь природний заряд викривального пафосу.

Поміж суспільних недоліків названі стареча неквапливість і лінощі нашої публіки, яку не проб'єш навіть

мегапопулярними західними брэндамі. Затавровано ганьбою нескінченні sms-замовлення попсових пісень у радіоэфірі. Викрито шкідливу телезалежність потенційних меломанів: дівчат — від серіалів, хлопців — від ... (так, після слова «хлопці» в оригіналі вжито саме ці страхітливі три крапки). Насамкінець висловлювалося сподівання, що лави фанів, які зранку на таксі кидатимуться за квитками на джазові концерти, в Україні незабаром значно збільшаться. І це буде лише половина тих, хто мав би знати про «Do # Дж» раніше. Інша ж половина, поза сумнівом, гірко пошкодує, що про «найкращий джазовий фестиваль країни» — ні сном, ні духом.

У ПОШУКАХ ВТРАЧЕНОГО

Годі сперечатися — мрія прекрасна, та навряд чи здійсненна. Хоча б унаслідок безповоротного відходу у ворожому напрямку пароплава сучасності. Намагаючись пояснити причини нинішнього занепаду цього музичного напрямку, історики музики з неприхованим смутком пригадують часи буму афроамериканського мистецтва. А особливо підпільні гангстерські ресторани доби сухого закону в США (з неомінним атрибутом джазового апофеозу — розстрілом цих самих гангстерів конкурентом-автоматником, який сховався у великому подарунковому торті).

Потім джаз тріумфував на відкритих сценах у 1930-х. Однаково злочинні ярлики йому нависли у нацистській Німеччині та сталінському СРСР — відповідно «музика расово неповноцінних» і «музика товстих». У дебюті епохи дітей-квітів мистецтво живої імпровізації остаточно відступило на другий план, не витримавши агресії рок-н-ролу, а згодом диско й зовсім ненависної попси.

Залишки колись міцних бастіонів утримували виконавці США і Канади. Ще в середині 1980-х, принаймні за океаном, на повний голос говорили про творчість Ела Джеро, Стіві Вандера, Квінсі Джонса, Джіно Ванеллі, Чіка Корія. Тепер ці небожителі у чартах статусних музичних журналів провідних позицій не посідають. Більшість із них у себе на батьківщині дають маленькі клубні концерти, і навряд чи хтось при соціопиту-

ванні вкаже на них як на музичних гранд-зірок.

Наразі «зоряність» до джазменів часто прилипає завдяки співпраці з поп-ідолами, чим вдало користується, наприклад, Маркус Міллер, регулярно записуючи басові партії для альбомів артистів рангу Вітні Х'юстон. Таку саму стратегію застосовує й композитор та піаніст Гербі Генкок — він не втомно запрошує до своїх проєктів канадського співака, письменника і скандаліста Леонарда Коена.

РЯТІВНИКИ ДРАЙВУ

На тлі нерайдуваної джазової сучасності та її примарного майбутнього роль такої імпрези, як «Do # Дж», переоцінити складно. Коли у Києві один за одним згасали вогники джазового життя, Донецьк зразка 2000-х ряснів афішами з легендарними іменами: від російських біг-бэндів Гаряняна і Бутмана до американських Manhattan Transfer, Take 6 і Маркуса Міллера власною персоною. І хоча б на спомин про ці заслуги організатори мають всі підстави, немов мантру, повторювати: «найкращий джазовий фестиваль», «найкращий джазовий фести...» (аж до цілковитого піанісимо через зрив голосу).

Сьогодні гучними анонсами, мабуть, уже нікого не здивуєш. До океанських легенд дотяглися руки одразу кількох здібних українських продюсерів. Та й зростання родини вітчизняних джазових фестивалів незабаром можна буде порівнювати з грибним раєм після дощу.

Розкішні концерти проводить продюсерська агенція Jazz in Kiev. Високий рівень демонструють імпрези в Одесі та Вінниці. Підтягнувся «Джаз-Коктебель» з усіма його «навколоджазовими» проявами та відступами від чистоти стилю.

Ще досить молодий Kharkiv за Jazz Fest торік божеволів від гри знаменитого американського контрабасиста Рона Картера, а нинішнього запропонував власний варіант відкриття «Французької весни» — концерт вибухового тріо Жеремі Терной з міста-побратима Лілля. Не обійшлося там і без участі знакового піаніста Дона Фрідмана (німецький дипломат-гітарист Жан-П'єр Фр'юлі, який зіграв у дуеті з американцем, точніше, його ритуальні концертні вояжі від Чернівців до Луганська — тема окремої розмови).

Амбіції значного джазового центру демонструє навіть відкритий у січні миколаївський клуб Birdland, що, між іншим, раніше за киян приймає у себе в гостях розрекламованого «італійського Бобі МакФерріна» — співака Бориса Саволделлі.

НА НАШОМУ ФРОНТІ

Газетні діагнози вітчизняному джазу на кшталт «пацієнт швидше мертвий, ніж живий» можна сміливо здавати в архів. Зараз профільна тусовка подібна до клубу за інтересами. У музичного оглядача і постійного конференсьє збірних концертів Олексія Когана (перша ▶

Хроніка

III МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ KHARKIV ZA JAZZ FEST Харків, 24 березня – 4 квітня

Перший фестиваль відбувся 2007-го у Харківському театральному центрі за участю колективів з України, Росії, Польщі та Ізраїлю під гаслом проголошеного ЮНЕСКО Року толерантності. До третьої імпрези, що мала концепцію «Сполучені звуки джазу», долучилися команди із США та ФРН.

VIII МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ «ЄДНІСТЬ» Київ, 21 березня

За браком коштів пройшов у шестигодинному форматі. Хедлайнери — німецький біг-бэнд «Європейська джазова академія», утворений із музикантів різних країн Старого світу, та російське тріо піаніста Вячеслава Горського. Через тривалість марафону та неоднорідність учасників виступ останнього відбувся у напівпорожній залі.

МІЖНАРОДНИЙ ДЖАЗОВИЙ ФЕСТИВАЛЬ «DO#DJ» Київ, 1 – 11 квітня

Заснований 2001-го, у Донецьку провадився щороку і з часом перетворив місто на українську джазову столицю. Паралельно з імпрезою відбувається конкурс молодих джазових виконавців «Do#Dj junior». Цього року фест поширив свою експансію на Київ, Одесу та Миколаїв, але від концертів у рідних стінах відмовився.

ПЕРСОНАЛЬНЕ

особа, ім'я якої спливає, щойно подумаєш про український джаз) для кожного з учасників припасені теплі слова. До того теплі, що ці «солянки» інколи набирають вигляду свята в дитсадочку, де всі відчувають більший екстаз від факту перебування в колі собі подібних, аніж від музики як такої.

Проте такі фігури, як піаністка Наталя Лебедева, гітарист Сергій Овсянников, ударник Алекс Фантаєв, саксофоніст Дмитро «Бобін» Александров, — музиканти тієї породи, яких справді хочеться слухати. Хоча їхня майстерність не заважає їм, принаймні зовні, підтримувати атмосферу колегіальної солідарності й творчої дружби до могильної дошки.

Ще донедавна наші джазмени нарікали на те, що до програм українських імпрез їх включають чи не в останню чергу, акцентуючи увагу на приїжджих знаменитостях. Схоже, саме на фестивальных сценах ситуація зараз вирівнюється, наблизившись до пропорції п'ятдесят на п'ятдесят. До того ж у Києві вже давно триває придуманий басистом Ігорем Закусом багатосерійний національний проект «Джаз-Коло» з концертною презентацією найкращих вітчизняних виконавців і з подальшим виданням їхніх записів на CD та DVD.

Нехай цей позитив поки що змарюється скаргами виробників на те, що диски продаються погано. І регулярними наріканнями критиків на виконавську халтуру. Зокрема, вітчизняну складову цього річної «Єдності» знавці рознесли вщент, не зглянувшись навіть над фортепіанними імпровізаціями Володимира Соляника. За сплюндровану честь колег уже сповна помстився «Do # Дж», який 1 квітня відкрився концертом ветерана української джазової сцени, вокалістки Тетяни Босвої, а 8 квітня презентував у Театрі оперети тріо піаніста Олексія Боголюбова.

Із задоволень, які ще залишається скуштувати, фестиваль підготував закордонну екзотику — The Earth Wind and Fire Experience Featuring the Al McKay AllStars. Щоправда, від колишнього складу гурту американських монстрів 1970-х, кажуть, лишилося тільки двоє бійців. Але вони присягаються показати все, на що здатні. ■

В ту саму річку вдруге...

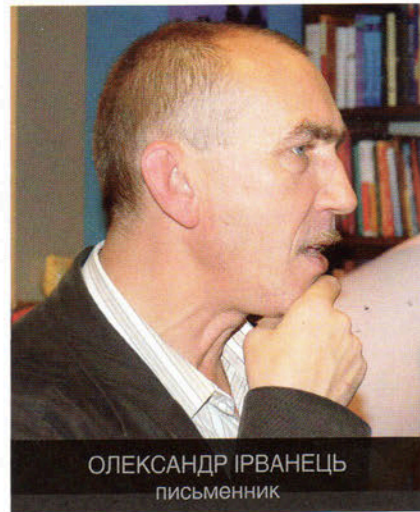
«Я все чіткіше усвідомлюю, що цей величний землетрус на Сході ставить мене як письменника-емігранта в дещо делікатну ситуацію», — писав в есе «Квадратура кола» Януш Гловацький. Це про гласність, перебудову і «вітер змін» на одній шостій, до якої ще недавно ідеологічно мусила тулитися його рідна Польща.

Ситуація на початку 1990-х і справді дражлива: попри те що твори Гловацького виходять друком (зокрема, уже й на батьківщині та в коваючому СРСР), попри вистави за його п'єсами, він почуввається дещо розгублено, спостерігаючи за гігантським спектаклем життя, коли «офіцери служби безпеки кидаються на шию перехожим, молячи про прощення, а з їхніх кишень скромно стирчать Біблії». Блискучий публіцист, який здобув славу, ще живучи в соціалістичній Польщі й безкомпромісно тавруючи її вади, запитує себе: «А може, немає мені місця вже ніде, і я завис десь посередині?»

Та на еміграції Гловацький опинився не через саркастичну критику чи прозу, в якій ішлося про страйк робітників на Гданьському кораблебудівному заводі, а передусім завдяки своєму драматургічному таланту. В грудні 1981-го, за два тижні до запровадження в Польщі військового стану, письменник був у Лондоні. В день прем'єри вистави за п'єсою «Попелюха» залізна завіса для нього стала непроникною.

На батьківщину він повернеться через багато років — не з Великої Британії, а зі США — ушлявленим драматургом, чії тексти вводять до репертуару європейські й американські театри, а також екзотичні колективи на кшталт іранських або тайванських. Найвідоміші п'єси Гловацького — вже згадана «Попелюха», «Антигона у Нью-Йорку», «Полювання на тарганів», «Фортінбрас забухав» і «Четверта сестра».

Особисто я ознайомився з творчістю цього автора років десять тому, прочитавши у польському драматургічному часописі Dialog саме «Четверту сестру». Взівся перекладати українською, показав розпочате режисеру Молодого театру Станіславу Мойсєєву. Вистава третій рік успішно йде на цій сцені. Автор побував на столичній прем'єрі в лютому 2007-го.

ОЛЕКСАНДР ІРВАНЕЦЬ
письменник

Після тих відвідін він дав розгорнуте інтерв'ю «Газеті виборчій» і більшу частину розмови присвятив замилюванню Києвом, цим «східнослов'янським Єрусалимом».

Наразі маємо нагоду переконатися, що Гловацький — це не тільки висококласний драматург, а ще й чудовий прозаїк. Його автобіографічний роман у новелах «З Голови» — відверта розповідь про життя-буття у великому світі, сповнена дотепів і несподіванок. Пригадуючи знакову для себе лондонську постановку, письменник ніби між іншим називає прізвище режисера — Бойл. Денні Бойл — той, який згодом зніме «На голці» й «Мільйонера з нетрів».

Та не лише літописні «сюрпризи» тут важать — Гловацький із тих літераторів, які й до власної персони ставляться без будь-якої поблажливості. Самоіронія не остання у списку позитивних рис видання, загальний наклад якого лише в Польщі перевищив 200 тис. примірників. Книжка вже перекладена англійською, іспанською, російською, а тепер і українською мовами. Нагода поспілкуватися з її автором випаде в середині квітня: 13-го попереднє представлення «З Голови» та автограф-сесія письменника відбудуться в книгарні «Є» (17.00). А наступного дня, щоб послухати живого класика, о сьомій вечора слід прийти на вулицю Прорізну і завітати до Молодого театру.

Fellini
р е с т о р а н

**Працюємо для Вас
24 години на добу**

НОВЕ ВЕСНЯНЕ МЕНЮ
від шеф-кухаря Андре Пельтре

м. Київ, вул. Городецького 5
Телефон: **279-5422, 279-6822**
у житті-як у кіно...

Правда і кривда

АВТОР: Роман Юсипей

ФОТО: АНАТОЛІЙ БЕЛОВ

Вірко Балей про досвід американського життя й утрачені українські ілюзії

Американського композитора й диригента Вірко Балея справедливо вважають однією з ключових фігур у вітчизняному культурному просторі 1990-х. Етнічний українець тоді з ревним запалом реформував київське музичне життя й рятував від голодної смерті композиторів, продюсуючи закордонні виконання та записи їхніх творів. Сьогодні маестро навідує Україну вкрай рідко. Тому концерт із Національним симфонічним оркестром, де була виконана, зокрема, драматична сцена Klytemnestra самого Балея, не пройшов повз увагу **Тижня**.

У. Т.: Київський концерт відбувся на честь вашого 70-річчя. У США теж заведено відзначати ювілеї?

— Не так, як тут. У США на це не хворіють. Хоча, загалом, я не маю ні-

чого проти круглих дат. У певні моменти життя перед людиною відкриваються одні двері, зачиняються інші. Немоżliво тримати всі відчиненими — треба виробити пріоритети. Нині я набагато менше маю справ із диригуванням. Намагаюся зосередитися на композиції.

У. Т.: Ви власник компанії звукозапису TNC, у каталозі якої багато творів українських авторів. Її головна місія — миттєве споживання чи архів?

— Ані те, ані інше. Я продаю наші релізи, як можу. Авжеж, ринок для мого продукту замалий, а кошти, що їх потребує виробництво, донедавна були завеликими. Наразі все змінюється, бо ціни суттєво знизилися. Тепер я можу робити дублі в себе вдома, а не висилати кудись оригінали.

У. Т.: Чи відчуваєте суттєві зміни в музичному житті США?

— Я не бачу кардинальних змін і за 50 років. Хіба в останні два десятиріччя в США надзвичайно популярні нові опери. Щороку відбуваються прем'єри 2–3 масштабних творів,

навіть у консервативній Метрополітен-опера. Скрізь вітається шоу, синтез популярного з класичним. Але й свого часу Америка мала яскравий взірець — оперу «Поргі і Бес» Джорджа Гершвіна. Феноменальна річ, з якою спочатку не знали, що робити. Класичні музиканти її не сприймали — мовляв, це Бродвей. На Бродвеї казали, що це — опера. Тепер шедевр Гершвіна визнаний у всьому світі. Ще один відчутний позитив від 1980-их років — резидент-програми для композиторів. Оркестр підписує контракт із автором, і той має кожні два роки писати для нього один оркестровий твір. Зараз у нас створюють багато оркестрової музики, молоді композитори починають ледь не змалку.

У. Т.: Генії з-поміж них є?

— Не думаю, що ми сьогодні зможемо їх назвати. Сучасна людина часто помиляється в тому, що насправді репрезентує її епоху. З видатних американських авторів на перше місце я би поставив Чарльза Айвза. Може, він і не геніальний композитор, але він геніальний новатор. На мою думку, музика Джона

Кейджа — явище другорядне. Він не композитор — він шукач пригод. Феноменальний, і з історичного та естетичного боку напрочуд вартісний. Це те саме, що показати академічному світові дулю. Пригода в мистецтві має своє місце і навіть свою історичну потребу. Але це не мистецтво. Справжнє швидко переходить на інший рівень сприйняття, і ми починаємо ставитися до нього інакше. Минає час, і воно піднімається ще вище. Тоді ми починаємо говорити про шедеври.

У. Т.: Ви можете сформулювати credo власної музики?

— Мене цікавить пошук певної правди. Скажіть, чим кожен із нас вичає навколишній світ? Розумом? Ні. Як стверджував ще Іммануїл Кант, нашими почуттями. Очима, вухами, носом, губами, руками. Моєю дисципліною є слух. Отже, я пробую його організувати і знайти через нього правду. Якби я вірив у Бога, після смерті запитаю би в нього: чому світ такий красивий? Баланс, симетрія — вони ж на практиці не потрібні й, на перший погляд, не мають життєвого виправдання. Але вони є. Мене цікавить, чому? Я переконаний, що краса, її організація — суттєва складова цілісності життя. А краса — це спокуса, і за нею прихована якась правда. Не кажу, що це правда з великої літери. Я навіть не впевнений, що ми можемо знайти ту велику правду. Але маленьку — своєрідний мікрокосм великої — можемо. І коли достатньо заглибимся, дійдемо й до макрокосму. Це як у фрактальній теорії: якщо поглянути на одну вулицю в Києві, можна зробити реконструкцію всього міста.

У. Т.: В Америці ви відомі як пропагандист української музики. Ви композитор, який популяризує творчість колег. Це виглядає якось не природно...

— А я не є природна людина! У США я так само пропагую американців, латиноамериканців, європейців. Мене просто цікавить музика. Й, зокрема, українська. Просто будучи українцем, мені хочеться уголос про це заявити.

У. Т.: Ви знаходите колег із близьким відчуттям правди та краси?

— Так. Саме тих, хто, як на мене справді цього шукає. Хоча вони всі різні. Вперше в Україні я побував

1972-го. До того я листувався з Валентином Сильвестровим та Леонідом Грабовським, і вже за кілька годин після приїзду вони стукали у двері моєї номери в готелі. Згодом до нашого товариства приєдналися композитори Володимир Губа, Віталій Годзяцький, Євген Станкович, диригент Ігор Блажков. Я дуже хотів зустрітися з Мирославом Скориком, але не вийшло. Не забуваймо, що його родину свого часу вислали до Сибіру, і він, певно, дуже обережно підходив до знайомства з іноземцями. Ніколи не забуду, як ми з Валею Сильвестровим та Ігорем Блажковим гуляли Русанівкою й говорили українською. Один пацан гукнув навздогін: «Пошли бандеровці!» От вам історична правда — лишень бандерівці могли тоді розмовляти в Києві українською!

У. Т.: На початку 1990-х ви стали біля витоків фестивалю «КиївМузикФест», прагнучи радикального оновлення української музики. Чи багато тоді вдалося?

— Майже нічого. Хотілося перетворити його на універсальну імпресу з потужною роллю держави. Якщо хочете, зробити другу «Варшавську осінь», куди б приїздили ушлявлені ансамблі. Натомість на фестивалі багато чого залишилося на рівні радянсько-спілчанських пленумів. Я привозив сюди видатних композиторів — ними ніхто не цікавився. Джорджу Краму навіть не спромогли організувати зустріч у консерваторії. Я не вірю, що це було невміння. І не хочу замислюватися, чи була це елементарна ревність. Вважаю, ми просто обрали кепський історичний момент. Україна надто довго була невольницькою країною з системою, що працювала за принципом власної меншовартості. Свобода настала миттєво й у багатьох викликала природну розгубленість.

У. Т.: У Вас є опера «Голод», роботу над якою ви почали ще 1986-го. Як ви ставитеся до нинішніх активних урочистостей з ушанування пам'яті жертв Голодомору?

— В українців є така риса: роблять один раз ювілей, і їм здається, що весь світ про це знає. Ні чорта світ не знає! Треба робити багато й щороку. Людей мільйони — і про ваше вшанування почули тільки 0,0001 відсотка. Подивіться, як це ро-

бить єврейська громада. Тоді стане зрозумілим, куди треба рухатися. Щодо моєї опери, рано чи пізно її поставлять, приймуть або відкинуть як непотріб. До цього часу я мав можливість показати у Бостоні лише її уривки, хвилин на 30. Реакція була дуже позитивною. Наразі йдуть перемовини про постановку в Україні, та для мене важливіша повноцінна прем'єра в США. Якщо буде гарний резонанс, тут це викличе більше зацікавлення.

У. Т.: Якою б вам хотілося бачити Україну?

— Трохи мудрішою. Проблема в тому, що вона як 17-річна дитина з несформованим розумом, у котрої ще всі органи не зібрані до купи.

У. Т.: Але ж у цьому віці вже можна дітей народжувати...

— Це біологічна функція. Не треба мішати горох із капустою. Й ставленні до України я пережив еволюцію. Спочатку — радість пізнання людей у 1970-х, пошук однодумців. Адаже на еміграції в той час було дуже мало тих, із ким можна поговорити бодай напівінтелігентно. Потім — ейфорія часів перебудови. Це як перша любов: коли вона приходить, здається, що кохана людина тобі не може зробити нічого злого. Потім ілюзія зникає й починаєш розчаровано помічати недоліки. Далі приходить розуміння, чому є саме так. Згадуєш історію й усвідомлюєш, що радикальні новації швидко не робляться. ■

БІОГРАФІЧНА НОТА

Вірослав Бaley, композитор, диригент, піаніст, педагог, продюсер, музичний діяч. Народився 21 жовтня 1938 у місті Радехів. Із 1949-го живе в США. Освіту розпочав у Німеччині й закінчив у США (Лос-Анджелеська консерваторія, 1962). Автор симфонічних та камерних творів, опери «Голод», музики до фільмів «Лебедине озеро: зона», «Молитва за гетьмана Мазепу». Як диригент виступав із провідними колективами США, Мексики, Росії та України. Власник компанії звукозапису TNC, де здійснив запис та видав твори українських композиторів. Співзасновник міжнародного фестивалю «КиївМузикФест». Лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка (1996).

Всі родичі Бурякові

АВТОР: Мар'яна Прут

Коли прозріння породжує художній напрям, гений-одинак стає Вчителем

Свій неймовірно соковитий живопис львівський митець Борис Буряк скромно називає «посттрадиціоналізм». Та це, швидше, для арт-критиків, аби відчепилися й не вигадували зайвого. Глядач же бачить вільний, розлогий,

сповнений шаленства кольору й емоцій карнавал. Йому, глядачеві, здається, однаково, в яких термінах визначають такий тип малярства.

Художник немов складає дивовижну мозаїку, але не з дрібненьких кавалків, а цілими площинами й шарами. Могутньо

«ліпить форму» — як звичай це називають у традиційній школі. І з'являються крізь плетиво полотна дивовижні красуні із загадковим поглядом «у нікуди», казковий середньовічний Львів, буйні натюрморти. Буває, що живописний почерк майстра не лише вражає,

БОРИС БУРЯК
галицький шеф-кухар

але й пригнічує. Через сильне враження від його впливу важко звільнитись. Особливо, якщо ти сам непоганий художник.

Борис Буряк давно поповнив лави творців, чий досягнення, за загальним визнанням, найбільше позначаються на сучасному мистецькому житті України. Викладач Львівської академії мистецтв, Буряк не просто педагог, а батько напрямку. Тобто саме він винайшов рецепт несподіваного авторського «борщу», в якому варяться «галушки» його учнів. З-поміж останніх — такі знамітні художники, як Ігор Романко, Сергій Савченко, Олена Турянська. Знамітні, бо сприйняли високу науку, але спромоглися виробити власний стиль. А скільки ще вихованців, котрі віртуозно володіють ремеслом, проте самостійних вершин так і не сягнули! Вони не епігони, вони послідовники. Як не крути, а Буряк створив свою школу. В наш швидкоплинний «одноразовий» час це дороге коштує. ■

«Вечірній Львів», полотно, олія

АКЦІЯ ТРИВАЄ ДО 23 квітня! ПОСПІШАЙТЕ!

ВІДКРИТТЯ

**МЕДІАВІДДІЛУ УНІКАЛЬНОГО
ФОРМАТУ!**

ЛИШЕ У НАС НАЙКРАЩИЙ АСОРТИМЕНТ:

КЛАСИЧНОЇ МУЗИКИ

ДЖАЗУ & БЛЮЗУ

УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

АРТХАУЗНОГО КІНО

КУЛЬТОВОГО КІНО

КІНОКЛАСИКИ

**ЗА
НАЙКРАЩИМИ
ЦІНАМИ!**

ВЕСНЯНА НОВИНА
КУПУЮЧИ З НОМЕРОМ ЖУРНАЛУ

де описано умови акції (№14 (75)),

**ОТРИМАЙТЕ ЗНИЖКУ 10% НА ВСІ
ДИСКИ ТА ГАРАНТОВАНУ
ПОСТІЙНУ ЗНИЖКУ ВІД КНИГАРНІ "€"
на всю продукцію.**

м. Київ,

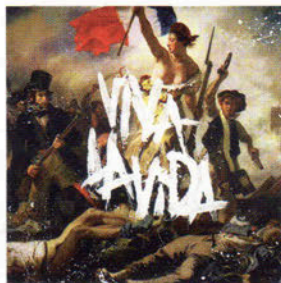
вул. Лисенка, 3, (м. «Золоті Ворота»),
тел.: +38 (044) 235 88 54

CD

ЗМІНИТИ СВІТ

На початку музичної кар'єри британський гурт Coldplay поділив долю інших дебютантів, яким критика начепила ярлик «нових Radiohead». І то не випадково, адже перші сингли й пісні з альбому «Парашути» були меланхолійними композиціями без кінця і краю. Лідер-вокаліст та генератор ідей Кріс Мартін наполегливо шукав виходу з тіні великих, змінивши постіндустріальний епос на пісенний формат. Після появи доволі успішного третього диска X&Y на команду звернув увагу Брайан Іно — рідоначалник та ідеолог стилю ембіент, саунд-продюсер ранніх альбомів U2. Недаремно його вважають чародієм звуку: всі треки майбутньої платівки Coldplay записував наживо в церквах Мексики й Південної Америки. Відтак новий альбом вийшов містично забарвленим, а його успіх на ринку просто приголомшив. Посівши найвищі позиції всіх світових чартів, Viva la Vida перетворив Мартіна і компанію на гурт екстракласу. До процесу доклав руку й режисер Антон Корбейн. У кліпі на титульну пісню Кріс Мартін виконує роль короля-вигнанця, який розгублено вештається вулицями міста з картиною Ежена Делакруа «Свобода на барикадах» під пахвою. Зрештою «монарх» дорогою до моря вимінює в когось полотно на складане крісло, встановлює його на березі й зачаровано оглядає горизонт. Філософія відеоприпитчі напрочуд точно передає головні смислові меседжі альбому, більшість яких зводяться до толстовської формули «непротивлення злу насилієм». Бо якщо хлопці з Coldplay і хочуть змінити щось довкруг себе, то лише добром і музикою.

Олександр Євтушенко

Coldplay. Viva la Vida. — EMI, 2009.

КІНО

Тарас Картошка

Як не крути, а «найгучнішу прем'єру року» і «найдорожчий історичний фільм Росії» назвати успішною екранізацією Гоголя не повертається язик. Навіть попри те, що режисер Владімір Бортко ставиться до адаптації класики як відмінник, котрий ретельно відтворює фабулу першоджерела, уникаючи власних інтерпретацій. Зручний підхід — у разі невдачі цапом-відбувайлом можна завжди призначити автора книжки. Так сталося і з «Тарасом Бульбою». Наприклад, не подобається глядачеві,

що козаки чи не в кожному кадрі згадують велич «русской землі» — всі претензії до Миколи Васильовича. Тобто до насиченої патетикою про православну єдність народів редакції 1842-го року. Інша річ, що режисер як автономний творець має змогу розставити акценти. Бортко поставив — акцент у фільму вийшов «правильний»: із довгими голосними і проривним «г», характерними ознаками російської мови. Те, що атмосфера стрічки нагадує екранний агітпроп радянського

ВИСТАВКА

Урок трансформації

Серед представників вітчизняного contemporary art Олександр Ройтбурд вирізняється не лише статусом, а й кількістю виставок. Зібрана з найновіших робіт «Пінакотека» за цьогогорічним рахунком уже друга. Дідусь українського постмодернізму склав її зі світових шедеврів: «Урок анатомії доктора Ніколаса Тюльпа» Рембрандта, «Видіння отроку Варфоломію» Нестерова, «Місячна ніч на Дніпрі» Куїнджі тощо. Звісно, сюжети і пейзажі на картинах видозмінені відповідно до авторської манери Ройтбурда. Митець змістив акценти й запропонував подивитися на класиків під іншим кутом зору.

Художній бурлеск і трагедія з усіх актуальних ігор — чи не найпопулярніші. Адже іронічне прочитання знайомих тем без уваги не залишиться, і змагання тут розгортаються не за новизну ідеї, а за найдотепніший виклад та оригінальність погляду. В Ройтбурда з цим усе гаразд — він уміє дивувати нестандартними рішеннями, тільки йому притаманними алегоріями й логічними зв'язками. Тому давня гра в його виконанні на нудність не страждає.

До 21 квітня
Галерея «Колекція»
(Київ, вул. Паньківська, 8)

Ася Трошина

КНИЖКА ВІД КНИГАРНІ «Є»

Його ім'я Щасливий

штибу — ще півбіді, оскільки естетика «Тараса Бульби» критики не витримує. Батальні сцени в стрічці ніби відтворені толкієністами. Судячи з фільму, козаки — посередні тактики, бо лише вони можуть так натхненно дертися на стіни Дубна під зливою ворожої зброї, каміння й вогню. Брак логіки компенсується підкресленим натуралізмом — відірвані кінцівки, відрубані голови і сцени катувань, певно, покликані підсилити драматургічну напругу. Окремий респект композиторові Ігорю Корнелюку: його естрадно-синтезаторні опуси пасують до фільму, як козацьке вбрання зірці «Бригади» Владіміру Вдовіченкову (Остап Бульба). З усіх акторів найприродніше виглядає Богдан Ступка, хоча після зіграних ним ролей Богдана Хмельницького та Івана Мазепи постійно здається, що Тарасові Бульбі бракує гетьманської булави.

У кінотеатрах України
з 2 квітня

Наталія Петринська

Тридцятирічний стамбульський багатий Кемаль на порозі свого весілля безтямно закохується в іншу. Спочатку він наївно гадає, що його дії звичаям не суперечать: освічена й красива дружина, так би мовити, для параду; а для душі — миле створіння, з яким можна безперешкодно тішитися роками. Так жив його батько, але Кемалю традиція стає поперек горла: за те, що виявив слабкодухість і вчасно не скасував заручин, люба Фюсун ще помститься. Вона зникне й з'явиться знову вже одруженою пані. Дозволить Кемалю дихати біля себе, та не більше. Вона прагнучим стати кінозіркою, він — якомога надійніше сховати її від людського ока, аби не втратити вдруге. В'язке, мов сироп, цнотливе співіснування триватиме ще вісім років до драматичного фіналу, ініціаторкою якого виступить «залізна» Фюсун. Кемалю залишаться втішатися спогадами, додаючи нові експонати — фото, недопалки, сільнички, афіші, гребінці — до власного музею, комплектувати який він почав заздалегідь.

В анотації до оригінального видання «Музею невинності» Орхан Памук зазначив, що цей роман — «про любов, шлюб, родину та щастя». І це було б правдою, якби не одне «але»: за яку б тему не брався нобелівський лауреат, однаково виходить книжка про Стамбул. Цього разу навіть ширше — про Туреччину початку 1980-х, яка модернізується зовні, у цивілізаційному сенсі залишаючись незайманою. Нехай «Кока» витісняє з ринку шипучку місцевого виробництва, а вищий світ їздить на шопінг до Парижа, патріархальний уклад незнищений. Автор роману доводить це кожною ностальгією дрібничкою, яку його герой відбирає для власної колекції щастя.

Орхан Памук.
Музей невинності. — Х.: Фоліо, 2009.

Вікторія Поліненко

ТЕАТР

На пологовому фронті

П'єсу Анатолія Крима «Звідки беруться діти?» Віталій Малахов узяв до роботи в межах адресованої безпритульним благодійницької акції «Допомогти так легко». Оскільки проект мав характер антрепризи, початково для участі в постановці режисер запросив лише зірок українського театру, кіно й телебачення (серед них — Григорій Чапкіс, Володимир Горянський, Ірма Вітовська). Зрештою вистава промандрувала Україною три роки, збираючи кошти для дитячих будинків. Тепер вона осіла в Театрі на Подолі вже з іншим, але не менш зірковим складом акторів (зокрема, участь беруть Даша Малахова та Марія Єфросиніна). Жінки розповідають про свій досвід пологів, як чоловіки — про армію. А коли вони ще й при надії в останні дні, то й поготів. Текст ґрунтується на комічних і драматичних історіях різних за віком та соціальним статусом жі-

нок, які зустрілися в пологовому відділенні. Одна «залетіла» на останньому ряді під час кіносеансу; інша чекає, що хоч шоста дитина виявиться хлопчиком, бо чоловік у б'є (що він і «намагається» зробити, прорвавшись до палати з рушницею); третя вимушена вдавати сурогатну матір; а ще є бідолашна, яка народжує мертвих немовлят. Проте нічого чорнушного і кривавого глядач не побачить. Ця вистава, радше, — бурлескна ода життю, що триває за будь-яких умов. Позаяк спектакль початково створювався як гастрольний, він тримається, перш за все, на майже анекдотичному в своїй реалістичності тексті та буфонадній грі акторів, деякі з яких виступають у цілком незвичному для себе амплуа.

Театр на Подолі
(Київ, Контрактова пл., 4)

Наталія Шевченко

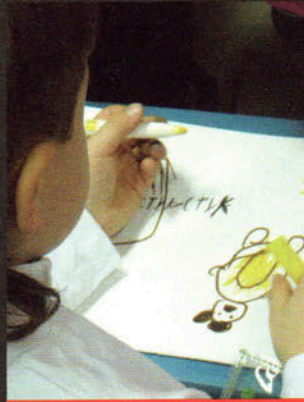

ВИСТАВКА

КЛАСИКА

ЛІТЕРАТУРА

ЕТНО

СВЯТЕ ПИСЬМО

МІКС Сьогодні художники не часто звертаються до сакральної тематики. Тим вагомішою видається спроба трьох митців із Луцька, Львова та Ужгорода візуалізувати сучасне бачення Страстей Христових, об'єднавши графічні та живописні роботи в експозиції «Євхаристія». В авторських іконах Наталії Сацки непряме зображення божественної іпостасі підкреслює неможливість зафіксувати неосячне. Натомість в образах Олени Смаги тілесність персонажів гіпертрофована відповідно до думки, що духовне й матеріальне мають бути неподільними — відтак волосся Іоанна Хрестителя водночас є його німбом, а постава Еммануїла розширюється до масштабів світу. Руслан Тремба передає ідею відданості через фізичне каліцтво. На його стилізованих плащаницях Ісус позбавлений рук, бо їх він теж віддав людям на хресті й нічого собі не залишив.

7 квітня – 15 травня

Музей історії релігії
(Львів, пл. Музейна, 1)

НАШ ГОГОЛЬ

Сергій Якутович в автора «Ревізора» залюблений і цього не приховує. Виставка «Гоголь народився...» — це ілюстрації до «Тараса Бульби», «Миргорода», «Вечорів на хуторі поблизу Диканьки», ескізи декорацій і костюмів до фільму Владіміра Бортка й фігури-об'єкти та інсталяції для стрічки Ростислава Плахова-Модестова «Загублений Рай».

До 17 квітня

Український дім
(Київ, вул. Хрещатик, 2)

ВАРТИЙ МЕСИ

ПРОЕКТ Участь у масштабних симфонічних проєктах для камерного хору — водночас і великий шанс, і серйозне випробування. Там, де композитори часто розраховували на велику кількість співаків та ораторіальну міць, доводиться штурмувати шедеври невеликою групою одноступів. Утім камерному хору «Хрещатик» не звикати ні до мистецьких труднощів, ні до їх успішного подолання. Він пережив пору інтенсивного росту з диригентом Ларисою Бухонською й вступив до епохи збирання гарних плодів під орудою Павла Струця. В союзі з симфонічним оркестром Національної філармонії під керівництвом Ігоря Палкіна «Хрещатик» виконає Месу №2 соль-мажор австрійського романтика Франца Шуберта і «Чичестерські псалми» американця Леонарда Бернстайна. Програму прикрасять Увертюра до опери «Оберон» Карла Марії Вебера й Шубертівська Симфонія №5 сі-бемоль-мажор.

16 квітня, 19.00

Національна філармонія України
(Київ, Володимирський узвіз, 2)

П'ЯТЬ НА П'ЯТЬ

«Двадцять п'ять митцевостей української музики» — складові свого фортепіанного речитало львівський композитор і піаніст Олександр Козаренко підрахував точно. У програмі: «П'ять п'єс з автографа» Лисенка, «П'ять прелюдій» Ревуцького, «П'ять колумійок» Колесси, «П'ять писанок» Козаренка й «П'ять прелюдій» Лятошинського.

14 квітня, 18.00

Львівська обласна філармонія
(Львів, вул. Чайковського, 7)

СКОРО СВЯТО

ЧИТАННЯ У столичній книгарні «Є» готуються до Великодніх свят і, як завжди на вихідні, активно залучають до веселих і корисних розваг насамперед майбутніх читачів. Ранком у суботу тут відбудеться презентація «Весняної книжки» — збірки віршів і оповідань про християнські календарні свята. Поки її автори читатимуть свої твори, діти зможуть помалювати, а потім матимуть нагоду почитися співають веснянки та гаївки і випробувати свої знання у вікторині. Наступного дня художник-педагог Наталія Володіна-Панченко проведе майстер-клас із малюнка й апікації. Прохання до батьків потурбуватися, щоб у маленьких митців із собою було все необхідне: фломастери, папір, клей, олівці, ножиці (попередній запис за телефоном 8 066 182 18 87). А гарний настрої усім — і дорослим, і їхнім нащадкам — організатори заходу гарантують.

11 квітня, 11.00

12 квітня, 12.00

Книгарня «Є»
(Київ, вул. Лисенка, 3)

НІЖИНМЕГАФЕСТ

Фестивалем «Гоголівка» Ніжин нагадає про себе як про місто, де цінують художнє слово — писане й усне. В програмі імпрези: представлення вітчизняних літературних фестивалів і проєктів, презентації книжок і відео-поезії, вуличні читання та поетичний слем-турнір. Також діятиме виставка «Прірва (прорва?) Гоголя».

11–12 квітня, 10.00–20.00

Державний університет
(Ніжин, вул. Кропив'янського, 2)

3 НОВИМ РОКОМ

КОНЦЕРТ Ім'я флейтиста Пандіта Харіпрасада Чаурасії прихильники східного мистецтва завчили давно. Воно переливається на кінчику язика, немов звуки бамбукової флейти бансурі, і з цією музикою в роті може зрівнятися хіба що вимова слова Падмавібушан — найвище артистичне звання, яким нагородив музиканта президент Індії. Подейкують, чільного держави навіть взяв у «Мозарта флейти» (так називають музиканта від нью-йоркського Карнегі-холу до Роттердамської консерваторії, де він викладає) кілька уроків. І цим жестом поставив себе в один ряд з іншими знаменитими попередниками-флейтистами, зокрема, Фрідріхом Великим. У Києві на честь індійського Нового року, крім головного героя, на сцену вийдуть майстер гри на барабанах табла Пт. Віджай Гхате, французький флейтист Жан Крістофер і український виконавець на танпурі Олексій Кабанов.

14 квітня, 19.00

Національна філармонія України
(Київ, Володимирський узвіз, 2)

ФОЛЬК

Той факт, що від свого коріння «Пропала Грамота» відриватися наміру не має, засвідчить презентація свіжого альбому «Гонор». Зменшення кількості фольклорних мотивів у композиціях публіци компенсують акустичним концертом самі винуватці свята, а також новий world-music дует Ніни Гаренецької («ДахаБраха») та Яни Шпачинської («4е4е»).

10 квітня, 19.00

Галерея «ХУДГРАФ»
(Київ, вул. Тарасівська, 3)

КІНО

ФЕСТИВАЛЬ

ДЖАЗ

НЕСПОКІЙ

РЕТРОСПЕКТИВА З нагоди 70-річчя Кшиштофа Зануссі в Україні покажуть ретроспективу його найкращих стрічок. Зокрема, фільм польсько-російсько-італійського виробництва «Персона нон грата» — головну роль безсоромного «господаря життя» виконав Нікіта Міхалков. Ціком інтонація — в картині «Галоп»: Варшава 1950-х, десятирічного хлопчика відправляють із периферії до столиці, де живе його тітка-хитрунка. Вона розробила власну систему, як отримувати задоволення від життя, уникаючи комуністичних «пасток». Подібні за темами роботи «Душа співає» та «Розпусна привабливість»: обидві оповідають про людей, які потрапили в ситуацію непростого вибору. Завершиться кінобенкет «Люмінацією»: тут ідеться про нещасливого в шлюбі фізика, який математичними формулами намагається довести теорію духовного осяяння Святого Августина.

9–13 квітня, 17.00

«Кінопалац»

(Київ, вул. Інститутська, 1)

МАЙСТЕРНЯ

В Одесі відкривається школа кіномистецтва, послугами якої зможе скористатися кожен, хто відчуває в собі креативний потенціал і бажання фільмувати. Майстерня передбачає навчання, практику та, як мінімум, демонстрацію фільмів на клубних показах і в програмах Future Shorts. «Як максимум» лежить у площині амбіцій учасників кіномайстерні.

11 квітня, 20.00

Арт-клуб «Вихід»

(Одеса, вул. Буніна, 24)

ЛИШЕ ДРУЗИ

СПОГАД Поета, художника і музиканта Олександра Литвина знають за сценічним псевдонімом Веня Д'ркін. Він якраз спалахнув як рок-автор на початку 1990-х, проте через невиліковну хворобу швидко згас. Та незвична манера співу, оригінальний стиль віршування й артистизм запам'яталися настільки, що з року в рік шанувальників Вені тільки більше. Сьогодні значна їх частина — професійні рок-виконавці, які 18 років тому заснували «ДрФест». Відтоді імпреза тільки набирає масштабу. 2009-го зберуться українські та російські формації. Слухачі почують виступи незмінного лідера, вокаліста й гітариста гурту «Шок» Паши Павлова, рок-іронію від «ai4F», романтичні опуси учасника групи «Дійство» Дениса Ковальова, одну з найцікавіших вітчизняних альтернативних команд «Кімната Гретхен» і місцеві гурти «Шрубек», «Раскардаш Оркестра» та Alma Mater.

11 квітня, 17.00

ККЗ «Україна»

(Харків, вул. Сумська, 35)

ДО РАНКУ

11-годинна акція на честь ювілею Гоголя за участі гуртів, котрі, якщо й не живуть із Миколою Васильовичем у серці, то декларують це. Виснажуватимуть і доведуть публіку до самозабуття актори ЦСМ «ДАХ», «ДахаБраха», фанкерті формація SunSay, латвійська співачка Аліна Орлова та британська The Future Sound of London's Psychedelic supergroup.

11–12 квітня, 18.00–05.00

Alta Expo

(Київ, пр-т Московський, 11а)

У ЧЕРКАСИ!

ІМПРЕЗА Міжнародному джазовому фестивалю «Черкаські джазові дні» 2009-го виповнюється 21 рік. На цьому не без гордості наголошує піаніст і керівник кількох ансамблів Сергій Крашенінніков, який з 1988-го чергує біля штурвалу свого джаз-лайнера й упевнено веде його попри будь-які рифи. Формат і місце проведення фесту — традиційні: два дні в Театрі ім. Т. Шевченка, де ще не заходила сцена від інфернальних експериментів Андрія Жолдака. 16 квітня відстріляються черкаські Біг-бэнд музичного училища Миколи Євпака та Sunrise Quintet, міжміське Creative Improvising Trio (Львів-Кременчук-Дніпропетровськ) і відчайдушний BE Style Band (Севастополь). 17 квітня, крім Черкаського джазового квінтету, вітатимуть піаніста Володимира Соляника, норвежців із Naavard Wiik Trio й німецько-українське тріо Жана-П'єра Фьолі.

16–17 квітня, 18.00

Обласний музично-

драматичний театр

(Черкаси, бул. Шевченка, 234)

ЗГАДАТИ ВСЕ

На закритті джазового фестивалю «Do#Дж» група The Earth Wind and Fire Experience Featuring the Al McKay Allstars співатиме хіти походженням із далеких 1970-х від легендарної формації The Earth, Wind and Fire. Рівень виконання госпел-банду з 13 осіб забезпечать двоє відомих артистів-засновників: гітарист Ел МакКей і трубач Майкл Гарріс.

11 квітня, 19.30

МЦКІМ «Жовтневий»

(Київ, вул. Інститутська, 1)

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

«ПРИВАТНА КОЛЕКЦІЯ»

Твори Миколи Глуценка, Аристарха Лентулова, Володимира Маковського, Олександра Мурашка та інших класиків із приватних зібрань.

10–23 квітня. Музей «Духовні скарби України»

(Київ, вул. Десятинна, 12)

«МАЙСТЕР І МАРГАРИТА»

Сповнена політичних алюзій інсценізація роману Михайла Булгакова в режисурі Романа Віктока й виконанні акторів його театру.

11 квітня, 19.00. Театр музичної комедії ім. М. Водяного

(Одеса, вул. Пантелеймонівська, 3)

«ОЧЕРЕТ ДЖЕМ ФЕСТ»

Початок серії міні-фестивалів: гурт «Очеретяний кіт» акомпанує лідерові чи виконавцю з місцевої команди, де цього дня десантується імпреза.

11 квітня, 19.00. Клуб MasterShmidt (Дніпропетровськ, вул. Шмідта, 14)

12 квітня, 18.00. Арт-кафе «Агата» (Харків, вул. Революції, 11)

«БІЛОРУСЬКА ВЕСНА»

Слем-турнір українських і білоруських поетів.

12 квітня, 16.30 і 19.00. Культурно-мистецький центр НаУКМА

(Київ, вул. Іллінська, 9)

«ТАРТАК»

Презентація всеукраїнського туру «Тартака» — концерти-випробування композицій ще не записаного альбому.

12 квітня, 21.00. Клуб ROUTE 66 (Київ, вул. Жиланська, 87/30)

СВІТСЬКА КАНТАТА ДОБИ БАРОКО

У виконанні камерного ансамблю «Київ» — опуси Скарлатті, Вівальді, Телемана, Рамо, Баха.

14 квітня, 19.30. Будинок органної та камерної музики України (Київ, вул. В. Васильківська, 77)

«ОСТРІВ ЛІТЕРАТУРНОЇ СВОБОДИ»

Щовівторка протягом усієї весни діє відкрита трибуна для кожного письменника, який хоче бути почутим.

14 квітня, 20.00. Бар «Фідель» (Київ, вул. Грушевського, 46)

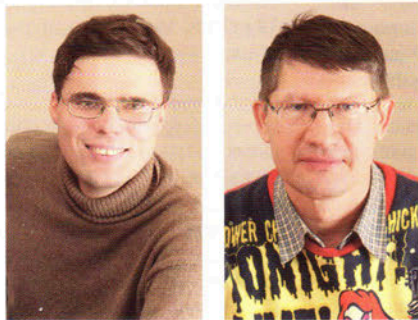
«СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО»

Лекція прихильника радикальних мистецьких жестів Дмитрія Гутова «Сучасне мистецтво: нова релігія чи криза неподобства».

15 квітня, 14.00. ЦСМ (Київ, вул. Сковороди, 2)

13 РОКІВ ПОТОМУ Щойно відвідав Краків — через 13 років. Тоді він вразив мене, звісно ж, архітектурою і красою кобїт, а нині — європейськістю. Навіть водії трамваїв сидять за кермом у білих сорочках. А кобіти видаються ще цікавішими під різнокольоровими натівськими парасолями. Майже не помітні ржаві «плями соціалізму». А коли й зауважиш щось таке, то воно не краківське. Дівчина, яка вродою не поступається польським панянкам, голосно шокає, гекає і матюкається по мобіліці поруч із Мар'яцьким костелом. «Я випіла, ну ізвіні!» — кається вона когось так щиро, що розкрутила б на індульгенцію навіть Папу Римського. Наша! Та і я ж не європедць... Ізвініте.. ▣

▲
**ІГОР
КРУЧИК**

▼
**ДМИТРО
ГУБЕНКО**

ЦІНОВА ДИСКРИМІНАЦІЯ Нещодавно мій інтернет-провайдер збільшив плату за користування своїми послугами, причому відчутно — одразу на 30%. Звісно, підвищенням цін сьогодні нікого не здивуєш: подорожчали продукти харчування, транспорт, на черзі комунальні послуги. Тож і до цього цінового удару я поставився б цілком спокійно, якби водночас із підвищенням плати для старих клієнтів інтернет-провайдер не оголосив акцію для нових. Їм на найближчі півроку обіцяні навіть нижчі тарифи, ніж торік! Тепер ніяк не можу позбутися неприємного відчуття, що демпінгові ціни для новачків компанії забезпечує, зокрема, й за мій коштів. Мабуть, слід пошукати собі нового провайдера, який не дискримінує старих клієнтів. ▣

КОМУНІСТИЧНА БАРАНИНА

На Бесарабці у Києві продається баранина: на шашлик, плов. Везуть її з Молдови, оскільки наше вівчарство «радіше мертве, ніж радіше живе». Воно, як і сільське господарство загалом, мало опуститися на самісіньке колгоспно-радгоспне дно, щоб почати відроджуватися фактично з нуля. Проте якщо у Карпатах ще можна уявити нові отари, то в українських степах наряд чи: землі під випас майже не лишилося. Інша справа у Молдові: під організованим керівництвом компартії летять ріками експорту вино і вивозяться кілограми ягнятини та баранини. І хотілося б покритикувати, так зась: справжній плов вартий зусиль їхніх виробників та експортерів, тож залишається тільки їм подякувати. ▣

▲
**РОМАН
КАБАЧІЙ**

▼
**БОГДАН
БУТКЕВИЧ**

ДАЙОШ «ТЕРИТОРІЮ А» До років десяти я взагалі відмовлявся слухати щось, окрім «Бітлз», — то ж єдина справжня музика, як тоді здавалося. Проте це аж ніяк не заважало мені дивитися культову музичну програму середини 1990-х — хіт-парад «Територія А». Причому щодня біг, мов скажений, після школи додому, щоб встигнути на п'ятнадцяту тридцять. Саме тоді розпочиналася ця добірка української музичної «свіжини». Зараз, коли переглядаєш кліпи тих часів, розумієш, наскільки наївними й аматорськими були і музика, і відеоряд. Але впевнений: 90% молодих українців, які зростали поміж записів російської попси, зацікавилися українською сучасною музикою саме завдяки цій у дечому смішній програмі. ▣

ЗАЛИШ АДРЕСУ Протягом кількох найближчих місяців усе навколо випромінюватиме любов і кохання. Люди стають щасливішими і неодмінно пов'язують це з настанням весни. Хоча якщо почитати медичні статті, то саме зараз період авітамінозу і депресій. На цьому святі життя поза увагою залишаються ті, до кого весна-любов так і не прийшла. Чому це природне щастя їх оминає? Уявіть на хвилинку, що весна — то не тільки сонечко, тепло й інші зміни. Ми ж не дивуємося, що зима, сніг і лід асоціюються зі Святим Миколаєм, Дідом Морозом або Санта Клаусом. І якщо хочеш отримати подарунки, маєш написати одному з них листа або помолитися. То, може, цим невдахам, які залишилися без любові, варто надіслати листівку весні? ▣

▲
**СЕРГІЙ
ГУЗЬ**

▼
**НАТАЛІЯ
ПЕТРИНСЬКА**

ПІКНІК НА УЗБІЧЦІ З першим теплом виникло бажання сходити в ліс, відчутти весняні метаморфози природи: вогкі бруньки, тендітні квіти і запах ґрунту. Втім, буколічна картина тривала недовго, щоб ближче до міста вона перетворювалася на іншу — «Апофеоз війни» Василія Версцагіна. Як і на полотні художника, у небі кружляла зграя воронів. Щоправда, не над черепами загиблих воїнів, а над огидним смітником, утвореним із решток їжі, пластику і пляшок. Залишки «бенкету» були щедро присипані ядуcho-рожевими серветками, а на гілці висіла не менш глумурна ска-тертина, хитаючись, ніби прапор. «Пагулялі харашо», певно, казали учасники замиського «барбекю», допиваючи вдома все те, що лишилося з «вдалого» візиту до лісу. ▣

щочетверга

21:40

Я ТАК Я думаю

з **АННОЮ** Безулик

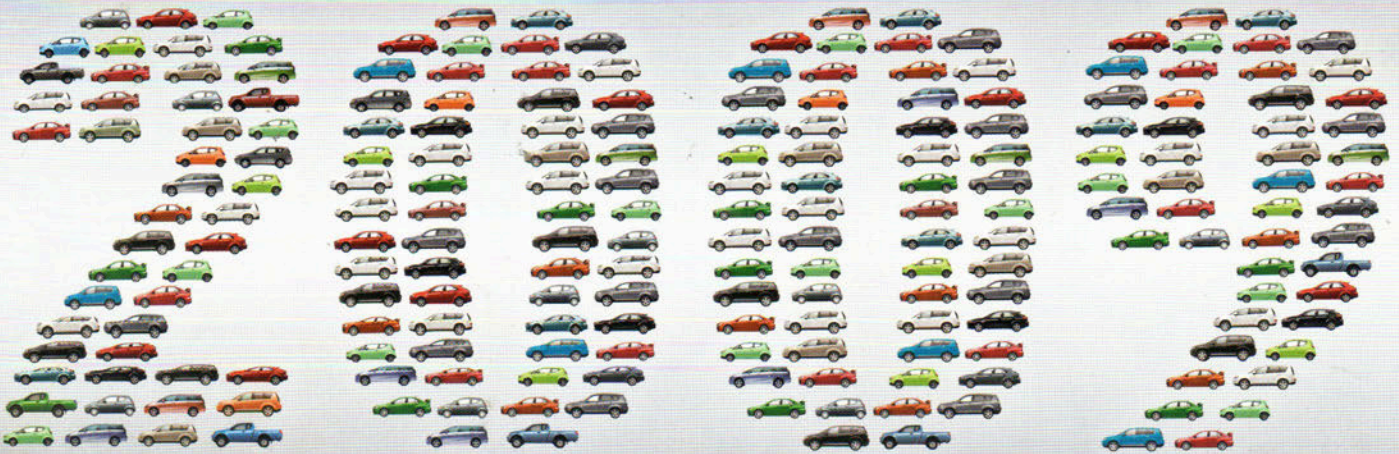
5

Перший Український Інформаційний

Ліцензія НР з питань телебачення та радіомовлення НР № 0405-м від 01.12.2003 р.

www.5.ua

Автомобілі Mitsubishi 2009 року

за максимально привабливими цінами

Ми завжди на крок попереду!

Офіційний імпортер Mitsubishi Motors пропонує автомобілі 2009 року за максимально привабливими цінами.

Купуючи авто 2009 року, у Вас значно більше шансів на те, що через кілька років Ваш автомобіль буде мати вищу ціну за ціну автомобіля 2008 року.

Як це не дивно, але автомобілі 2009 року досі є не в усіх салонах. Офіційні дилери Mitsubishi Motors запропонують Вам модельний ряд 2009 року з широким вибором комплектацій та кольорів.

Запрошуємо на тест-драйв!

NIKO
ТОРГОВИЙ ДІМ 'НИКО'

ОФІЦІЙНИЙ ІМПОРТЕР
MITSUBISHI MOTORS В УКРАЇНІ

АВТОМОБІЛЬНИЙ ІМПОРТЕР №1
5 років послуги

ДИЛЕРИ: Київ „Ніко-Україна“ (044) 205-33-31; Автоград (044) 502-47-47; „Ніколь Моторс“ (044) 206-77-55; **Дніпропетровськ** „Автоцентр „Енергія“ (06442) 5-13-00; **Вінниця** „Автомир Вінниця“ (0432) 55-20-44; **Дніпродзержинськ** „Ніко-Дніпродзержинськ“ (056) 790-11-26; **Дніпропетровськ** „Ніко-Дніпропетровськ“ (056) 377-98-98; „Аеліта“ (0562) 323-001; **Донецьк** „Ніко-Донецьк“ (062) 333-7-999; „Ніко-Онкс“ (062) 386-83-09; **Житомир** „Тріада Авто“ (0412) 48-49-70; **Запоріжжя** „Ніко-Січ“ (061) 2222-444; **Івано-Франківськ** „Автогама“ (03422) 4-02-26; **Кіровоград** „ВТ-Сервіс“ (0522) 35-12-12; **Краматорськ** „Ніко-Краматорськ“ (06264) 5-000-2; **Кременчук** „Астра-М“ (0536) 76-13-00; **Кривий Ріг** „Аеліта“ (056) 40-727-40; **Львів** „Лаваль“ (05361) 73-959; **Луганськ** „Автоцентр „Енергія“ (0642) 50-73-73; **Луцьк** „Автоцентр Захід“ (0332) 77-33-08; **Львів** „Ніко-Захід“ (032) 29-89-555; **Маріуполь** „Ніко-Маріуполь“ (0629) 53-63-36; **Миколаїв** „Автомир“ (0512) 76-56-46; **Мукачеве** „Закарпат-Авто“ (03131) 5-39-96; **Одеса** „Адві-Авто“ (048) 738-55-66; „ТМ авто“ (0482) 302-805; **Олександрія** „ВТ-Сервіс“ (05235) 3-64-28; **Павлоград** „Аеліта“ (056) 20-14-40; **Полтава** „Інтеравто-Полтава“ (0532) 53-25-06; **Прилуки** „Автоцентр-Прилуки“ (04637) 5-33-20; **Рівне** „Альтра-Авто“ (0362) 62-33-90; **Севастополь** „Авто-Люкс“ (0692) 555-125; **Свердловський** „Автоцентр „Енергія“ (06452) 2-55-25; **Сімферополь** „New-Авто“ (0652) 55-11-65; **Суми** „Торговий дім „Автолюкс“ (0542) 210-717; **Тернопіль** „ТерКо Авто“ (0352) 47-70-07; **Умань** „Мажар-2“ (04744) 3-33-98; **Ужгород** „Автоцентр-Ужгород“ (0312) 66-16-66; **Феодосія** „New-Авто“ (06562) 7-31-01; **Харків** „Техно-Арт“ (057) 763-30-00; **Херсон** „Автомир-Херсон“ (0552) 23-02-01; **Хмельницький** „Мегакарс“ (0382) 717-515; **Черкаси** „Мажар-2“ (0472) 36-11-11; **Чернівці** „Ніко-Чернівці“ (0372) 58-11-11; **Чернігів** „Метек“ (0462) 61-44-33; **Шепетівка** „Мегакарс“ (03840) 4-29-00.

КОРПОРАТИВНИЙ ПРОДАЖ: (044) 206-00-00

Ніко-Лізинг: (044) 200-40-05

Інформаційна лінія Mitsubishi Motors 8 800 500 3 500 (безкоштовно в межах України зі стаціонарних телефонів)

WWW.MITSUBISHI-MOTORS.COM.UA

*За даними IAG "Autococonsulting" без врахування автомобілів, завезених з країн СНД.

Іншо
СТРАХОВИЙ ПАРТНЕР